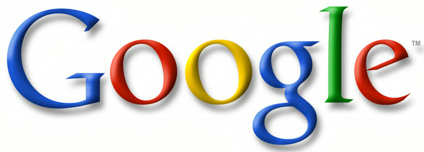
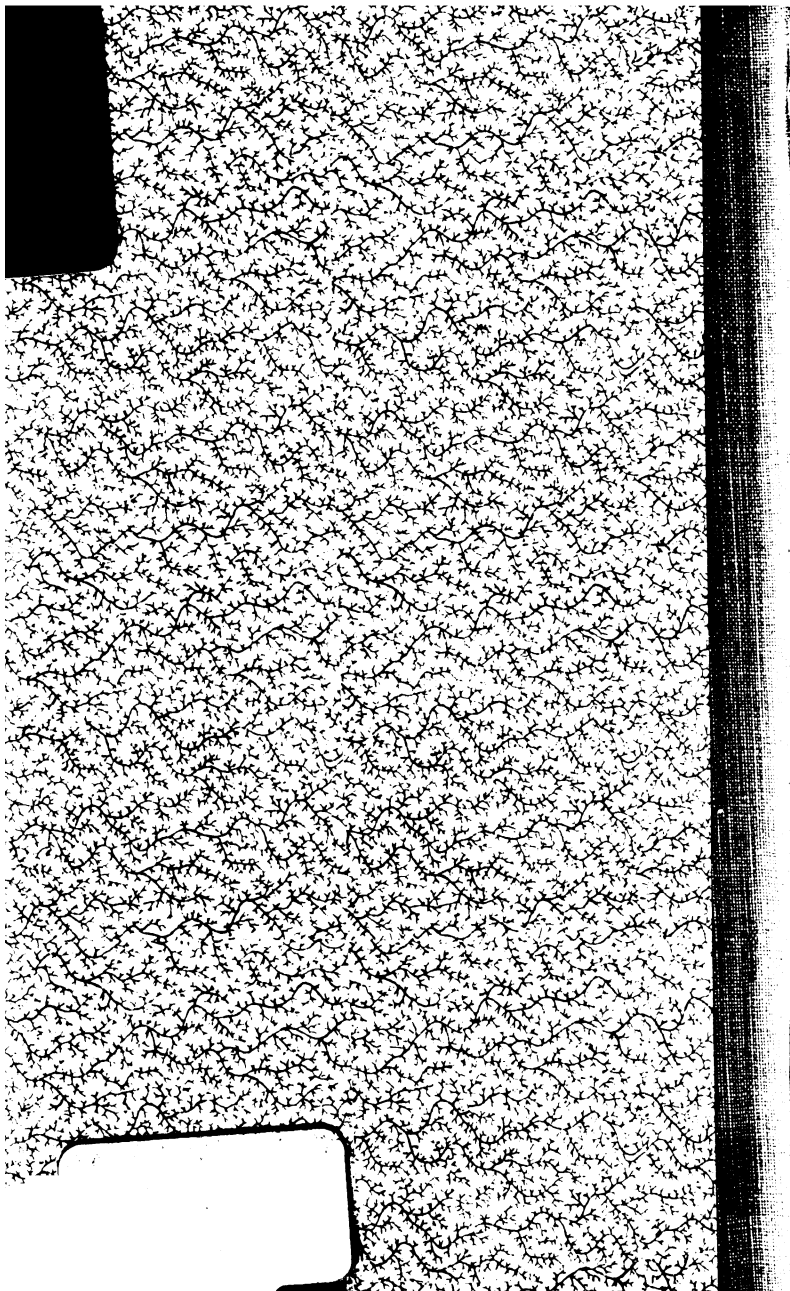
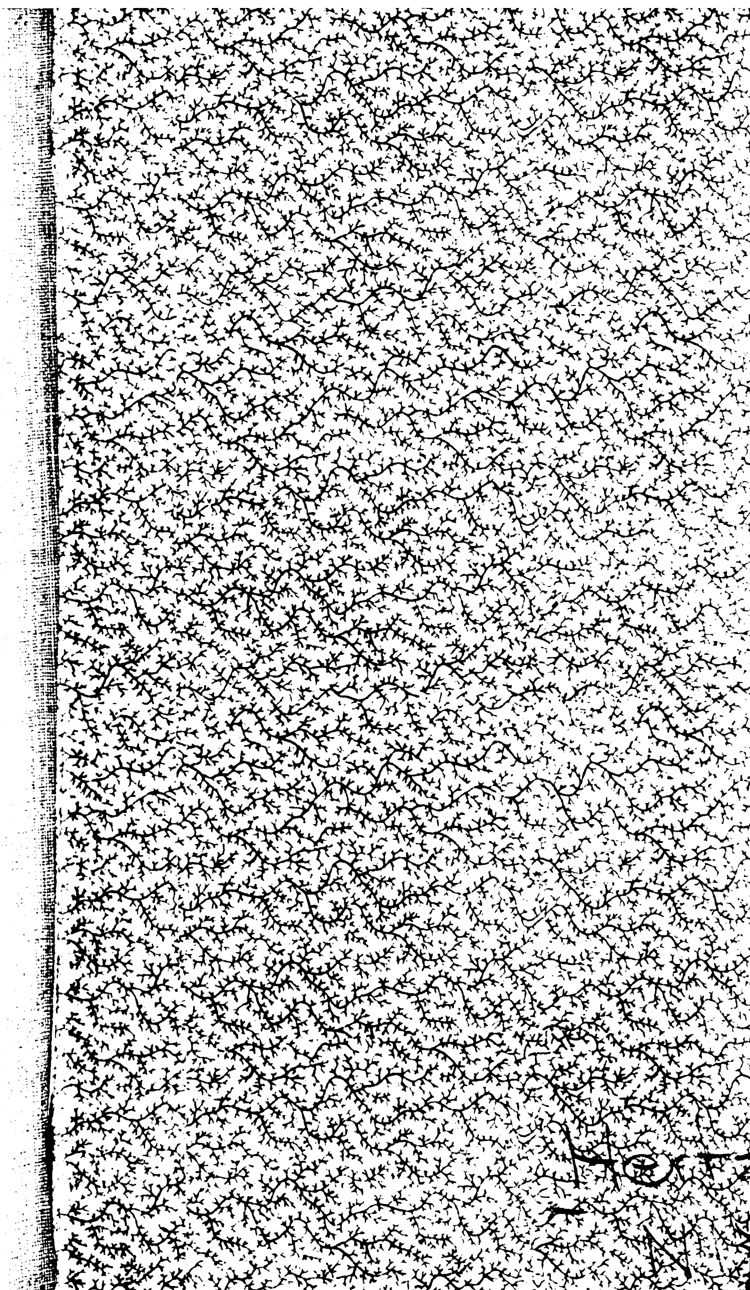

Google

Hundrede Aar.

Polemisk Comedie i fire Decorationer

med

Forspil, Efterspil og Parabaser.

Kjøbenhavn.

Forlagt af Universitetsboghandler C. A. Reitzel.

Trykt hos Kongl. Hofbogtrykker Bianco Luno.

1849.

Hundrede Aar.

Polemisk Comedie i fire Decorationer.

Forspil.

1848.

Directionsmødet.

(Directeurerne, Regisseuren, Theatermaleren, Maskinmesteren, Balletmesteren samt Digteren og nogle Skuespillere ere forsamlede.)

En af Directeurerne.

Det er Dem velbekjendt, der forestaaer
Vor Skueplads en sjelden Fest iaar.
I hundred Aar — hvordan, det veed kun Gud —
Har dette skrøbelige Huus holdt ud.
Tiltrods for Rotter fra Kanalens Pøs,
Tiltrods for Loft og Gulv, der rev sig løs,
Tiltrods for Tagets Raaddenhed og Tyngde
Ei Huset ældre blev, men sig forying'de.

Det er vor Skyldighed, som vi kan bedst,
At celebrere slig en sjelden Fest.
Men under Krigen, som De Alle vide,
Har man saa meget Andet at bestride;
Saa denne Sag er ei betænkt itide.
Nu skulde den for Alvor tages frem,
Thi Festen falder ind i næste Uge.

(Til en af Skuespillerne.)

Vil De — at jeg begynde skal med Dem —
Meddele os et Forslag, vi kan bruge.

Skuespilleren.

Jeg — jo, Gud bevares — det er mig meget smigrende. Jeg mener, at det Nemmeste var —

Directeuren.

Glem ikke hvad De vilde sige. Men skulde det ikke være Dem muligt, i Betragtning af, at De taler i et Directionsmøde og ved en saa vigtig Foranledning ....

Skuespilleren.

At tale i femføddede rimede Jamber? Ja, oprigtig talt, det vilde genere mig ugudeligt. Vi ere saa kort inde i Saisonnen, og i hele den Tid har vi netop maattet trækkes med den platteste

Prosa. Men Digteren er jo tilstede. For ham er det en smal Sag. Hvis han med Deres Tilladelse tør begynde, saa sætter han sig nok i en god poetisk Galop; vi Andre komme derved i Trit og kunne siden følge med, i det mindste i et jævnt Luntetrav.

Directeuren
(til Digteren).

Ja, vil da De begynde og meddele os et godt Raad.

Digteren.

Mit Raad er givet snart. Lad os forsøge
At skildre dette Seculum, der svandt,
Med Alvor, som man bør det; men iblandt
Vi ei forsmaae at skjemte og at spøge.
Lad hine hundred Aar gaae let forbi
Vor egen Tid og speile sig deri!
Lad vor Tid atter sig i hiin Tid speile,
At vi ei skal med vore Fædre feile.
I tage Mod til Jer; I vise kjækt,
Hvad for vor Kunst i Raad og Daad og Tale
Af Folkets Styrere, de radikale,
Med Føie venter deu nyfødte Slægt.
Tiden er skaanselløs; saa skaaner Ingen,

Men gaaer kun dristigt lige løs paa Tingen!
Brav Reflexion; thi nu man reflecterer,
Og mistroer Den, hvis Hjerne phantaserer.
— Og Eet endnu: Som jævnlig Folk er fleest,
Hvad ei man har, det ønsker man sig meest.
Nu er det Vintertid; Decembers Snee,
Af Vinden pidsket, gjennem Gaden farer.
Forsamler Poesiens luftige Skarer,
Og lad dem lyste Digterens Idee!
Lad Sommertiden kun, den korte, skjønne,
Paany sig brede over Ø og Land!
Vor Scene reises muntert i det Grønne,
Paa Dyrehavens Bakke, ved dens Strand!
Mens da den svundne Fortid op vi rulle,
Dens Scenes Kunst, gjenspeilet i vort Spil,
Skal Nutids Ret erkjendes i det fulde,
Høittonende Chor, der hæver sig dertil.
Mens hine hundred Aar forbi vi føre,
Og vise Folkescenens Fald og Flor,
Skal Drønet af Kanonerne man høre,
Og Krigens Stemmer tale med som Chor.
Med Tidens Vel og Vee sig tæt forene
Vor muntre Kunst, og Styrke deraf hente!
Da tør vi vel af Tidens Svingning vente,
At ogsaa den foryngе vil vor Scene.

Directeuren
(til Digteren.)

Ja, alt dette tager sig jo meget godt ud, og jeg indseer ikke, vi kunne gjøre noget Bedre end at overlade Dem Arrangementet af det Hele. Det Værste er kun, at her vil kræves nogle nye Decorationer, som der nu ikke er Tid tilbage at tænke paa.

Balletmesteren.

Hvad dette angaaer, troer jeg ikke, Directionen behøver at være i Forlegenhed. Til en ny, paatænkt Ballet, hvis Scene netop er Dyrehaven, Kunstnerbakken og Stranden, har vi ladet male flere nye Decorationer. Da nu det reciterende Skuespil, som bekjendt, i min Tid har erholdt sine bedste Decorationer fra Balletten —

En Skuespiller.

Ja, brugte og aflagte.

Directeuren (til Balletmesteren).

Det træffer sig jo heldigt. Hvis de nævnte Decorationer befindes anvendelige, bør de uden Spørgsmaal sættes i Brug ved denne Leilighed.

Maskinmesteren.

Jeg kan strax lade dem stille op, dersom

Directionen maaskee ønsker at tage dem i Diesyn.

Directeuren.

Meget gjerne; og saa tør vi vel ansee denne Sag for afsluttet. (Da Alle reise sig.) Ja, jeg maa endnu et Dieblik udbede mig Deres Nærværelse. Der er for nogen Tid siden indkommen til Directionen en fra nogle af vore første Skuespillere og Skuespil-Forfattere undertegnet Skrivelse, der i det Væsentlige gaaer ud paa, „at Directionen i Overeensstemmelse med et fra flere Sider offentligt yttret Ønske skulde tage Initiativet og indgaae til Regjeringen med et Forslag om en fuldstændig Reorganisation af Theatrets Bestyrelse, navnlig saaledes, at denne kun kom til at bestaae af kunstneriske Elementer, eller blev dannet af Mænd, der havde gjort den dramatiske Kunst, Skuespilkunsten eller Dramaturgien til deres Livsopgave, samt indrømmede dem, der vare de sande Bærere af Theatrets Præstationer, den Deeltagelse i at lede disse, der tilkom dem." Jeg skulde nu ikke undlade at meddele Dem, at denne Sag har været under Behandling i sidste Møde, men at Directionen for Dieblikket ikke finder Anledning til at gaae ind paa Sagen. — (Til Maskinmesteren.) Naar De saa vil

lade den første Decoration opstille, saa skal vi ret strax komme over til Dem.

(Alle, med Undtagelse af Directionen, forlade Værelset.)

Første Decoration.

(Theatret forestiller det Indvendige af Theatret. Tæppet er oppe, Scene og Tilskuerplads tomme, Dagslyset falder ind fra de aabne Luger.)

Maskinmesteren og endeel Maskinfolk samt Digteren træde ind.

Maskinmesteren
(til Folkene.)

Skynder Jer nu! Det er den nye Skov-Decoration Nr. 1.

(Den nævnte Decoration stilles op.)

Maskinmesteren.

Godt. Luk nu alle Lugerne i, og tænd Lamperne. Imidlertid gaaer jeg op til Directionen.

(Gaaer. Lugerne lukkes, saa at Theatret bliver mørkt.)

Digteren

(betragter Decorationen, mens Coulisse-Lamperne tændes.)

Fortræffeligt! Der har Christensens Pensel igjen skjænket os en af hine danske Skov-Egne, der før hans Tid vare ubekjendte paa vor Scene. Hvilket herligt Bagtæppe! Hvilken lang Udsigt over Marken gjennem Grupperne af Bøgetræer! See Morgentaagen, der løfter sig langsomt fra sit Natteleie. Og hvor Alting lever og bevæger sig, altsom Belysningen tager til! Det er som om Bladene viftede for den lette Morgenvind og Skyerne drev hen. Næsten synes det mig, at der staae to Hjorte derhenne, og, som de pleie i Dyrehaven, stikke Hovedet frem gjennem Buskene og see paa Folk. Charmant!

(Efterat han er gaaet, viser sig Egnen — en Udkant af Dyrehaven — ved den nu fuldendte Belysning i hele sin Skjønhed, og gaaer i Eet og Alt over til den kunstneriske Virkelighed. Nogle Hjorte og en Flok Daadyr drage i langsomt Trav over Scenen i Mellemgrunden. Strax efter kommer fra samme Side en Malkepige trækkende paa en Ko, og tøirer den.)

Malkepigen.

Her staaer du bedre, Ane Lise, og jeg med.

Græsset er her ikke saa vaadt af Duggen. Kom nu, saa skal jeg lette din Stakkels Yver. (Sætter sig hen og malker.) Ja, jeg kan nok sidde her i Ro ved mit Arbeid; men Anders, min Hjerteven, hvor er han nu? Han er ude i Kongens Tjeneste, og slaaes med Tydskerne.

(Synger til en gammel Melodie.)

Der høres et Bulder, der lyder et Raab
Fra det gamle Herberg derhenne.
Der prates og holdes et farligt Huus
Af de tydske, hjelmede Svende.

Benene slaae de paa Bordet op,
Og kalde de Danske for Hunde.
De aad saa gjerne det ganske Land,
Og Øerne med — hvis de kunde.

De broute med Tydsklands mylrende Magt,
Alt mens de sjunge og larme.
Og Dansken kalde de feig og dorsk,
Og lyve, saa Gud sig forbarme.

— Det var hos Jyden det gik saa grumt.
Det var midt i Landet det skeete.
Samme Aften blev Ebbesens Mænd
Fra Høien udenfor seete.

Det var i Randers, den ærlige By,
De Svende støiede vilde.
Efter kom Ebbesens Ryttere ind,
Saa trøstige, men saa stille.

Det var i Randers, at Grevens Folk
Det vilde Hærværk bedreve.
Efter drog Ebbesen ind i Mag,
Og slog den kullede Greve.

— Og nu er der gaaet saa mangt et Aar.
I Fred har vi Landet bygget.
Men Geert har reist sit Hoved paany;
Over Aaen han ind er rykket.

Og nu er der gaaet saa mangen faur Dag.
Saa vel os Freden mon gavne.
Men Holsterne hærge vort Land igjen,
Og igjen de stjæle som Ravne.

Hvor bliver Hr. Niels, den mægtige Mand?
Og hvor er hans Rytteres Skare?
Tydsken trænger saa haardt vort Land,
Og Jylland er atter i Fare.

Stat op, du Bonde, og gjord din Lænd,
Forlad kun Harven og Ploven.
Og gak saa trøstig til Dankongens Mænd,
Der samles hiinsides Skoven.

Det dundrer alt under Hestens Hov,
Dragonernes Hjelme skinne.
Det blinker saa lystig fra Krat og Skov,
Hvor Jægernes Flok er inde.

Der lyder saa langt det feireste Raab.
Det er Kongens Mænd, der staae rede.
Gud naade Holsternes puklede Hjelm,
Naar de Danske først blive vrede.

Naa, Ane Lise, nu vilde du nok gjerne et andet Sted hen, hvor der er høiere Græs. Saa kom!

(Hun trækker Tøirepælen op og gaaer med Koen. Noget efter høres Begyndelsen af det følgende Chor. En Snees ældre og yngre Mænd, Skuespillere, Skuespil-Forfattere, Dramaturger og Amateurer, blandt dem: Petronius, en flittig Comediegænger, Anselmus, en melancholsk Digter, Craft, Journalist, komme ind under Choret og leire sig i Græsset. Kudske og Tjenere, der bære paa Mad- og Drikkevarer,

ere siden behjælpelige med at ordne den Frokost, der indtages af Selskabet.)

Chor af Yngre.

Tag mig mildt i din Favn, du livsalige Skov!
Lad mig qvæge mit Syn ved dit liflige Grønt!
Lad mig bade mit Bryst i din kjølige Strand!
Lad mig glemme vor Nød, den usalige Krig,
Der forvirrer min Hu, der forøder vort Land.

Chor af Ældre.

Du, min Manddoms Asyl, der paa Minder er rig
Fra en lykkelig Tid, fra et sværmende Liv,
I din friske Natur lad foryngges min Hu!

Begge Chor.

Med min viftende Hat, med en Sang til din Priis
Jeg dig hilser, o Skov! i den vaagnende Dag.

En af Selskabet.

Hvem er det, der kommer slentrende derhenne med en Cigar i Kjæften?

Petronius.

Det er vist Leander; han ligger paa Landet herude et Sted i Nærheden. Javist er det ham.

(Leander, Theater-Anmelder, træder ind.)

Leander.

Er det virkelig Jer, der ere leirede her mellem Kokaserne? Hvad Fanden bestiller I her?

Petronius.

Har du ikke faaet et Indbydelses-Kort sendt af Philemon?

Leander.

Nei.

Petronius.

Saa ligger det nok i din Bopæl hjemme i Byen. See her kan du læse mit.

Leander
(læser).

„S. T. Hr. Petronius indbydes herved til at overvære et Folkemøde, der holdes i Bellevü paa Onsdag Eftermiddag Kl. 6. Adgangen betales med Noget mere end 8 ß pro Persona, nemlig med Udlægget for Vogn, Fortæring samt Ophold paa det nævnte Sted." — Hvad skal det sige? Et Folkemøde? Hvad er det for Folk, han vil tromme sammen?

Petronius.

Naturligviis Theaterfolket med Alt hvad dertil

henhører og i 7de Led kan regnes dertil. Du kan hos os see en Prøve paa hvad der menes. Resten af Folket ankommer nok først længere op paa Dagen.

Leander.

Saa skal der formodentlig gjøres Forslag angaaende Theatrets nye Organisation og dets fremtidige Bestyrelse.

Petronius.

Truffet. Du tager da naturligviis med?

Leander.

Ja, naar I ikke toure for langt omkring; thi saa har jeg ikke Lyst til at løbe som en Hønsehund med Tungen ud af Halsen efter Jeres Vogne.

Petronius.

Har du da Lyst til at løbe efter os paa den beskrevne Maade, hvis vi kun toure lidt omkring?

Leander.

Nei, heller ikke.

Petronius.

Naa, saa kan du da kjøre med mig. Men din Mad maa du betale, med Undtagelse af nærværende Frokost, der skjænkes dig. — Sæt dig ned.

Leander.

Ja, har I en Stol?

Petronius.

Nei, men kast dig paa Sophaen. Den er stoppet med Krølhaar og betrukket med Fløiels-Grønt.

Leander.

Lad gaae! (Kaster sig i Græsset.) Altsaa et Folkemøde? Ja, det er paa Tid engang. Jeg har selv, som I vide, meer end eengang paapeget Nødvendigheden af gjennemgribende Reformer i hele Theatrets Styrelse.

Petronius.

Det har du; og saasom man har ventet paa dem i alle de 100 Aar, vort Skuespilhuus nu har staaet, saa bør man indrømme, at det er paa Tid.

Leander.

Jeg er kun bange for, at Philemons Ideer ere upraktiske. Jeg har ofte været oppe at disputere med ham. Det kan ikke nytte til Noget at spille for tomme Bænke. Man maa give noget efter for Publikums Smag, hvis man ikke vil spille Bankerot.

Petronius.

Du mener da, at Theatrets Velstand og gode Indtægter, alle Vedkommendes rigelige Gagering og Honorering er et Diemed, der maa opnaaes, om ogsaa ved nu og da at give efter for Massens slette Smag?

Leander.

Ja, det mener jeg, og jeg appellerer til alle Tilstedeværende —

Petronius.

Stop! Appel kan ikke tillades dig, hverken til Jesper Ridefoged eller andre ligesaa brave Mænd. Derimod kunde jeg have stor Lyst til at øve den saa meget omtalte sokratiske Jordemoderkunst paa dig, for at prøve, om dine egne embryoniske Meninger kunne komme fuldbaarne til Verden.

Leander.

Det maa du meget gjerne.

Chor.

Ruster Jer begge! En saadan Kamp
Er min høieste Lyst.
Hvorofte, naar tvende Nyfoundlands-Hunde

Bedes paa Torvet, har jeg standset min Gang.
Og nu, naar jeg saae to drukne Matroser,
Der knytted' de begede Næver og satte
Knoen i Synet — hvor greb det min Sjæl!
— Dog priser jeg meest en aandelig Tvekamp,
Naar Ordene flyve som spidse Rapirer,
Naar begge de Stridendes Mundlæder giver
Haab om en Fest;
Naar en Terz pareres med Snildhed,
Men ak, naar den Ene giver sig blot,
Som et ynkeligt Rov
For et Støds underfundige Finte.
— Saa rapper Jer begge! Vender Rapirernes
Spidser imod det garderede Bryst!
Eller ønsker I helst, efter Landets
Ældgamle Skik, en Tvekamp paa Næver,
I har frit Valg Hver!
Fatter Jer kort! Slaaer en Klo i hinanden!

Petronius.

Nu da, min Leander, du, den bedste Søn af den bedste og værdigste Fader — for at jeg skal tiltale dig med Alkibiades' Ord til Eryximachos hos Platon — svar mig allerførst paa dette Spørgs-

maal: Er du enig med mig i, at Theatret er en Kunst-Anstalt?

Leander.

Jo.

Petronius.

Og at det som saadan ikke staaer under Maler- eller Billedhugger-Academiet eller under Musikforeningen eller hvilket andet lignende Samfund du vil?

Leander.

Ogsaa det indrømmer jeg.

Petronius.

Og fremdeles: antager du med mig, at en Kunst-Anstalt har til Formaal at fremme sand Kunst?

Leander.

Det tør jeg ikke nægte, skjønt jeg allerede seer, hvor du vil hen.

Petronius.

Det kan jeg begribe; thi saa meget eenfoldig have Guderne ikke gjort dig. — Videre: dersom man fortalte dig, at Kunst-Academiet i sine aarlige Udstillinger optog en Mængde slette Malerier og

Skulptur-Arbeider, men der skaffede dem utallige Besøgendes Markstykker, og nu undskyldte sig med, at Academiet trængte til Penge; eller dersom du fik at vide, at Musikforeningen, for at lokke nye Medlemmer til sig, og af samme Finance-Hensyn, cultiverede de evige Straußiske Valsemelodier istedenfor Beethovens Symphonier: vilde du da ikke sætte dig ned og i ædel Harme skrive en fulminant Artikel derimod i vor Ven Erast's meget agtede Blad?

Leander.

Det kan nok være — men Tilfældet er ikke ganske det Samme. Om jeg maa spørge...

Petronius.

Undskyld — men jeg maa paaminde dig om det Samme som Sokrates paaminder Protagoras om: vi have engang aftalt, at jeg skal spørge og du svare.

Leander.

Nu, saa bliv ved.

Petronius.

Naar du altsaa selv tilstaaer, at Academiet og Musik-Foreningen ved hiin Adfærd vilde have forsyndet sig, hvorledes kan du da paastaae, at et Theater bør blive ved at bestaae, uagtet det ikke

kan bestaae som Kunst-Anstalt? Hvorfor kræver man, at Theatret, dets Digtere og Skuespillere skulle holdes i Ære? Fordi Huset hver Aften er fuldt, uden Hensyn til, hvormed der trækkes? — Dengang Theatret i Grønnegade 1727 lukkedes, „af Mangel paa Næring“, som Holberg siger, til Trods for dets mageløse Repertoire og upaatvivlelig gode Spil, da havde det sandsynligviis kunnet bestaae ved at alliere sig med Mr. Eckenberg, den stærke Mand og Liniedandsere, eller med de tydske Spectakelstykker. Men Alle takke Himlen for, at Holberg og andre Vedkommende indsaae, Theatret burde lukkes, al den Stund det ikke kunde vedblive i Musernes Tjeneste. — Naar jeg holder saa meget paa, at Theatret skal betragtes som en Anstalt for sand Kunst, ikke den uægte, den blændende, ikke den usikkre, famlende, og at det heller ikke skal søge ideligt at pirre Nysgjerrigheden, ligegyldigt ved hvilke Midler, saa grunder dette sig i, at man fra alle Sider synes at tabe disse Sandheder af Syne. Dersom et saa ideeløst, usammenhængende, fra alle Lande sammensøgt Repertoire som vort existerede i Tydskland, da vilde jeg finde det i sin Orden; thi da dette Land ingen national dramatisk Literatur besidder, saa maa det tage hvad det kan faae.

Men hos os er det ikke længer muligt at ignorere, at vi besidde en dramatisk Literatur i fuld Blomstring og, hvad Lystspillet angaaer, med en national Rod i den holbergske Scene, der med Føie er vor Stolthed. Og desuagtet møder man hos os det Særsyn, at vi med en os egen, ualmindelig rig dramatisk Literatur, en os eiendommelig Skuespillerkunst, intet os eiendommeligt Repertoire besidde. Theatrets Historie i de sidste 20 Aar er Tegn paa, at Directionen ikke har fulgt med vor dramatiske Literaturs Udviklingsgang, men idelig krydset og hæmmet den ved uden- og indenlandske Futiliteter. Kun altfor ofte har man givet hvad der netop laae for Haanden, ikke hvad der krævede Plan og Anstrengelse. Sporer Publikum eller dog de sande Theatervenner, at der er en ledende Idee i Repertoiret, da vil denne fængsle dem, de ville blive stadige Gjæster, ikke blot for den enkelte Forestillings Skyld, men for at deeltage i Ideens Virkeliggjørelse gjennem en Cyclus af Forestillinger.

En Amateur af Selskabet.

Jeg slaaer mig til Petronius's Partie. At bestemme Repertoiret, er ogsaa fra et financielt Standpunkt vanskeligere end man troer. Det er let nok

at sætte en Forestilling sammen, der trækker; men skader den Theatrets andre Forestillinger, saa er Vindingen ikke stor. Derfor har man med al Føie dadlet de Beneficer, Aftenunderholdninger og tildeels Sommerforestillinger, Skuespillerne med en kortsynet Directions Tilladelse til forskjellige Tider have givet tilbedste, og der bestod af Effectstykker eller endog en Række Effectscener af forskjellige Stykker. Disse Aftener fordærvede Publikums Maver for hele Maaneden, saa de ikke kunde fordøie Theatrets egen, sundere Kost. Det er ikke stort bedre nu med Søndags-Forestillingerne, især dengang de bestod af en Olla potrida af Adolf og Henriette, et Reise-Eventyr, en Militair-Polka og en Pas de deux. Betænker man, hvor let det dengang var at fylde Huset om Søndagen, saa maa man dobbelt beklage, at Theatret ikke bød det modtagelige Publikum noget Bedre. Nu for Tiden burde man ikke glemme, at i Fastelavnsløiernes og Sandsepirringens Retning kan Theatret lettelig overgaaes af Casino. Man bør nu søge at give saadanne Stykker, hvormed der ikke kan rivaliseres, og danne sig et Publikum derefter.

Petronius.

Upaatvivleligt. Repertoiret anseer jeg derfor

som Prøvesteen for en Directions Duelighed. Igjennem dette skal den vise sin Indsigt i den dramatiske Literatur og sit Kjendskab til det Standpunkt, hvorpaa saavel Skuespillerne som Publikum deels befinde sig, deels bør ledes hen til. Men istedenfor dette sporer man bestandig en sygelig Jagen efter at give Nyheder og en ganske misforstaaet Stræben efter at opmuntre Begyndere.

Leander.

Ja, at Begyndere opmuntres, er jo al Ære værd.

Petronius.

Det er i dette Tilfælde ingen Ære værd. Theatret har Intet at bestille med Begynderen.

Choret.

O Zeus! hvad er det for en grov Paradox!
Bliver Nogen med Eet til en udmærket Mand?
Husk hvad Göthe har sagt:
„Es fällt uns vom Himmel kein Meister herab!"

Petronius.

Lad mig da forklare mine Ord. Men allerførst maa jeg bemærke, at jeg ved en dramatisk Begynder ikke saa lige forstaaer Den, der leverer sit første Skuespil. Viser dette Genie og Talent, da er det

naturligviis ligegyldigt, om det er hans første eller sidste Arbeid. Dette finder Anvendelse paa den talentfulde Forfatter af Lystspillet Romeo e Giulietta, der uden Tvivl debuterede med dette Stykke. Ligeledes har Hostrup strax meldt sig som en øvet og tænksom Forfatter. Naar jeg da siger, at Theatret har Intet at bestille med Begynderen, han være Skuespiller eller Forfatter, saa støtter jeg det paa Følgende. En Kunst-Anstalt, der til hver af sine Frembringelser behøver en saa stor Samling af forskjelligartede Kræfter og hver Gang indbyder et stort Publikum som Gjæster, maa allerede af den Grund byde det Bedste, den formaaer, det Fuldendteste i sin Art, og tør ikke tænke paa at være en Skole for endnu ikke udviklede Talenter. Den dramatiske Kunst gjør saa uhyre Fordringer saavel til Forfattere og Skuespillere som til Theatermaler, Maskinmester o. s. v., at Begynderen, Forfatteren som Skuespilleren, maa gjøre sine Etüder et andet Sted. Han kan ikke forlange, at alt dette skal sættes i Bevægelse for at opmuntre ham, og fordi der i hans umodne Præstationer viser sig Glimt af et muligt Talent. I de Kunstarter, der iøinefaldende forudsætte bestemte, uundværlige Forkundskaber, — for Ex. Musiken — der vilde en Theater-Directeur

blive complet til Aal, naar han fordrede, at Kapelmesteren skulde lade en uvidende Begynder „opmuntres“ ved at udføre et Soloparti i en Ouverture eller blot spille med. Det simple Svar „han kan det ikke, han fordærver det Hele for os“ vilde afbryde alle Forhandlinger. Men er Talen om at skrive et Skuespil, at udføre en Rolle deri, saa tænker Ingen paa, om Begynderen ogsaa kan, om han ikke fordærver den Kunstnydelse, alle hine forenede Kræfter ville forskaffe Tilskuerne, og som det er Theatrets Opgave at forskaffe med de bedste Midler, det raader over.

Leander.

Men er der ikke ansat en æsthetisk Embedsmand, til hvis Functioner det udtrykkelig hører, „at foreslaae tjenlige Forandringer i de Stykker, der ved saadanne kunne blive antagelige til Opførelse“. Denne Bestemmelse maa dog vel sigte til Begynderens Arbeider.

Petronius.

Sandsynligviis; og denne Bestemmelse hører da til de mange Selsomheder, vort Theaters Historie er saa rig paa. Dengang Heiberg ved sine Vaudeviller aflagde saa glimrende Beviser paa sit

Talent som original Lystspildigter og, man kan gjerne sige, første Gang siden Holbergs Tider viste Muligheden af et hjemmefødt, dansk Lystspil, da belønnede man ham med at gjøre ham til — Oversætter; og han har saaledes fra 1829 til 1839, altsaa i sin kraftigste Alder, maattet adsplitte sin Virksomhed, udmatte og lamme sin Phantasie ved at oversætte ikke mindre end 37 Vaudeviller, Operaer etc. Det er da let begribeligt, at hans originale Virksomhed maatte blive saa meget ringere. Hvis Regjeringen, dengang Jerichau havde udført sin Adam og Eva og Gruppen med Pantherdyrene, havde belønnet Kunstneren med at paalægge ham Udførelsen af Madam Antonettis Gibs-Afstøbninger, da var den bleven til Spot for hele Verden. Men hvad er der ikke alt muligt i Theater-Verdenen, saa længe de af Regjeringen indsatte Styrere ere uindviede i Kunsten. Nu har man paalagt Forfatteren af saa mangt udmærket Digt at rette Stiil i andre Forfatteres Arbeider. Hvad er Meningen heraf? Er Talen om en sand Digters Værk, da vil Heiberg ligesaa vist vogte sig for at foreslaae Forandringer, der kun kan foreslaaes af Digteren selv, som han vil frabede sig deslige i sine egne Arbeider. Er Talen om Dilettanter og Begyndere,

da er det vist uden Exempel i andre Lande, i det mindste i Frankrig, at en egen Embedsmand, og ovenikjøbet en saa udmærket dramatisk Digter, offentlig er ansat for at gjøre Begynder-Arbeider „antagelige".

Leander.

Men man bør dog ogsaa tage Hensyn til Publikums Dom. Flere af de Stykker, som du, veed jeg, betragter som Dilettant-Arbeider, ere blevne modtagne med stort Bifald og have ofte givet fuldt eller godt Huus.

Petronius.

Vort Publikum har ganske rigtigt modtaget flere Dilettant-Arbeider med ualmindeligt Bifald. En aandrig Mand har sagt, at Mængden interesserer sig mere for Muligheder end Virkeligheder, mere for en ung Begynder, om han ogsaa kun gjentager det Gamle, end for den ældre Forfatters nye og dristige Forsøg. Men dette gjælder kun om Begynderens første Arbeid, eller med andre Ord, indtil den ørkesløse Nysgjerrighed er tilfredsstillet. Publikum antager ingenlunde, saaledes som Theater-Directionen, ethvert følgende Arbeid af en Dilettant, fordi hans første har reusseret.

En af Selskabet.

Men af dine strenge Grundsætninger vilde jo Følgen blive, at tre, fire, høiest fem Forfattere kom til at beherske den originale Scene. Disse vilde nyde al Æren, trække al Indtægten til sig, Concurrencen vilde spærres, og unge Forfattere hindres fra at komme i Carrière.

Petronius.

Ja, Høistærede! et saadant, fra en ganske anden Livs-Sphære hentet Raisonnement har man virkelig søgt at anvende paa den vanskeligste Kunst's Frembringelser, en Kunst, der til alle Tider har havt ganske faa lykkelige eller udmærkede Dyrkere, og i visse Lande endog synes ganske at være nægtet Jordbunden. Høistærede synes da ikke at vide, at man i alle Lande anseer det for en Lykke, naar man kan opvise een eller to gode dramatiske Forfattere, og at det i alle Perioder har været næsten kun en eneste udmærket Aand, der har domineret hele det originale Repertoire, saaledes Shakspeare, Molière, Holberg, Calderon, Lope de Vega, og hos os en Tid Oehlenschläger og Heiberg. Scribe har efterhaanden saaledes domineret flere Pariser-Theatre, at selv Forfattere som Bayard, Mellesville o. A.

have troet sig beføiede til at træde frem under hans Hoved-Firma. Hvis man da virkelig hos os kan opvise fire eller fem gode dramatiske Forfattere, maa det da ikke ansees for store Ting? Læg kun Mærke til, naar en sand Digter har leveret et Værk, der gjør Opsigt, hvorledes da alle Dilettanter med Eet faae travlt og ville gjøre accurat det Samme. Skal man opmuntre og fremme dette? Jeg mener Nei. Kun altfor let kan Efterligningen fortrænge Originalen. Dilettanten tager uden Sky sin Tilflugt til Theater-Coups, som en god Digter skyer; han sætter alle Theatrets Midler i Bevægelse, Maskinerie, Orchester og Ballet; veed han, at en Skuespiller kan gjøre et Kunststykke, saa anvender han det, og han kan saaledes let blænde den store Mængde. Denne, der skal dømme strax, familiariserer sig desværre snarest med det Bekjendte, og seer tvivlraadig paa det, der er nyt i sin Opfindelse, dristigt i Conceptionen. Endelig til Syvende og Sidst maa endnu dette komme i Betragtning. I de andre Kunstarter, Malerie, Billedhuggerkunst o. s. v. kan Dilettanten og Begynderen til Nød taales; thi gavner han ikke, saa skader han heller ikke. Men i et Land, der kun har eet Theater, skader Begynderens famlende Kunst allerede ved at optage Pladsen

for det Bedre, foruden at han øder Skuespillernes Tid og lammer deres Lyst.

En af Selskabet.

Mine Herrer! Vor Frokost er fortæret, og der er ikke Andet tilbage end Laxpapir og lignende Levninger. Jeg foreslaaer nu, at vi skulle bryde op. Kampen mellem Petronius og Leander er nu avanceret saavidt, at den nok kan afgive en hæderlig Fredsbasis, og de kunne da foreløbig indgaae en Vaabenstilstand —

Erast,

(der hidindtil har ligget i sine egne Tanker, farer op).

Hvad blev der sagt om Vaabenstilstanden?

(De Andre lee.)

Petronius.

Hvor var du nu henne, min kjære Journalist?

Erast.

Jeg laae og tænkte paa Noget, der i disse Dage har beskjæftiget mig meget. Veed I, hvori jeg troer, at Feilen i vor diplomatiske Politik fra Begyndelsen har ligget? Vor Feil har været, at vi kun har staaet paa vor Ret. Istedenfor at opgive Holsteen og reservere os Slesvig, skulde vi have

fordret ogsaa Holsteens fuldkomne Forening med eller dets Incorporation i Danmark. Havde det gaaet an at forlange desforuden et lille Stykke af Tydskland, saa skulde det være saa meget desbedre. Tydskernes Raserie over disse Fordringer og deres Troppesendinger ind i vort Land, kunde ikke blive større end de blev ved vor beskedne, retfærdige Fordring, og vi havde da havt Noget at slaae af ved en Fredsslutning; thi det forlanger den stærkere Magt altid, og maa kanskee for sin Værdigheds Skyld forlange det. Nu maa vi let mulig ved den endelige Fred slaae Noget af i vor billige Fordring, blot fordi den svagere Magt endelig skal afslaae Noget. Jeg troer derfor —

(Anselmus, den melancholske Digter, reiser sig for at gaae.)

Erast.

Hvor vil du hen?

Anselmus.

Jeg vil gaae min Vei. Jeg er ikke kommen herud for at politisere — og reent ud sagt, man kan i Skoven gjøre noget Bedre.

Petronius.

Hahaha! ja, jeg tænkte det nok! — Men det faaer du vænne dig til. Den Guldalder, da Poe-

sien var den eneste Interesse hertillands, er forbi. Vi leve nu alle i Statens Liv, Poeterne ligesaa godt som andre skikkelige Folk; og vi maae Hver tage vor Stemme med i det store Musikstykke, Nutiden opfører.

Anselmus.

Kan være; men jeg har alligevel ikke Lyst til at gjøre mig til Trompeter for de Interesser, der netop nu svømme ovenpaa.

Petronius.

Det skal du heller ikke. Men du skal efter dine Musers Indgivelse optage Tiden i din Poesie, forherlige hvad der fortjener at forherliges, og vende det Laadne ud imod Det, der ikke er bedre værd. Du skal netop kjæmpe for dine Musers Frihed, deres Ret at staae over Partierne; men du kan ikke længer staae udenfor dem.

Erast.

Det er mine Ord. Og desuden burde jo I Herrer dramatiske Digtere samt Skuespillere netop være himmelglade over vor Tids politiske Revolutioner. Først igaar klagede du selv over, at I vare Alle kastede ud af det Huus, I selv havde

opbygget og alene vedligeholdt. Denne Klage har i Aarhundreder lydt fra hele Folket. Det er den nye Tids Opgave at afhjælpe den, at gjenindsætte Enhver i hans naturlige Ret. Her er da al Sandsynlighed for, at en af Tidens mægtige Løftestænger ogsaa vil gribe ind i eders Kunst. Men stille tør I ikke sidde; I maa selv tage fat med.

Leander.

Naa, Godtfolk, skal vi saa bryde op? Jeg foreslaaer, at vi herfra tage til Eremitagen, og paa Veien lægge en Plan for Resten af Formiddagen.

Petronius.

Javel. Afsted da!

Chor af Yngre.

Over Høien, der staaer
Med det krusede Haar
Og er krandset af Træernes Rad;
Gjennem Stien, der let
Under Bladenes Net
Haster hen saa fortrolig og glad;
Til det eensomme Slot,
Der med kongelig Magt
Over Skoven blev sat som en aarvaagen Vagt,

Gaaer vor Gang —
Med Hallo og med Sang
Og med Jubel i Sky gaaer vor Gang.

(Selskabet, der under Choret har sat sig i Bevægelse, er avanceret til Mellemgrunden, da Maskinmesterens og nogle Andres Stemmer høres fra Sidecoulisserne, hvorpaa alle de Personer, der befinde sig paa Scenen, med Eet forsvinde, saa at Decorationen igjen er tom. Strax efter træde Directeurerne, ledsagede af Maskinmesteren og Regisseuren, ind og blive staaende stille for at betragte Decorationen.)

En af Directeurerne.

Ja, det er jo meget smukt. Den Decoration maae vi jo endelig kunne anvende til Secularfesten. (Idet han gaaer videre frem, glider han ud.) Hvad er det, jeg traadte paa?

Regisseuren (seer efter).

Et Stykke Laxpapiir. Her lugter ogsaa Fandens af Madvarer.

Maskinmesteren.

Formodentlig har nogle af Maskinfolkene spiist Frokost her, uagtet jeg tidtnok har forbudt det.

Directeuren (til Regisseuren).

Følger De op med mig indtil den næste Decoration er opstillet?

Regisseuren.

Meget gjerne.

(Alle gaae.)

Parabase.

(Forfatteren træder frem, ledsaget af et Chor)

Choret.

Medens Hine har travlt med at bygge paany
af et let, et forgjængeligt Forraad,
Af det malede Lærred paa Lægter og Brædt
og bestraalet af Lamper en Scene,
Træde vi foran Tæppet, men ubudne, frem
til den yderste Rand af Orchestret,
I Forventning, at I paa vor ydmyge Bøn
vil os gunstigt laane Jert Øre.

Forfatteren.

Landsmænd! Midt under Tidens Rystelser,
under Kongernes Flugt, under Folkeslagenes Oprør,

midt under vore egne Trængsler, vor egen betydningsfulde, men bramfrie Gang til en ny Ordning af vore Samfunds-Forhold, midt under eders Valgmøder, eders Comiteer, ja selv midt i Rigsforsamlingen træder Poesien hen til eder og forlanger at blive hørt.

Choret.

Ja, et mærkeligt Aar, en forfærdelig Tid
som et Uveir gaaer over Verden,
Som den vilde Orkan, den electriske Sky,
der med rædsomt Drøn exploderer.
Men jeg sporer i Lynet en rensende Kraft,
i Orkanen et styrkende Luftbad,
Og Aarhundreders Suurdeig seer jeg alt
feiet bort af de hvirvlende Vinde.
For det mylrende Folk mellem Donau og Rhin,
mellem Elben og Alpernes Fjeldryg,
Er et tungt Aag lettet, et frit Ord født,
og det selv tør bestemme sin Fremtid.
I det herlige Land, hvor Orangerne mildt
under Azurhvælvingen dufte,
Og i Ungarns Stepper og ældgamle Skov
er et høit Raab løftet om Frihed.
Selv „det udvalgte Folk", der var udvalgt, ak!
til at haanes og grumt forurettes,

Gaaer i Række med os til det straalende Lys,
og i Ghetto Gittret er bortført.
Kun det yderste Nord er idag som igaar,
kun fra dig, Christiania Storthing!
Som fra steenhaardt Fjeld er Befrielsens Ord
med Protest sendt atter til Ghetto.

Forfatteren.

Landsmænd! I disse Tidens Rystelser tage ogsaa vi Deel. I dette Sving mod en friere Tilværelse i Staten som i Hjemmet ere ogsaa vi førte, men uden Oprør, uden Blodsudgydelse, ved vor Konges uopfordrede Bud, ved hans høimodige Gave, ved hans klare Indsigt i hvad der for os, for Landet var det ene Fornødne. Overveier nu eders Stilling, Gavens Betydning, og hvad I vente eder af den og af Fremtiden. I ville erobre Livet, ikke sandt? nyde det i fuldere Maade, besidde dets Magt, Fordele, Fylde og Skjønhed, og endelig betrygge Jer Besiddelsen. Vogter eder nu, at ikke alt dette smuldrer hen under eders travle Hænder, og glemmer ikke, at Livet i sin skjønneste Virkelighed, i sin fuldeste Rigdom betrygges eder i Poesiens Verden, og at uden denne er den virkelige Verden tom og ideeløs, uden Fylde og uden Glæde. Lader

da ikke dem erholde Magten, der udgjøre Masserne, men dem, der repræsentere Ideerne!

For om muligt at hindre, at en saadan Tilstand indtræder hos eder før Tiden, er det, at Poesien idag til et Forsøg træder frem for eder. Med saa kraftige Toner den formaaer og med al den Frihed, den aldrig skal lade sig godvillig tage, krydser den paa sin Viis Tidens Interesser med sine, og fordrer eders Opmærksomhed for et reent kunstnerisk Anliggende. Det er ikke en enkelt Digter, men selve Digtekunsten, der fører sin Sag og holder paa sin Ret, og der agter ubarmhjertig at forfølge Enhver, der vil stille sine concrete Interesser mod dens absolute Herredømme. Dog er dette kun sagt som en admonitio amica for Fremtiden. Idag ere vi fromt og velvilligt sindede.

Choret.

Ja, jeg nægter det ikke, en Slump Poesie
skulde fryde mit smægtende Hjerte.
Thi min Sjæl mattes ud af det evige Raab
om en Vælger, en Valgt, og en Valgbar.
Naar jeg tænker at hvile mig ud paa en Dyst,
ja saa banker det atter paa Døren,

Og min vælgende Haand trykkes øm af en Mand,
der er „just af den Mening som jeg er.“

Men — med klingende Lyd af en Klokke har alt
Regisseuren forkyndt Personalet,
At Enhver skal holde sig fix paa sin Post.
Saa Farvel til vi atter vil mødes!

De gaae.)

Maskinmesteren.

Ja, skynd Jer nu blot. Vi kan hvert Dieblik vente Directionen.

Første Maskinkarl.

Ja, nu er vi saa nær færdige.

(Den nye Decoration, der forestiller **Kunstnerbakken i Dyrehaven**, er imidlertid opstillet. Tilvenstre, noget mod Baggrunden, sees et stort Brædetheater, der har til Overskrift: Skovens Sommertheater. Foran dette et Conditortelt med to Rækker Bænke og Stole med Smaaborde udenfor. Tilhøire og i Baggrunden andre Telte, Kunstnerboder, Gynger, Carouselbaner, Lirekasser o. s. v.

Efterat Maskinmesteren med alle Folkene har forladt Scenen, og Lamperne ere tændte, sees alle Gjenstande bestemtere og give efterhaanden Virkelighedens Indtryk. Røgen stiger op fra Ildstederne bag Teltene, og en utydelig forvirret Tummel høres. Nogle Spadserende gaae over Scenen og hilses af Lirekasserne og af Klarinetten og den store Tromme ved Gyngen. Efterhaanden komme flere Folk fra Byen og spadsere op og ned.

Endeel Herrer, blandt dem Theater-Anmelderen Leander og nogle Andre af Selskabet i første Decoration, træde ind og tage Plads ved

begge Vordrækker udenfor Conditor-Teltet, hvor der gives dem Forfriskninger.)

Første Chor

(af Herrerne ved den høire Vordrække udenfor Teltet).

Hvor er Bakken iaar i den løvfulde Skov
mod de forrige Tider forandret!
Hvilken Armod iaar! Hvilken Rigdom før!
Hvilken Vrimmel af Mennesker dengang!
Som i Trængsel man gik og beundrede snart
med et dybt Suk Damernes Skjønhed;
Eller snart man taus og fortryllet saae til
paa en Halsbrækker-Kunstners Bedrifter.
Medens Støvet slog op, medens Varmen sank ned,
man i Teltet, det skinnende, kjøltes,
Hvor Tyrolernes Sang, og hvor Guitarens Klang
bragte Ro i det oprørte Hjerte.
Men iaar er fra os, fra den løvfulde Skov
hvad der lugter af Tydskerne bandlyst.
Kun en hollandsk Seigneur og en ditto Madam
har forsøgt at lindre vort Savn os.

En af Choret

(som Chorfører).

Ja, forandret er dette Sted, øde og menneske-tomt mod forhen! Forsvundne ere alle hine lystige

Trækfugle fra Udlandet, især fra dig, o velforsynede Tydskland! alle hine Virtuoser, der hoppede, sprang, sang og gjorde alskens utrolige Kunster her paa Bakken. Forgjæves speider jeg efter Beriderners phantastiske Ridt gjennem Skoven med en skingrende Trompet i Spidsen. Forgjæves vil jeg iaar beundre Stellas Saltamortaler paa Hesten. Og I, kortskjørtede, skjævmundede Tyrolerinder fra Mechlenburg og Hannover, fra Lübeck og Bremen, hvorhen have I nu forvildet eder? Dette Telt gjenlyder ikke af eders Sang. Jeg seer eder ikke skjele til Tallerkenen, om ikke en ung, følsom Liderlig har lagt en Sølvdaler derpaa. Og hvor er hiint Kløverblad, Søstrene Kirchheiner, der saa mangt Foraar drog ind til os med Sange? Hvor vanker nu du om, Angelique, eller hvad du hed (thi jeg maa tilstaae, at saa vellydende dit Navn var, saa har jeg dog glemt det). Ak, jeg erindrer endnu, da du første Gang kom hertil, ung, fiint- og smækkertbygget, med de skjøntformede Ansigtstræk, de bløde, brune Lokker, den indbydende Mund og det lethvælvede Bryst; dengang dine Sølvtoner gjorde det qvalme Conditorie over Stalden i Charlottenlund til en blomstrende Lund, fuld af Kjærlighed og Nattergalslag; dengang vore unge

Herrers ømmeste Suk forvandlede sig i sneehvide Rigsdalersedler, der paa Tallerkenen offredes din Skjønhed; dengang man passiarede med dig om Formiddagen og regelmæssig fik din rødhaarede, fregnede Søster i Tilgift. Jeg saae dig her to Aar derefter. Ak, hvilken Forandring! En ubarmhjertig Samum var faret hen over din Skjønhed. Hvor var din lette elastiske Gang? Hvor det Smeltende, det Forlangende, naar du sang „Dein ist mein Herz“ og lod dine smukke Dine glide hen over alle de lyttende Cavallerer? Hvo havde handlet saa grusomt mod dig? Var det i Hamborg, din Ungdoms skrøbelige Rosenblade traadtes i Støvet? Hvad vilde du i denne Kræmmerby, blandt disse rye og raae Probenreutere og deres grove Sandselighed?

Andet Chor

(af Herrerne ved den venstre Vorbrække).

Hold nu op! thi forargelig lyder din Røst,
og af Harm høit svulmer mit Hjerte.
Med det ubundne Ords letglidende Fald,
og med Fest-Anapæsternes Hastløb,
Med et blødagtigt Savn er din Hu vendt did,
hvor jeg seer vor Fordærvelses Udspring.

End er Krigen ei endt, og vi trykkes endnu
af en lang, en forsmædelig Stilstand,
Og til Tydsklands Børn, til den snyltende Slægt
har din Hu alt leflende vendt sig.
Men som god Patriot jeg forkynder det frit,
at jeg bryder det skjændige Stavnsbaand,
At jeg deler ei meer mine Landsmænds Lyst,
der forgudende stirrer mod Tydskland.
Det er Tid, at vi skjønne paa os og vort Land!
til os selv skal vi støtte vor Fremtid!
Og hvis du er af Skjørter en Ven, husk paa:
vi har Skjørter hos os, der er korte.
Ja for mig er en kortskjørtet Amagertøs,
der med hæs Røst falbyder Reier,
Mere værd end Tyrolernes jodlende Sværm
og de vandrende Halsbrækker-Bander.
Derfor bort med det Alt! med den Landløberflok!
Lad os synge med Næbbet, vi selv har!
Og Germaniens Sang, Poesie og dens Kunst
ved en Slagbom holdes fra Grændsen!

Første Chor.

Nu, et godt Ord igjen! Vær kun ikke saa bøs!
Der er Plads for os begge ved Teltet.
Men din Iver dig fører for langt fra dit Maal,
og du havner ved plump Vandalisme.

Thi Germaniens Kunst, Poesie og dets Sang,
troer du, Sligt kan i Skoven forstumme?
Var en Slagbom her, gjennem Luften det foer
med en Flugt paa ætheriske Vinger.
Vi har øst af et Væld, der i Weimar sprang ud;
vi har lært ved Spree og ved Isar,
Og forgjæves vil du med vandaliske Hyl
sætte Grændse for Aandernes Samqvem.
Men i Eet har du Ret: i os selv er vor Magt,
fra os selv vi begynde vor Vandring!
Har os Længsel til fremmede Landeført hen,
i os selv forarbeide vi Byttet!
Ei forgude vi blindt den germaniske Kunst!
Men det Herliges Flugt kan ei hæmmes.
Og vi drikke som før af de solvklare Væld,
der med rigt Løb strømme fra Tydskland!

(Man hører en Klokke lyde fra Sommertheatret.)

Leander.

Hørte I Signalet? Nu er Prøven forbi, og Skuespillerne komme strax ud. Skal vi ikke høre ad, hvad der er ved det nye Stykke, Anselmus har skrevet for dem? Jeg tvivler paa, at han

har forstaaet at træffe den rette Tonart, dette Theater gjør Fordring paa.

En af Herrerne.

Har du skrevet Anmeldelsen igaar Aftes om hans sidste Stykke paa det kongelige Theater?

Leander (lader fremmed).

Jeg? Nei vist har jeg ikke.

En anden Herre.

Hvorledes er Anmeldelsen?

Første Herre.

Den levner den stakkels Anselmus ikke Ære for fire Skilling.

Leander.

Ja, han har efter min Mening heller ikke været heldig denne Gang. — Men lad os nu gaae; der komme de Alle.

(Han og de Andre gaae hen til en Side-Indgang af Sommertheatret, hvorfra nu Sganarel og flere andre af dette Theaters Skuespillere træde ud.)

Leander
(til nogle af de Udtrædende).

Naa, hvordan er det nye Stykke?

Første Skuespiller
(trækker paa Skuldrene).

Anden Skuespiller.

Vi skal jo ikke yttre os om nye Stykker før Opførelsen.

Tredie Skuespiller.

Ja, jeg siger ligefrem, at det Stykke kan umuligt holde sig. Det falder totalt igjennem.

Leander.

Men hvad mener da du, Sganarel?

Sganarel.

Jeg? Ja, jeg er rigtignok af den Mening, at naar vi Skuespillere, Orchester-Medlemmer, Scene-Instructeurer, Theatermalere, Oekonomie-Inspecteurer o. s. v. lige op til den hellige Direction, forud tale ondt om et nyt Stykke, saa er det Tegn paa, at der ingen fælleds høiere Interesse existerer iblandt os, at vi Intet gjøre af Kjærlighed til det Hele, men at Hver af os kun seer hen paa sit eget lille Territorium, for ikke at tale om, at vi handle mod Eed, Pligt og Samvittighed, ere utaknemmelige mod Forfatteren, og arbeide mod vor egen Interesse; thi af smaalig Lyst til Bagtalelse nedbryde vi forud hvad vi selv skulle hjælpe til at opbygge. Men paa den anden Side, da det ikke kan nægtes, at denne Talen ondt

om sin Næste har noget eget Behageligt og Fristende; da fremdeles Ingen af mine ærede Colleger generer sig, saa vil jeg, efter Ordsproget, æde med som Hans Mules Hund. Jeg vil da indrømme, at Stykket rimeligviis falder igjennem; thi det er meget for godt til at vore Theater-Anmeldere kunne forstaae det, og vort Publikum hurtig sætte sig ind i det. Skulde det frelses, da maatte det skee ved det ikke ringe Mirakel, at baade hine og dette, der dog nu og da maae kunne mærke en frisk Luftning af det Udmærkede og Ualmindelige, suspendere deres Dom, ane, at Feilen kan ligesaa godt ligge hos dem, og give Tid til en ny Forestilling, der kan belære dem og gjøre dem modtagelige for Digterens Værk. Men, som sagt, dette vilde være et Mirakel, og man kan derfor være vis paa forud, at de nye Stykker, der snarest ville gjøre Lykke, ere saadanne, der bevæge sig i det allerede Bekjendtes, det Trivielles Himmelegn. Var jeg i Directionens Sted, da vilde jeg, ligesom Rosenkildes dramatiske Skrædder ikke vil antage Studenter til Skuespillere, fordi man har Bryderie af dem, men kun Idioter, saaledes vilde jeg engang for alle kun antage de

middelmaadige Stykker. Af de ualmindelige har man kun Bryderie og til ingen Nytte.

Leander.

Ja, det er Sganarels gamle Grille, at rive ned paa Publikum.

Sganarel.

Det kommer dog an paa, hvad du forstaaer ved Publikum. Den ærlige, uaffecteerte Part af samme, der for Alvor gaaer paa Comedie i den Hensigt at nyde, at forfriske Sjæl og Legeme ved Skuespillet, for den har jeg den største Agtelse. Dens Glæde er min største Belønning, og dens Erklæring, at den har fundet sig skuffet, skaffer mig oprigtig Sorg. Men det er heller ikke dette Publikum, der forgriber sig paa en Digters Værk; saavel for dette som for Theatret, for selve Stedet, har det en smuk, agtværdig Respect. Men der er et andet Publikum, der især ved nye, originale Stykker, langtfra gaaer paa Comedie for at nyde, men for selv at fordærve sig den Nydelse, man ønsker at berede dem, og hvis største Lyst er at opdage en lille Udvært ved Værket, som de kunne hænge deres Hat paa. Dette Publikum er sandtnok min Aversion; for det burde der skrives en egen Bog „Om den Kunst at gaae paa

Comedie" — en Kunst, der for forskruede Hjerner ikke er saa let, som man troer. Det er endelig dette Publikum, som Heiberg adskiller fra Folket, der altid er vel stemt og modtageligt.

Leander.

Ja, Heiberg!

Sganarel.

Ja, Heiberg? — Kjære Ven; jeg vil nødig give mig ud for Spaamand; men lad en Snees Aar gaae hen efter hans Død, som jeg ellers ønsker længe udsat, og man vil misunde vor Tid en saa aandrig, uforfærdet og med et saa uforgjængeligt Lune udrustet Stridsmand for Kunst og Literatur.

(Pantalon, Eier af Sommertheatret, træder ud af dette; de tilstedeværende Herrer gaae til forskjellige Sider, og kun han og Sganarel blive tilbage.)

Pantalon.

Sganarel, jeg holder det ikke ud længer. Vore bedste Forestillinger ville ikke trække mere.

Sganarel (afsides).

Det kommer af, at vore bedste have været vore sletteste.

Pantalon.

Bliver det ikke snart anderledes, saa maa jeg gjøre Opbud. Men du, du har jo lovet mig, at du vil tænke over en Udvei.

Sganarel.

Det har jeg gjort — det vil sige, hvad man saaledes kalder „at tænke over en Sag.“ Den faldt mig ind igaar Morges ved min Frokost ude hos Kokkepigen, og saa gik en Idee, som jeg begyndte at faae, saadanne frem og tilbage i mit Hoved, mens jeg saae paa Tallerkenerne i Kjøkkenrækken. Men bestandig hoppede den fra mig, og jeg fik den største Lyst til at tælle Tallerkenerne.

Pantalon.

Men saa tænk nu for Alvor.

Sganarel.

Det gjorde jeg allerede igaar. Anderledes tænker man ikke over en Sag. De fleste Folk, der skulle overveie Noget, tænke imidlertid paa noget Andet. Mens de skulle overveie A, tænke de paa B, og naar B skal overveies, tænke de paa A. Paa denne Maade blive baade A og B gjennemtænkte. Naar jeg nu en anden Gang igjen faaer Lyst til at tælle Kokkepigens Tallerkener, saa vil sandsynlig-

viis min Idee igjen komme hoppende, og saa tænker jeg paa den. — Men hvorfor vil De ikke gaae ind paa det Forslag, jeg allerede har gjort Dem?

Pantalon.

Med Heste paa Scenen?

Sganarel.

Justement. Forestil Dem blot, hvad det allerede vil virke som Nyhed. Og nu den Gradation, der her viser sig i Perspectiv! Først indfører man en ganske almindelig Hest med simpelt Seletøi. Siden bekjendtgjør man, at iaften vil en udmærket, maaskee endog en fremmed Hingst debutere, en Fuldblods, en, der er falden efter Potoooos og Madam Taglioni. Vort Publikum forøges. Heste-Elskere, Væddeløbs-Elskere, Beriddere, Cuursmedde, hele Staldetaten, Alle ville strømme til. Men lad nu min Phantasie føre Dem videre. Naar en Tid er gaaet, annoncerer Placaten: Iaften vil en ung Hoppe, der er instrueret af Den og Den, første Gang lade sig see, eller en gammel Hoppe med sit Føl, eller flere Hopper, alle med deres unge Føl. Betænk: disse nydelige Smaadyr ... Moderkjærligheden ... det Rørende! Betænk hvad Kotzebue i sin Tid trak med umælende smaae Børn — husk paa Naumburgs Beleiring!

Pantalon.

Du har Ret. Det er en god Idee.

Sganarel.

Det er den eneste, der staaer os tilbage. Efter den Fart, vi har taget, efter den platte Naturlighed, vi har indført paa Scenen, maae vi nu lade hele den raa Virkelighed passere Revue. Efter Heste kan vi tænke paa Elephanter og andre vilde Dyr, saaledes som man allerede har gjort i England. Dernæst Dyre-Kampe, tilsidst Gladiator-Fægtninger paa Liv og Død, som Skik var hos Romerne. Men saa maae vi gaae under — ligesom den romerske Stat; og det kunne vi jo være bekjendt.

Pantalon.

Som sagt, det er en god Idee, og Noget maa der gjøres. Det nye Stykke imorgen Aften giver jeg ikke en Døit for.

Sganarel (afsides).

Stakkels Anselmus!

Pantalon.

Og venter jeg endnu en Uge, saa er jeg ruineret. Jeg troer ogsaa Fanden staaer i det. Om

man ogsaa har Indtægter — det er som om der slet ingen Forslag var i Pengene.

Sganarel.

Det Samme klager jeg over. Naar jeg gaaer ud med en Daler i min Lomme, saa kommer jeg hjem med 12 Skilling. Den hedder ogsaa vist derfor en Daler, fordi den har denne skammelige Inclination til at dale fra Noget til Intet; eller det kommer fra Rigsbankforordningen, da den dalede ned fra 6 Mk. til 1 Mk., og nu kan den ikke slippe denne beqvemme Manøver.

Pantalon,

(der har staaet i sine egne Tanker).

En Hoppe med Føl, siger du? En charmant Idee. (Vil gaae.) Men det er sandt, er du nu færdig med alle Forberedelserne til dit Marionettheater? Nu har vi slaaet Placater op, saa kan du ikke træde tilbage.

Sganarel.

Vær kun ubekymret. Jeg er parat.

Pantalon.

Godt; det er heller ikke at foragte. Marionetter ere noget Nyt herude.

(Gaaer ind. Leander kommer tilbage.)

Leander.

Naa, Sganarel, er Humeuret nu bedre?

Sganarel.

Ja, nu feiler det Intet. Jeg vil ogsaa ind hos Conditoren og drikke mig et Glas Portviin. Har du saa Meget hos dig som til et Glas?

Leander.

Aa jo.

Sganarel.

Har du maaskee til to Glas?

Leander.

Vil du drikke to?

Sganarel.

Nei — jeg vil tractere dig med det ene.

Leander.

Hahaha! Men — volontiers! Lad gaae!

(De sætte sig hen ved et af Conditor-Bordene udenfor Teltet.)

Sganarel.

Ja, her sidde vi jo ret saa godt, og kunne passiare fortroligt med hinanden. Og der er just Noget, jeg gjerne i Fortrolighed vilde spørge dig om. (Rykker sig nærmere til ham). Jeg er, som du veed, en jævn, eenfoldig Mand, har spildt min Tid hos det Fæ Pantalon, og er meget fattig paa Kundskaber.

Først i de sidste Aar, da jeg har havt den Lykke at omgaaes med saadanne lyse Aander som dig og Andre, begynder jeg at komme mig lidt.

Leander

(trykker heftig hans Haand).

Sganarel, du er ingen eenfoldig Mand! Gjør dig ikke selv Uret. Du har et godt, naturligt Greb paa Tingene og du kjender Menneskene.

Sganarel.

Ja, men jeg trænger dog meget til at belæres, og dertil er du just den rette Mand. Du er inde i alle Forhold, du kjender ikke blot Menneskene, men du kjender dig selv, hvilket som bekjendt er en vigtig Post. Du betragter ikke Verden og Kunsten fra dit Studerekammer — du har overhovedet slet intet Studerekammer. Nu, enfin, forklar mig da oprigtig, hvorledes det egentlig gik til, at du satte dig ned som Theater-Anmelder. Jeg har jo nu kjendt dig i flere Aar. Jeg veed, at du aldrig har læst en god Bog til Enden; og saa paa eengang, en smuk Morgen jeg reiser mig, saa faaer jeg et Blad fat, hvori du indfører dig selv som Theater-Anmelder, giver et vidtløftigt Prospectus over dine Anskuelser, om den Vei, du vil

betræde; og fra det Dieblik er du fast Referent, har den tillidsfulde Mine, en Saadan pleier at være velsignet med, og antages og féteres som fast Referent af Alle, mig selv inclusive. Er alt dette en Himlens Gave, og kommer det ved Inspiration?

Leander.

Sganarel, du generer mig.

(Drikker Sganarels Glas ud og gaaer.)

Sganarel.

Den Hallunk! Han drak mit Glas ud. Ja, det har jeg da fuldkommen fortjent. Jeg Nar, jeg Æsel, der vilde spilde mine Ord paa Folk af hans Kaliber. Jeg fortjente ovenikjøbet et godt Nakkedrag.

(Christian Asp, Skolediscipel, nærmer sig.)

Christian Asp.

Jeg vilde gjerne udbede mig at turde tale et Ord med Dem.

Sganarel.

Med hvem har jeg den Ære at tale?

Christian Asp.

Mit Navn er Christian Asp.

Sganarel.

Og Deres Metier?

Christian Asp.

Ja, for Øieblikket er jeg rigtignok Discipel i den øverste Classe i en af vore første Skoler, men jeg gaaer ud til October.

Sganarel.

Hvormed kan jeg tjene Dem?

Christian Asp.

Jeg vilde saa gjerne raadføre mig med Dem angaaende en meget vigtig Sag. Jeg ... ja jeg har alletider havt den største Interesse for Alt, hvad der angaaer Theatret.

Sganarel.

Vil De maaskee være Skuespiller?

Christian Asp.

Nei, det er saa usikkert. Men derimod kunde jeg nok have Lyst til ... til at skrive om Theatret; jeg mener Critiker i Bladene.

Sganarel.

Naa, De har Lyst til at være Kunstdommer. Ja, det lader sig jo godt gjøre.

Christian Asp.

Men jeg veed dog ikke ret, hvorledes jeg skal gribe det an, og komme ind i det.

Sganarel.

Intet er lettere. Allerførst maa De kjøbe Dem en Bog Maskinpapiir af Drewsens, en Pægel godt, sort Blæk og et Dusin Staalpenne. Dernæst maa De anskaffe Dem en Hat; med Kaskjet kan De ikke gaae. Fremdeles en tynd Spanskrørsstok, et Par Briller (skjøndt det kommer dog an paa Smag og Behag), men fremfor Alt en af de største dobbelte Kikkerter, hvormed man kan see hver Fregne i Ansigtet og hver lille Rift i Kjolen eller Handskerne. For Den, der ikke har Øie for Andet, er en saadan Kikkert uskatteerlig. Naar De er saaledes eqviperet, saa skal De hver Aften, især naar noget Nyt gives, gaae paa Comedie. De kan begynde med Parterret, men maa see til, at De saa snart som muligt kan springe over i Parquettet. Har De saa en stadig Plads i Nummerparquettet, saa behøver De i Grunden ikke Mere. Kunstdommeren er færdig. Meer end een af de Spillende vil see med Skræk hen til Dem, og meer end een af Tilskuerne med Ærbødighed. At en og

anden Has ogsaa vil grine ad Dem, gjør slet Intet til Sagen.

Christian Asp.

Ja, naar jeg bare vidste, det var saa let. Men i Begyndelsen vil det dog være meget geneert. Jeg vilde derfor heller begynde anonym. En af vore Lærere har fortalt os, at paa hans Tid var der en Bladredacteur her i Byen, der havde anbragt en Skuffe udenfor sin Dør. I den kunde man lægge sine Manuskripter, saa bleve de strax optagne.

Sganarel.

Ganske rigtig — det var Kjøbenhavnsposten. Ligesom paa Fødselsstiftelsen i forrige Tider var her en Skuffe for uægte Fostrè. Meer end eet literairt Fostermord blev herved forebygget, og Barnefødsel i Dølgsmaal overhovedet meget soulageret — om til Gavn eller Skade for Literaturen, skal jeg ikke kunne sige.

Christian Asp.

Naar det lod sig gjøre, saa havde jeg nok Lyst til, længere hen i Tiden, selv at give et Theaterblad ud. Jeg har allerede tænkt paa Titelen. „Mellemacten“ er nok desværre brugt. Men hvad mener De om „Foyéen“ eller „Entréen.“ —

Sganarel.

Eller Retiraden.

Christian Asp (leer).

Nei, det Navn gik vist ikke an.

Sganarel.

Ja, Ordet har flere Betydninger. I en høiere Kunstverden vil Enhver nok vide, hvilke Producter han har at vente af Deres „Retirade.“

Christian Asp.

For et Par Aar siden havde vi et Theaterblad, som jeg havde stor Lyst at tage til Mønster. Det var saa hensigtsmæssigt indrettet. Det kostede kun een Skilling og Plakaten stod deri. Man kunde kjøbe det i Vincents Port, naar man bare skrævede over Rendestenen.

Sganarel.

Ja, man behøvede ikke engang at gaae saa langt. Naar man bukkede sig, kunde man finde det lige i Rendestenen.

Christian Asp.

Men, uagtet Alt hvad jeg har tænkt derover, har jeg dog ikke rigtig Mod. Det er dog igrunden svært, at dømme saaledes om Forfattere og Skuespillere.

Sganarel.

Aa, nicht doch! Der er ingen Retning af Literaturen, hvori man kan fordøie saa ufordøielige Sager, som i Theater-Critiken. De delikateste Maver tage mod Opsatser, som de, hvis de dreiede sig om Handel og Industrie, om Salg af Huse og Gaarde, øieblikkeligt vilde give fra sig igjen. Der finder heri en mystisk Dienforblindelse Sted, der er uforklarlig, men factisk. Alle disse Herrer Anmeldere vove aldrig at fælde en Dom, mindst en ufordeelagtig, om ældre dramatiske Værker, om hvilke Meningen alt har dannet sig. Dersom En af dem vilde komme anstigende med en Dom eller Betragtninger over Hakon Jarl, Egmont, Maria Stuart eller Shakspeares Værker, da vilde man grine ad ham og spørge, om han troede, Nogen brød sig om hans Mening angaaende disse Arbeider; af saa ringe Vægt eller saa ganske indifferent ansees deslige Herrers Mening at være. Men bringes et nyt Skuespil, selv af vore første Forfattere, paa Scenen, saa indrømmer man denne samme Mening Ret til at komme med det største Vaas, og dømmer undertiden derefter. De seer altsaa, min unge Ven, at De har godt Haab, hvis nu ogsaa De vil tage Haand med i Hanke.

Christian Asp.

Hr. Sganarel, De har rigtig trøstet mig meget.

(Jfr. Mortensen, en ung Dandserinde, gaaer hen til Teltet og seer ind.)

Sganarel.

Ah, der er jo den smukke Nathalia. Hvem seer De efter?

Jfr. Mortensen.

Man har sagt mig, at Hr. Leander skulde være her.

Sganarel.

Han er nylig gaaet herfra.

Jfr. Mortensen.

Det var ret slemt. Han havde lovet at skrive Noget for mig, og nu er jeg bange for, han gaaer og glemmer det. Jeg skal sige Dem, Hr. Sganarel, man har ikke Andet end Fortred deroppe hos os, man kan slet ingen Vei komme.

Sganarel.

De skulde henvende Dem til Comitéen for Byens Forskjønnelse. Den bør uden Spørgsmaal tage sig af de smukke Piger; thi disse ere jo en stor Zirat for en By.

Jfr. Mortensen.

Mener De virkelig?

Sganarel.

Men jeg kan ogsaa give Dem et andet godt Raad. Den unge Herre, der staaer derhenne, kan være Dem ligesaa meget til Gavn som Leander. Han har isinde at etablere et Theaterblad.

Jfr. Mortensen.

Aa, Gud velsigne Dem, forestil mig for ham.

Sganarel.

Hr. Asp — (afsides til ham) det er en ung Dandserinde, der ønsker Deres Protection. Lykken er Dem gunstig; De kan strax komme ind i Carrièren — (høit) Hr. Asp, Jomfru Mortensen! Jomfru Mortensen, Hr Referent Asp!

Jfr. Mortensen.

Hr. Asp, naar De engang skriver igjen i Deres Blad, kunde De gjøre mig en ubeskrivelig stor Tjeneste.

Christian Asp.

Aa Gud, med ... med ubeskrivelig Fornøielse.

Jfr. Mortensen.

De kan skrive hvad De vil, og som De selv

synes, naar De bare vil lægge til, at jeg bliver saa skrækkelig chicaneret.

Christian Asp.

Det skal jeg overmaade gjerne. Det er jo skammeligt, at man chicanerer Dem.

Jfr. Mortensen.

Ja — egentlig kan jeg just ikke klage derover. Men man kommer saa godt frem hos Publikum, naar det hedder sig, at man bliver chicaneret enten af Directionen eller Dandse-Directeuren. Saa er der strax Nogle, der tage Partie for En.

Christian Asp.

Ja, det er rigtignok sandt.

Jfr. Mortensen.

Hør, Hr. Asp, har De selv Vogn med herude?

Christian Asp.

Nei — men vi kan snart faae en.

Jfr. Mortensen.

Jeg er kommen fra mine Veninder, saa jeg nu ikke veed, hvordan jeg skal komme til Charlottenlund.

Christian Asp.

Jeg kan meget godt kjøre Dem derned.

Jfr. Mortensen.

Tusind Tak, og saa gaae vi strax — ikke sandt? Jeg vilde saa gjerne snart til Charlottenlund, jeg skulde træffe En der, en... en Veninde af mig. — Maa jeg bede om Deres Arm.

Christian Asp.

Aa Gud — overmaade gjerne — begge om De ønsker det.

(Han og Jfr. Mortensen gaae.)

Sganarel.

Nu er han i Skuddet!

(Gaaer ind i Theaterbygningen. — Antallet af de Spadserende paa Bakken har imidlertid taget til. Foran Teltene og Kunstner-Boutikerne er der nu en større Tilstrømning af Folk. Nogle omstreifende Musikanter stille sig hen og musicere ved et Bord, hvor et **ungt Menneske** sidder med sin **Kjæreste.**)

Han.

Er det ikke heldigt, kjære Marie! Nu har vi, ligesom rige og fornemme Folk, Taffelmusik.

Hun.

Jeg forstaaer mig saa lidt paa Musik.

Han.

Jeg med. Men jeg er glad over, at jeg ikke forstaaer mig derpaa, og at denne Musik, der vist

ikke er god, kan løfte og bevinge mine Følelser Og idag er du saa smuk, Marie. Men det er du i Grunden altid.

(Journalisten Eraſt kommer ind med en yngre Student under Armen; de sætte sig ved et Bord i Nærheden af det unge Par.)

Studenten.

Men naar du blot vilde høre. Jeg talte ganske almindeligt om Folks Stemninger og Tilstande. Men Novellen af samme Navn tænkte jeg slet ikke paa.

Eraſt.

Men den tænkte jeg paa. Jeg har for en Tid siden læst den paany, og, efter gammel Vane, naar en Bog giver mig Stof til Eftertanke, har jeg nu i flere Dage ikke kunnet slippe den; det er som en aandelig Skraa, jeg maa gaae og tygge paa, men Bogen behøver derfor hverken at være god eller slet. Som sagt, jeg læste den, og kom ret til at tænke paa: habent sua fata libelli. Var den kommen ud et halvt Aar senere, saa kunde den, hvad dens politiske Retning angaaer, gjerne have sparet sin Uleilighed. Men det er ikke uden Betydning, at den kom ud i Slutningen af Frederik VI's Regjeringstid; thi den er et Udtryk for den Pietet,

der ganske rigtig dengang var historisk begrundet hos os, men der aldeles uddøde med denne Konge. Under Christian VIII, den nyere Tids, de nyere Ideers Fortrolige, under ham, der havde vægret sig ved at adlyde sin Konges Bud om Norges Overgivelse, sat sig i Spidsen for det norske Folk, og givet det den liberaleste Stats-Forfatning; under ham kunde der ikke være Tale om hiin historiske Pietet. Det var naturligt, at ved hans Thronbestigelse det liberale Partie antog en Mængde Skranker for nedbrudte, og uforbeholdent forlangte en constitutionel Forfatning, strax og uden Forhaling. Der begyndte nu et ganske nyt Afsnit i vor Kongemagts Historie, og det kunde ikke begynde med noget mindre end med en constitutionel Forfatning. Desværre syntes Christian VIII ikke selv at begribe dette; men, stolende paa sit vistnok ualmindelige Overblik og sin Evne til at mediere, at udfinde Palliativer, traf han kun altfor ofte halve Forholdsregler. Heri er hans Søn og Efterfølger, vor nuværende Konge, meget forskjellig fra ham. Efter Alt hvad man allerede nu tør slutte, overgaaer han ham langt i Characterens Energie, i Regjerings-Mod og i Villiens Heelhed og Bestemthed. Han tager tilmed — hvad der i vore forskruede

Tider hører til de største Sjeldenheder — Tingene naturligt og efter deres nærmeste Betydning og Vigtighed for Livet og Staten. Da dette ganske stemmer med den danske National-Eiendommelighed, saa er han just derved en saa dansk Konge. — Men for at komme tilbage til „Stemninger og Tilstande", da har jeg i Adskilligt forandret min Mening om denne Bog, og Andre maaskee med. Det er meget langt fra, at den er anticonstitutionel eller antiliberal. Nu, da vi ere i Besiddelse af Det, man dengang med sygelig Spænding begjærte og ideligt frygtede for at forskjertse, vil heller ikke dens ofte indprentede Hovedsætning, at en Stats politiske Udvikling altid bør baseres paa det Historisk-Givne, møde synderlig Modstand. Naar Tscherning i sin bekjendte Skrivelse til hans Vælgere har kunnet debitere, at Spring i den politiske Udvikling ere lidet heldbringende, saa viser denne Yttring hvor berettiget den samme Sætning var dengang; thi nu for Tiden synes dog Pluraliteten at staae under Springets Kategorie. Er det ikke ogsaa din Mening?

Studenten.

Jeg har saagu' slet ikke hørt efter hvad du

deducerede. Jeg saae hele Tiden paa den smukke, unge Pige, der sidder derhenne.

Erast.

Naa, saa gid Satan — kom, dit Afskum, og lad os gaae.

En lille Pige
(trækker sin Moder i Kjolen).

Mo'er, søde Mo'er! hører du ikke? Derhenne staae saa mange Mennesker og see paa de store Billeder, der vises frem. Skal vi ikke gaae derhen?.

Moderen.

Ja, kom, mit Barn!

(De gaae hen til en aaben Bod, der har til Overskrift: **Billeder fra Krigen 1848.** En gammel Mand peger paa endeel Malerier i Oliefarve, der ere ophængte, og forklarer dem.)

Den gamle Mand
(peger paa det første Malerie).

Den smukke By er Sønderborg paa Als,
Hiin Ø, der er navnkundig som en Formuur
Mod Tydsklands Overgreb. Derhenne seer De
De stærke Batterier, vi har opført.
Hver Gang en Kugle over Sundet dandser,
Den ta'er et Stykke bort af Tydskens Skandser.

— Hist er den lette Bro, vor Hær har anlagt
Paa Baad ved Baad, og der til Slesvig rækker.
Den er et Guldbaand mellem os og Slesvig.
Saa let den er, har Tydsklands hele Magt
End ei en Splint endnu fra Broen bragt.

(Peger paa et nyt Malerie.)

Det er en Grav De seer. Den er paa Als.
Af høie Bøge skygget hvile her
Tre unge Krigere, der faldt i Slaget.
Det er en Dansk, en Norsk, en Svensk, man gav
Et Hvilested i samme stille Grav.
Det var den samme Røst, der drev dem frem,
De kjæmped' Alle for det samme Hjem,
For samme Tanke, for den samme Sag,
Og hengav Livet paa den samme Dag.

Ja, Als er Østersøens Perle, dyrt
Og helligt kjøbt med Blod. Forræderfoden
Har, ræd for denne Jordbunds dybe Røster,
Med iilsom Flugt forladt den. — Spirer, voxer
Og skygger over Graven, danske Bøge!
Lad aldrig en Forræders Fødder vove
At søge, Als, et Ly i dine Skove!

(Peger paa et nyt Malerie.)

Det Fartøi, som De seer, er en Kanonbaad.
Den ligger som til Leg og vugges muntert
Af Vandet, mens paa Aarerne den hviler.
Det er i Venningbond den ligger. Nærved
Er talrigt Mandskab af den tydske Hær
Posteert bag Hegn og Krat. Artillerie
Og Krudt og Kugler har de meer end Nok af.
Dog løsnes intet Skud, men Alle stirre
Med Uro paa den muntre, lille Baad.
Af lang Erfaring vide de, den sjunger
Saa lifligt, naar den rører sine Tunger.
Men naar den stemmer op sin høie Sang,
Saa skjøtter Ingen om at være nærved.

Vort Søværn — mærker eder det — har havt
Fra Arrildstid et godt og kraftigt Rygstød.
Thi dets Befalingsmænd var altid Danske,
Barnfødt' i Landet og fra Barndom oplært
I Kjærlighed til dette Land, de stred for.
Men dette Rygstød har vor Landhær savnet.
Nu er det anderledes. Derfor kjæmper
Soldaten nu med Lyst. Han veed, hans Lieutenant
Kan ikke flye fra dette Land, han elsker,
Ei flye fra det til et, der gav ham Livet,
Og hvor han nu vil søge feig et Fristed.

Og derfor har i denne Krig vor Landhær
Erhvervet den uvisneligste Krands.

(Peger paa det sidste Malerie.)

Her seer De Flensborg=By. Ved Østersøen,
Af Havet mildt beskyllet, ligger Byen.
Nu er den smykt som paa en Høitidsdag.
I alle Vinduer er Folk, der svinge
Med glade Miner Dannebrog, at skue.
Det var hiin Dag, da vor Armee drog ind,
Og Oprørshæren flygted'. Byens Troskab,
For Aaget fri, gav første Gang sig Luft.

Krigen er slem; — det har man ofte sagt,
Og vist med Grund. Dog er det godt ved denne
Uhyggelige Krig, at den har lært os,
Hvor Kjærlighed til Danmark er at søge.
Ak, vi har ikke vidst det før saa grant,
Hvor rig en Skat af Kjærlighed til Danmark
I Slesvig er at hente! ikke vidst,
Hvor freidig Bonden taaler bitter Modgang
Og hænger fast ved sine danske Frænder.
Om Krigen bringer Vinding eller Tab,
Endnu er ubestemt. Men hiin Forvisning,
At ingensteds et mere trofast=dansk

Og ærligt Hjerte slaaer end just i Slesvig,
Den er, selv om vi tabe, vor Erobring.

(Bedækker Billederne. Folk adsprede sig. **Philemon** og hans Ven **Gilbert** komme gaaende.

Philemon.

Lad os sætte os her. Her er en kjølig Plads. Vi kan forlange et Glas Limonade eller hvad Dem synes.

(De sætte sig ved et af Bordene udenfor Conditor-Teltet.)

Gilbert.

Der bliver altsaa Intet af deres projecterede Folkemøde idag?

Philemon.

Nei. Næsten Halvdelen af de Herrer, der skulde møde, ere udeblevne — som jeg havde ventet; thi vi have Alle den lykkeligste Letfindighed, naar der tales om lidt længere end fra idag til imorgen. Men jeg er i Grunden ganske fornøiet derover. Jeg havde neppe fundet villige Tilhørere, og maaskee Sagen heller ikke er modnet nok endnu, eller vi Alle modnede nok for Sagen.

Gilbert.

Det Foredrag, De havde betænkt at holde, vilde nok i det Væsentlige have stemt med de forskjellige

Yttringer om Theatrets Bestyrelse, der i den senere Tid have været at læse i vore Blade.

Philemon.

Ja, mit Forslag til en Omorganisation vil nok blive forskjelligt fra hvad Andre synes at have tænkt sig. Men i at eftervise Manglerne ere vi Alle enige. Herom har der været skrevet meget Grundigt og Træffende, saavel af Overskou i forskjellige Opsatser (jeg skulde troe, at de i „Flyveposten" optagne ere af ham) som af Andre. Bladet „Fædrelandet", der i den senere Tid har havt flere velskrevne Artikler om Theatret — jeg skal her blot nævne en om Skuespillerinders Alder og om Komikeren Foersom, der begge ret vare skrevne ud af mit Hjerte — har allerede for flere Aar tilbage gjort denne Sag til Gjenstand for endeel ledende Artikler, og i den sidste Tid paany optaget Traaden. Herved er Spørgsmaalet sat i Bevægelse og belyst fra forskjellige Sider.

Gilbert.

Som det synes, er det iblandt Theatrets Directeurer især Geheimeraad Collin, der føres Anke over.

Philemon.

Ja, det har jeg til min Forundring lagt Mærke til. Betænker man, hvor forkeert det System er, han skal repræsentere, saa bør man tvertimod indrømme, at han staaer høit over Systemet. Ingen Directeur har maaskee i den Grad som han nydt alle Skuespilleres og Forfatteres Høiagtelse og Kjærlighed, og Ingen mere end han været besjælet af Iver for at fremme det Gode. At saaledes Heibergs Vaudeviller fik Indpas paa vor Scene, skyldes oprindeligt ham. Theatrets Repertoire under ham, fra 1842 til nu, har dog et ganske andet Udseende, et mere nationalt, og røber en anden Opmærksomhed for vor egen Literatur. Man sammenligne dette Tidsrum blot med Repertoiret under Kirstein og Molbech. Naar man undtager Heibergs Vaudeviller og Arnesens Intriguen ved Morskabs-Theatret, saa bleve nye, originale Skuespil efter 5, høist 10 Forestillinger henlagte og glemte. Der var dengang det latterligste Spil med at antage nye Stykker og strax igjen at lade dem forsvinde. Naar originale Skuespil ikke traf særdeles til Huset, saa bleve de meget snart henlagte. Men Oversættelser, der heller ikke traf, dem opførte man. Under Collin bleve flere af de henlagte originale Stykker

tagne frem igjen og vandt altid et større Publikum. Hvad jeg beklager er at hans velvillige Stemning og Redebonhed til at understøtte det mindste Glimt af Talent har gjort ham for eftergivende mod Begyndersværmens Paatrængenhed. Dette er saameget mere farligt som de slette Forfattere ere de alleriivrigste i at trygle og plage Directionen, Regisseuren og Skuespillerne, hvorved det let kan skee, at deres Arbeider erholde Fortrin paa Scenen fremfor de bedre Forfatteres; en sand Digter holder sig for god til dette Overhæng. Naar man har anket over, at der findes Usikkerhed i hans Administration, saa geraader dette ham snarest til Ære. Medens denne udmærkede Mand gik frem med Sikkerhed i de andre vigtige Grene for hans udbredte Embeds-Virksomhed og altid var vis paa Resultatet, maatte han ved Theatret ideligt kjæmpe med en Mængde Indflydelser, der meldte sig med meer eller mindre Ret til at blive hørte. Netop hans Erkjendelse af, at han ikke altid burde arrogere sig en afgjørende Mening ligeoverfor disse, bragte undertiden Usikkerhed ind i hans Bestyrelse. Skuespillerne, Forfatterne, Scene-Instructeuren og Regisseuren viste sig for hans skarpsynede og redelige Tænkning som berettigede Magter, han var villig

til at høre, men uden at dette altid kunde bringes i Harmonie med det forældede System, han skulde repræsentere.

Gilbert.

Ja, jeg deler ganske Deres Høiagtelse for denne fortræffelige Mand.

Philemon.

Skulde jeg udpege Nogen af de sidste Decenniers Theater-Directeurer, der har staaet iveien for den dramatiske Kunst's Udvikling hos os, da er det Kirstein. Molbech har man havt meget imod; men som Censor — og han beskjæftigede sig nok i Grunden ikke med Andet end med Censuren — forstod han dog at holde det Middelmaadige borte, uden at man har kunnet eftervise, at noget Udmærket er bleven qvalt eller tilsidesat ved hans Strenghed. Men Kirstein greb med stor Iverighed og Bestemthed ind i alle Grene af Administrationen, og gav ikke et Jota bort af sin Myndighed. Netop hans Embedsvirksomhed var til stor Skade for Theatret.

Gilbert.

Maaske De forklarer dette nøiere.

Philemon.

Kjære Ven, Theatret er en Verden for sig selv, en Mikrokosmos. Dets Grundvold er en Illusion, og det er bygget og vedligeholdes af idel Illusioner. Henrik Hertz har i en Notturno til saa mange af hans Værkers Forherligerinde, Fru Heiberg, sammenlignet den dramatiske Kunst's Fremstillinger med den maanelyse Nats Phænomener. Et magisk, hemmelighedsfuldt Lys falder over alle Gjenstande; de synes noget Andet, og ere dog de samme. I dette Rige opløfter Illusionernes Dronning, Titania, sin Throne. Paa hendes Vink opføres det underfuldeste Skuespil; thi det er intet Mindre, end det hele Liv, det forbigangne og det nærværende, hun opfanger og gjengiver i sine Maanestraalers Florspeil. Dette Livs Lystighed og Lune forhøies under Fauners og Satyrers Skoggerlatter; dets Taarer og Smerter forsones under Alfernes smeltende Sange, deres svævende Dandse. Intet er virkeligt, og slaaer derfor ingen ulægelige Vunder; men Alt er Sandhed, ikke den almindelige, fortrykte og forkuede Sandhed, der halter paa tre Been og har Løgn, Bagtalelse og Ukyndighed i Følgeskab, men den eneste, den uafviselige, Tidernes Resultat, Historiens Vidnesbyrd, den menneskelige Be-

vidsthedს, kort, den poetiske Sandhed. Men betragter man nu denne underfulde, men illusoriske Verden nærved, da forbauses man over de Midler, den betjener sig af, for at realisere sine uhyre Virkninger. Diet forvirres af Coulisser og Tæpper, der synes saa plumpt bemalte, af farvede Lamper, henslængte Træblokke, Faldluger og lignende Gjenstande. Og alt dette gjennemkrydset af Luner, Lidenskaber og irriterede Stemninger; thi denne Kunst, der holder Udøveren i bestandig Spænding, bringer kun altfor let Gemytterne til at vibrere. Og af alt dette tør intet behandles en bagatelle, men det Ene som det Andet maa bedømmes fra en Kunstners Standpunkt. Hiin Dandserinde, der flyder hen i Taarer over et nægtet Silkeskjørt, er i sin Ret; dette nægtede Skjørt er for hendes Kunst det samme som en retourneret Indstilling er for Comptoirchefen. Hiin Skuespiller, der sætter Himmel og Jord i Bevægelse, fordi man lader en raa Begynderinde være hans Medspillerske; hiin Forfatter, der ærgrer sig en Svindsot paa Halsen (thi det er en Forfatters eneste Ressource), fordi man giver hans Drama et Sættestykke istedenfor et nyt Bagtæppe — de ere i deres Ret; og man kan ikke tilbagevise deres Fordringer uden efter reent arti-

stiske Hensyn. Men De kan nu selv bedømme, kjære Ven, hvad Resultatet maa blive, naar en forresten duelig og agtværdig Mand sættes lige fra sine Notarialforretninger, som Olsen, eller fra sin politiske Censorpost, som Manthey, eller fra Rentekammeret, som Kirstein, til at være Regent og Styrer af denne luftige Anstalt. Den er ham fremmed, og han er fremmed for den. Han forstaaer den ikke, og den forstaaer ikke ham. Han ender med at fordærve sit eget Liv, idet han fordærver Anstaltens.

Gilbert.

Ja, det er kun altfor begribeligt.

Philemon.

Om Kirstein fortæller man, at han som ærlig og samvittighedsfuld Mand — thi for hans personlige Characteer og hans Dygtighed i saa mange andre Retninger har jeg al Respect — man fortæller, at han erklærede for Frederik VI, at han ikke forstod sig paa den dramatiske Kunst, men at Kongen svarede: „Det kommer nok" — **si fabula vera.** Og han blev nu Directeur, fordi han var en udmærket Regnskabsfører, og for at bringe Orden i Theatrets Financer. Men ikke engang disse

kan man bestyre uden at være fortrolig med de Opgaver, Theatret sætter sig. Al Oeconomie reducerer sig dog omsider til det Spørgsmaal: Er den Kunst, til hvis Forherligelse alt dette sættes i Bevægelse, tjent eller ikke tjent med hiin Udgift, denne Besparelse? Man har derfor, og vel ikke uden Føie, klaget over, at hans strenge Oeconomie ikke sjelden indeholdt en Misforstaaelse saavel af Kunstens som af Skuespillernes og Forfatternes Fordringer. Det var hans Stolthed og Glæde at spare en Capital op til at bygge et nyt Theater for. Den Uindviede mener, at et saadant kun bygges af Træ, Steen og Kalk; han betænker ikke, at det daglig bygges og fornyes af Skuespillernes og Forfatternes Genie.

Gilbert.

Det ældre Regulativ for nye Skuespils Honorering skyldtes dette ikke ogsaa denne Directeur, eller dog fornemmelig ham?

Philemon.

Netop, og jeg vilde just nu have omtalt det. Et nyt Regulativ, der kunde være fordeelagtigere for Forfatterne, var allerede længe paatænkt, men enten paa Grund af Sagens Vanskelighed eller af

en kun altfor hyppig Mangel paa at fatte en endelig Beslutning, bleven opsat. Kirstein var knap bleven Directeur, før denne Sag blev tagen for og sat iværk, hvad der vistnok gjør hans Activitet Ære. Men betænker man, hvad det her gjaldt om, at Spørgsmaalet dreiede sig om at godtgjøre Forfatterne, uden hvilke Theatret jo er et Intet, en anstændig Andeel i de ofte rige Indtægter, deres Stykker skaffe Theatret — man erindre blot Heibergs dengang florerende Vaudeviller — og overveier man, hvor villig Frederik VI vilde have været til at gaae ind paa en hermed stemmende Indstilling fra Directionen, saa maa man forbauses over de sneverhjertede Bestemmelser i det Regulativ, Kirstein saa hurtig lod løbe af Stabelen. Men især maa man undres over Regulativets Illiberalitet i kunstnerisk Henseende. Et Stykke kunde henlægges efter en eneste Aftens ringe Indtægt; Forfatterne, hos hvilke netop Indsigten var, turde ikke blande sig i at bestemme den Aftens kunstneriske Sammensætning, da hans Stykke skulde opføres, eller den hensigtsmæssigste Tid til dets Opførelse, men alt Sligt skulde overlades Directionen, hos hvem Indsigten ikke var, og der selv maatte være sig dette bevidst. Men Kirstein stod, som alt bemærket, paa sin Magt

og Myndighed. Med det System, Theatret nu i 100 Aar er bleven styret efter, maa det betragtes som en Lykke, at faa Directeurer have besiddet hans Embeds-Iverighed, men at Pluraliteten, Enkelte af Svaghed, Andre, som Collin, af bedre Indsigt, saa meget som muligt have indrømmet de rette Vedkommende Magt til at raade.

Gilbert.

Hvorlænge vedblev dette Regulativ at gjælde?

Philemon.

Indtil Kirstein traadte af og Adler i hans Sted blev Directeur. Med ham syntes det som om et friere Aandedræt kom ind i Bestyrelsen. Thi det var formodentlig ham, der hos sin kongelige Ven bevirkede, at et nyt, ganske anderledes begrundet Regulativ skulde afløse det Kirsteinske, og det skyldes vel ogsaa ham, eller maaskee Theatrets nye og meget liberale Chef, at man i den Anledning indhentede fire af vore dramatiske Forfatteres Betænkning og forelagde dem Udkastet, noget, der i vort Theaters Historie baade før og siden har været uhørt.

Gilbert.

Efter Alt hvad De i den senere Tid har meddeelt mig, paatrænger sig bestandig det Spørgsmaal, hvorledes det er skeet, at man lige til nu, eller med et rundt Tal i alle de 100 Aar, Theatret har bestaaet (thi Undtagelserne ere faa) kunde lade det bestyre af Uindviede, af Mænd udenfor Faget, til hvem man ikke engang rettede det Spørgsmaal hvilke Forstudier de havde gjort til denne ansvarsfulde og, som Alle indrømme, høist vanskelige Post, Mænd, der paa dette Spørgsmaal neppe vilde have svaret Andet, end at de engang imellem havde gaaet paa Comedie.

Philemon.

At dette er skeet saa uafbrudt og principmæssigt, skyldes udentvivl en selsom Forvexling i Begreberne. Den dramatisk-theatralske Kunst er den populæreste af alle, den kan nydes af Enhver, og dens Værker udstilles til Alles Bedømmelse; Theatret tager Enhvers Bifald til Indtægt. Man har nu ogsaa troet, at dets Bestyrelse maatte være den populæreste Sag af Verden, d. v. s. ikke udfordrede andre Forudsætninger i Dannelse end man forlangte af Tilskuerne. Man har altsaa, ubegribeligt nok,

overseet, at Theatret netop opnaaer sin Popularitet ved en Samvirken af de forskjelligste Kræfter, der alle maae støttes paa et dybt, kunstnerisk Indblik. Ved den Omordning af vore Theaterforhold, der nu siges at forestaae, er jeg meget bange for, at man geraader paa en lignende Afvei. Man vil sagtens paastaae, at der maa praktiske Mænd ind i Directionen eller dog med ind, altsaa Mænd, der hverken ere Forfattere eller Skuespillere; og man vil maaskee foregive, at der maa Nogen i Directionen repræsentere det dannede Publikum. Men hvad dette sidste angaaer, da er det ikke uden Betydning, at den nyere Tid lader et Tæppe, lige til Forestillingen begynder, adskille Scenen fra Publikum. Det antyder, at her er en givende og en modtagende Part. Giverne ere Forfatterne, Skuespillerne og, efter hvad der nu er Skik, Directionen. Disse forene sig med endeel understøttende Kunster, Malerie, Maskinerie og deslige, om at frembringe et kunstnerisk Værk og derved berede Modtagerne eller Publikum en Nydelse, hvis Væsen betinges ved den opmærksomme Beskuen og Lytten. Publikums Rettigheder kan da kun udspringe heraf, kan kun yttre sig som Bifald eller Mishag med hvad de see og høre, med det allerede færdige og udstillede Værk.

Men ligesom ingen Anden end Digteren formaaer at gribe ind i Udarbeidelsen af det Værk, hans Genie forbereder og udfører, og som han siden overgiver til Theatret, ligesaa lidt kunne Andre end de i Kunsten Indviede, der nu overtage Værkets videre Ledning og Fremstilling, gribe ind i dette complicerede Arbeid og fordre deres Meninger hørte og respecteerte. Thi heri bestaaer just Digterens, Skuespillernes og alle Medvirkendes kunstneriske Genie, at de kjende og vide at ramme Publikums Tarv bedre end dette selv; ellers vare de ikke Kunstnere.

Gilbert.

Men tillad, De omtalte nylig en forestaaende Omordning af Theatrets Bestyrelse, og som det forekom mig, ventede De Dem ikke Meget deraf.

Philemon.

Man maa haabe det Bedste. For Øieblikket krydser det ene Rygte det andet, og hver Dag dukker en ny Celebritet op, der nævnes som Aspirant til de ledige Directeurposter. Men man kan ikke tænke sig noget bedre Beviis paa den Ringeagt, hvori en Theater-Directeurs Embed er sjunken

end at Mænd som de, der nævnes, kunne aspirere dertil. Det synes næsten som om man har troet, Hoved-Ulykken laae i den høie Embeds-Stilling, vore fleste Directeurer have indtaget, og at derfor allerede Meget vilde være vundet ved Folk, der beklædte ringere Poster eller slet ingen. Iblandt dem, der nævnes, veed jeg end ikke Een, der kunde anføre den ringeste Adkomst til at beklæde denne Post. Imidlertid — efter Rygtet vil vort Theater for Fremtiden komme til at sortere ind under Indenrigs-Ministeren eller Cultus-Ministeren. Begge disse Mænd ere af en saa liberal Tænkemaade og saa udmærket videnskabelig Dannelse, at man tør være rolig for Resultatet. Jeg tvivler intet Dieblik om, at hvilken af disse Mænd der saa kommer til at bestemme Theatrets fremtidige Skjæbne, han vil ikke tiltroe sig selv Evne til at kunne ordne en ham saa fremmed Verden; hans første Skridt vil være at sammenkalde Eliten af vore Skuespillere og Forfattere og indhente deres Mening.

Gilbert.

Det forekommer ogsaa mig meget sandsynligt. — Men jeg seer, man samles allerede ved Indgangen derhenne til Sommertheatret. Jeg har nok Lyst at gaae derind. Er De med af Partiet?

Philemon.

Meget gjerne. Jeg har just betænkt det Samme.

(De gaae hen til Billet-Comptoiret. Sganarel og Anselmus komme ud fra en Sidedør.)

Sganarel.

Jeg har min Sjæl ikke Tid.

Anselmus.

Men forklar mig blot, hvad denne Marionet-Comedie skal sige.

Sganarel.

Herregud, den skal sige, at den stakkels Pantalon er paa Knæerne, og at jeg maa hjælpe ham, hvormed jeg kan. Men at jeg just giver en Forestilling af det Indhold, jeg har bestemt, det skeer sandtnok meest for min private Fornøielses Skyld. Som du veed, har Pantalon tilbudt Casinos Bo at ville spille for dem i Vinter paa deres Theater. Men de var hovne, de Ka'le. Svaret lød, at med deres Privilegium, der var ganske som det kongelige Theaters, kunde de gjøre ganske andre Affairer. Da nu vor Troupe trues med Ruin ikke blot fra den Kant, men ogsaa fra andre Kanter, saa vil jeg idag slaae mig løs, og give lidt Ondt fra mig

men Alt i den bedste Mening, som du vel kan begribe og sine ira et studio. Det er det Hele.

Anselmus.

Men hvem styrer Marionetterne og taler for dem?

Sganarel.

Jeg selv og et Par af mine Colleger. Men slip mig nu, vi maae begynde; det er en Eftermiddags-Forestilling, der snart skal være forbi, og jeg maa ind og klædes om.

Anselmus.

Klædes om?

Sganarel.

Javist. — Gaa du hen og tag dig en Billet, hvis der er nogen, som jeg ikke vil haabe.

(Sganarel gaaer. Anselmus forlanger en Billet ved Kasserer-Hullet og erholder en med det Tillæg, „at det er den sidste", hvorpaa Kassereren lukker Comptoiret, og Anselmus gaaer ind. — Kort efter bliver hele Forsiden af Sommertheatret rykket tilside som et Enkyklema i de Gamles Theatre, og man seer nu det Indre deraf opfyldt af Tilskuere, der vende Ryggen imod. I Baggrunden er Scenen, med nedrullet Tæppe. Efterat Ouverturen er spillet, gaaer Tæppet op.

En Skov præsenteres. Sganarel træder ind som Prologus.)

Sganarel.

(Klædt som Polichinel, med en temmelig tyk Staaltraad, der fra hans Hovedbedækning gaaer op i Luft-Tæpperne, efterligner i det Følgende i Eet og Alt en Marionets characteristiske Bevægelser, dens stive Gestikulation, Slingringen med Kroppen og den usikkre Gang, som om han virkelig hang i en Staaltraad).

Høistærede Publikum! Idet jeg første Gang har den Ære at træde frem for Dem, bukke og udbede mig Deres Bevaagenhed, er det min Skyldighed at give Dem en kort Underretning om det Kunstner-Samfund, der i indeværende Dyrehavstid smigrer sig med, engang imellem at kunne fængsle Deres Opmærksomhed. (Rømmer sig og spøtter til Siden paa Marionetternes Maade.) Vort Selskab bestaaer af 28 Personer, 7 Damer, der alle ere prime donne assolute, 9 Herrer, der ligeledes ere af første Skuffe, og 12 andre Herrer og Damer, der alle ere comprimarii og, paa ganske lidt nær, lige saa udmærkede som de Andre. Desuden et stort Antal Chorister, Figuranter, Statister og andre Comparser. Naar jeg har sagt Dem, at dette Selskabs Medlemmer høre til de Kunstnere, man kalder Marionetter, saa veed De formodentlig alle-

rede Besked; thi Marionetter blandt Kunstnerne ere slet ikke ualmindelige. Vi have altsaa hver for sig en egen indvendig Beskaffenhed... ja, jeg mener, vi ere hver for sig indrettede... eller sat sammen, om De hellere vil, paa en eiendommelig Maade. Af denne Sammensætning afhænger vor kunstneriske Virksomhed; dog ikke blot deraf. Thi det, der allermeest udmærker os, det er, at alle vore Bevægelser, hele vor Action paa Scenen styres af en høiere, usynlig Haand, af en eneste Villie, som vi ere altfor velopdragne til at unddrage os. Hos os gaaer Alting som efter en Traad. Mens paa andre Theatre kun Begyndere afrettes og vistnok meget ofte kunne vise en priisværdig Bestræbelse efter at komme os nær i Gestikulation og Declamation, saa forlades vi aldrig af Instructionen. Den følger os ind paa Scenen og vaager over vore ringeste Bevægelser. Denne Omstændighed maa jeg udtrykkelig udhæve, eftersom De, høistærede Publikum! ofte har viist den største Interesse for deslige Ledebaands-Dukker, og ere blevne mere henrevne af dem end af Saadanne, der bilde sig ind, de kunne gaae paa deres egne Been. — Jeg skal nu nærmere omtale nogle af de Medlemmer, der høre til vort Selskab. Vor første Elskerinde

er saa fuldkommen indrettet som man kan forlange af et ungt Fruentimmer, der spiller Elskerinde. Hun kan gaae frem og tilbage uden at støtte sig, kan i hele Timer sidde ved Siden af sin Elsker, see paa ham og holde ham i Haanden. Men hun kan ogsaa bevæge Øinene, slaae ud med Armene, sukke og hænge med Hovedet; dette sidste klæder hende grumme godt. Den unge Pige, der udfører de naive Roller, vil vist behage Dem. Hun har en ualmindelig Færdighed i at pjatte, og kan synes hjappegal saa det er en Lyst. Den, der spiller værdige Fædre, fromme og rørende Gamle, er, som alle deslige Folk, ikke særdeles udmærket indrettet, men seer altid eens ud. Han kan dreie Øinene i Hovedet og sukke; begge Dele gjør han meget godt. Vor første Hofmand er indrettet til at tale gjennem Næsen, holde Hovedet lidt til Siden og bukke meget dybt. Han kan gaae paa Tæerne, vrikke med Bagdelen og tage sig en Priis af en Guldbaase. Vor gamle General kan lægge den ene Haand paa Ryggen og holde en Stok. Han gaaer altid som om han havde Podagra. Hvad mig selv angaaer, da ansees jeg for at være en af de bedst udrustede i denne Troupe, saavel hvad Naturgaver som erhvervet Kunstfærdighed angaaer. Men da det

strider mod min Beskedenhed at omtale den sidste, saa vil jeg blot holde mig til mine Naturgaver; disse kan man gjerne rose sig af, da man erholder dem uden sin egen Fortjeneste. Jeg kan altsaa gjøre alle naturlige Bevægelser, som man pleier at vente af en levende Skuespiller. Jeg kan gaae, sætte mig ned, reise mig, snyde min Næse, spøtte og nyse. Vil De see — (Han spøtter, nyser og snyder sin Næse). Nogle af mine Collegers Egenskab, at kunne græde, der ofte er af saa stor Virkning, har jeg desværre ikke. Men derimod kan jeg tørre mine Oine, som ikke alle Hine kunne. Fremdeles, da Intet paa denne Jord er fuldkomment, saa maa jeg ogsaa bekjende, at min venstre Arm er noget stiv, formodentlig paagrund af et Stykke Staaltraad, der er gaaet af Led. Vor Theaterdoctor mener rigtignok, det er Gigt, og siger, jeg skal gnide Armen; men han veed en god Støvle hvad der feiler os. Men min høire Arm er god; det beviiste jeg i Formiddags, da jeg i Distraction gav en af mine Colleger et drøit Drefigen. — Vort Sangpersonale kan deles i 2 Classer: i dem, der have Stemme, og dem, der gjerne kunde have Stemme, hvis Skjæbnen havde været dem mindre ugunstig. Vore Dandserinder ere allesammen ind-

rettede til bestandig at gaae paa Taaspidserne og bevæge Fødderne som Trommestikker. Vore Chorister have kun een Bevægelse og staae altid i en Klump; naar man vil have dem frem, maae de skydes frem. Børneroller udføres af to nydelige, smaa Væsner, hvormed en Jomfru i Adelgade har forsynet os. Endelig kan jeg tilføie, at vort Repertoire er meget stort; det bestaaer nemlig af alle de Stykker, man undlader at give paa det kongelige Theater.

Efter den her meddeelte Udsigt haaber jeg, at vore Anstrengelser ville paaskjønnes af et oplyst Publikum. Vor eneste Bestræbelse vil være den, at gefalle Dem; vor største Sorg den, at maatte undvære Synet af Dem ved Billet-Comptoiret. Det er et stort, et høitideligt Dieblik det nærværende! De forskjelligste Følelser bestorme min Sjæl! Jeg er meget rørt, og vilde gjerne græde; men det kan jeg ikke. Men jeg vil gjøre hvad jeg kan, jeg vil tørre mine Dine.

(Han tørrer sine Dine, og vil gaae. Stort Bifald. Man raaber da capo.)

Er det virkelig det ærede Publikums Mening, at jeg skal holde Prologen da capo? Nei, det er

det vel ikke. Men det er sagtens Rosinen i Pølsens Ende, De ønsker nok engang; og den skal De faae.

(Han siger Slutningen igjen og gaaer under fornyet Bifald. — Derefter changerer Marionettheatrets Scene og forestiller en stor offentlig Plads i Kjøbenhavn. Det er midt om Natten. En Mængde Aander ere ifærd med at bygge paa den ene Side af Pladsen Casino, paa den anden Side Overskous Folketheater, af hvilke det første er nær færdigt; med det sidste har det lange Udsigter. Endeel Tilskuere paa Pladsen staae og see til.)

Folketheatrets Bygmester.

Skynder eder, Luftens Aander! tager syvmiils
Støvler paa!
Lader hen til Keiserstaden, hen til Donau Farten
staae!
Stadens Midte, der er fornem, kan I gjerne
lade ligge.
Til dens første bedste Forstad vil jeg eder netop
skikke.
Bryd Jer ei om „Burgtheatret,“ dets poleerte,
fine Spil!
„An der Wien“ og „Leopoldstadt“ er det just I
sendes til.

Thi et ægte, rigtig „Volksstück" skal I skaffe til
min Scene.
Og i Keiserstadens Forstad fabrikeres det alene.
Jeg maa Varerne forskrive fra en østerrigsk
Boutik.
Naar jeg selv er varm i Sadlen, faae vi os et
dansk Fabrik.

Chor af Aanderne.

Herre! Herre! vær kun rolig! her er Alt hvad
du befaler.
Knap er Ordet af din Læbe, og jeg handler
som du taler.
Som du commandeerte, skjød jeg over Donau-
broen Fart,
Og ved Leopolder-Vorstadt, ved Theatret stod
jeg snart.
Men, o Himmel, hvilket Virvar! Regisseuren
slog paa Tromme,
Og Souffleuren præsenteerte — Ingen ændsede
mit Komme.
Instructeuren instrueerte Folk med Flinter,
Knevelsbarter,
Directeuren selv fordeelte hist Patroner og
Standarter.

Alting gjenlød kun af Krigen, af Ungarer, Magyarer,
Af den italienske Opstand, af Radetzkys tappre Skarer.
Wien var i Beleiringstilstand — „Volkstheatret" nu var lukt.
Folket bragte selv paa Scenen Skuespil af høiere Flugt —
Om Tragedie, om Comedie veed jeg ikke selv saa lige;
Tiden først og Resultatet stempler Folkets blodige Krige.
— Skud og Oprør rysted Byen; men jeg selv, jeg holdt mig stiv,
Og mens Hine buldred', stjal mig til Theatrets „Volksarchiv."
Volks-Comedier af Raymund og af Folk, vor Herre kjender,
Med Tyroler-Jodlen spækked, og med Dands i alle Ender,
Med Forvandlinger og Kasperl, med naive Jomfrugjæs,
Bringer jeg i svære Pakker. See, her er et Vognmands-Læs.

Casinos Bygmester.

Skynder eder, Luftens Aander! thi som smurt det nu skal gaae.
Nu skal Huset være færdigt; Krandsen er alt reist derpaa.
Henter mig af Calmar=Bræder, tvende Tommer tykke hvert,
Attenhundred Tylter hurtigt, — Sligt for Jer er ikke svært.

Chor af Aander.

Her er attenhundred Tylter. Paa min Flugt jeg kom forbi
Børsen, hvor der Bræder sælges, men kun Snavs Finnlapperie.
Men et mindre Fartøi, dette saae jeg strax fra Calmar var,
Meldte mig hos Eiermanden, raabte: Bræder hid, min Fa'er!
Viste ham med høie Miner, at min Lomme heel var fyldt
Med Casino=Actier — heisa! Manden gav mig Tylt paa Tylt!

Folketheatrets Bygmester.

Henter mig en Elskerinde! Skaffer mig en
værdig Fader!
Bringer ogsaa mig en Friskfyr, der kan bande
og slaae Plader!
Skaffer Folk fra Torv og Stræde, rigtige
forsorne Knægte!
Og Matroser fra Nyböder, men seer til, at de
er ægte.
Det er Folk, som jeg forlanger. Mit Theater,
skal I huske,
Er expres bestemt for Folket, Bønder, Borgere
og Kudske.

Chor af Aander.

Herre! Herre! vær kun rolig! Her er Alt hvad
du befaler.
Knap er Ordet af din Læbe, og jeg handler
som du taler.
Over Jyllands golde Heder fløi jeg lige til
Løgstør,
Hvor der var en Rest af Trouppen, der led
Skibbrud ved Corsør,
Titchens, Møllers eller Langes, Pokker vide maa
dens Navn.

Hele Klatten tog jeg med mig, løftet i min stærke Favn.
Hvad du mangler, kan du faae dig hos en anden Troupe tillaans,
Og dit Folk vil være henrykt. Det er netop Mad for Mons.

Casinos Bygmester.

Nu tilsidst Tapeter, Tæpper, og Forgyldning og Zirater,
Og min Bygning flux er færdig, med dens Sale, dens Theater,
Med dens Pergola, dens Trappe, hvor man har en uhørt Plads,
Dens Boutiker og dens Tunnel og Belysningen med Gas.
Alt, o Publikum, er færdigt, og din Smag det vil behage.
Kun et lille Hul er aabent, ikkun det jeg lod tilbage.
Som et Vindue blev ubygt i Aladdins Slot — forstaae,
Landets Sultan skulde naadigst lægge sidste Haand derpaa:

Dette Hul, Kasserer-Hullet, overlades dig at fylde,
Rigt med Sedler at betrække, med Ducater at forgylde!

Bygmesteren og Aanderne stige ned af Stilladserne og begive sig bort. En Borger blandt Tilskuerne standser Folketheatrets Bygmester.

Borgeren.

Undskyld — men jeg vilde gjerne vide, om Folketheatret snart er færdigt.

Bygmesteren.

Snart færdigt? De troer maaskee, at naar jeg bare stamper i Jorden, saa kan jeg commandere over Legioner, eller Millioner, vilde jeg sige.

Borgeren.

Ja, det troer jeg rigtignok. Naar man som De commanderer over saa mægtige Aander —

Bygmesteren.

Mægtige Aander! Ja, nu løber vi om! Fordi jeg ikke forlangte Andet af de Lømler, end hvad jeg lige saa godt kunde have skaffet mig selv. Men hvis jeg havde forlangt 1800 Tylter Brædder som han derovre, saa skulde De seet! Mine Aander havde hverken vidst ud eller ind. Nei, han derovre

kan tale med! 200,000 Rbdlr. i Actier, som Folk sløges om, og de Summer, der siden maae spædes til — see, det kalder jeg Aander, hvormed man i vore Tider kan udrette Noget.

(Johannes Climacus kommer ind for at gaae over Torvet.)

Guds Død og Pine! der er han jo. Ham maa jeg tale med. — Min Herre, jeg ønsker at tale med Dem.

Johannes Climacus.

Hvad staaer til Tjeneste?

Bygmesteren.

Det er sagt med faa Ord. Som De maaskee veed, er det overdraget mig at opføre et Folketheater her i Byen. Man har raadet mig at bestride Udgifterne ved Actier, som Enhver kunde tegne sig for. Men jeg har ikke Lyst til at tromme Crethi og Plethi sammen, uagtet jeg nok tør sige, at jeg turde være rolig for Resultatet. Allerhelst ønskede jeg, som jeg ogsaa offentlig har yttret, en eneste Actionair, men en solid. Nu har jeg læst i et af Deres mange smukke Skrifter, at De befinder Dem i et lignende Tilfælde. Uagtet Deres Bøger kunne være forvissede om at læses af Mange, saa ønsker De dog helst en eneste Læser, men, det forstaaer sig, en

suffisant. Og nu er mit Forslag til Dem, at hvis De vil være min eneste Actionair, saa tilbyder jeg mig at være Deres eneste Læser.

Johannes Climacus.

Ja, tusind Tak, men — —

Bygmesteren.

De har ikke det ringeste at risquere. Min Plan er meget nøie gjennemtænkt. For at begynde med Trapperne, da troer jeg ufravigeligt, at disse, for at svare til Ideen om et Folketheater, bør være af Jern og støbte; at de fremdeles —

Johannes Climacus.

Men, naar De vil begynde med Trapperne, saa blive vi aldrig færdige.

Bygmesteren.

Godt; saa kan vi strax springe til Logerne. Hvis De synes saa, kunne vi gaae sammen her ned ad —

(De gaae. Borgeren vinker ad en af Aanderne, der er steget ned af Stilladset.)

Borgeren.

Aa hør, kjære Ven, De kunde gjøre mig en stor Tjeneste. Vil De ikke sige mig, hvad man egentlig skal forstaae ved et Folkethaeter.

Aanden.

Det skal jeg saagu gjerne sige Dem. Det er et Theater, hvor der opføres Folkekomedier.

Borgeren.

Ja, men hvad er Folkekomedier?

Aanden.

Det er saagu saadanne Stykker, hvori det egentlige Folk eller Scener fra Folkelivet forekomme, og som derfor ogsaa ret egentlig ere skrevne for Folket.

Borgeren.

Men det har vi jo i mange Herrens Tider havt paa det kongelige Theater. Kjernen i vor hele comisk-dramatiske Literatur er justement Skildringer af det egentlige Folkeliv, saaledes hos Holberg, Heiberg, og hos Overskou selv. Og jeg skulde troe, at alt dette er skrevet for Folket.

Aanden.

Men en rigtig Folkekomedie har dog noget Aparte. Der er saa meget Overnaturligt deri, som hos Raymund for Exempel —

Borgeren.

Det er jo heller ikke noget Nyt. Lige fra Ulysses von Ithacien til Alferne, Syvsoverdagen —

Aanden.

Ja, saa kan jeg vor Herre Død ikke hjælpe Dem.

(Gaaer. En speculativ Nattegjæst, der har hørt til, nærmer sig.)

Den speculative Nattegjæst.

Hvis De ønsker det, skal jeg gjerne forklare Dem, hvorledes den Sag hænger sammen.

Borgeren.

Det skal De ret have Tak for.

Den speculative Nattegjæst.

Ordet „Folkecomedie" er kommen til os fra Tydskland, og der er nok heller intet andet Land, hvor et dramatisk Genre som dette kunde opstaae og udvikle sig. I Tydskland er nemlig Skriftsproget og de Dannedes Tale et Slags Sanscrit, der efterhaanden er indført og beundringsværdig uddannet af Braminerne, d. v. s. de Lærde, Skribenterne, Digterne og deslige. Dette Sprog staaer i grammatisk Eiendommelighed og i Ordforraad samt i Udtalen ligeoverfor og i større eller mindre Contrast til Menigmands eller det saakaldte egentlige Folks Tale, der er et Prakrit*). I alle større

*) Prakrit, Folkedialecten i Indien.

Stæder, som Wien, Berlin, München, Hamburg og hvilke Byer der ellers kunne komme i Betragtning for den dramatiske Kunst, er denne Forskjel især paafaldende, denne Krydsen af tvende (jeg mener for hver By tvende) forskjellige Taleformer, Sanscritets correctere, udviklede, men ogsaa fordringsfuldere, og Prakritets hjemlige, fortroligere og med Penaterne ligesom mere sammenvoxede. Wienerne ere de første, der have vidst at drage Fordeel for den comiske Skuespilkunst af denne Modsætning, der maaskee heller ikke nogensteds har udpræget sig saa skarpt som hos dem; og herpaa have de med Shakspeares Scene, maaskee meest hans Sommernatsdrøm i Perspectiv, men rigtignok i et fjernt og temmelig forrykket Perspectiv, bygget deres Folketheater. Dets Eiendommelighed beroer væsentlig paa denne Sprogforskjel, paa den Omstændighed, at i samme By, i samme Huusstand og ofte blandt samme Classe af de mere Dannede (thi enhver Wiener taler maaskee allerhelst Prakrit) to meget forskjellige Sprogformer, Wiener-Dialect og Høitydsk, bevæge sig ved Siden af hinanden, og, som al Sprogforskjel, betinge et forskjelligt Sving i Anskuelser og Tænkemaade, og en ganske forskjellig Comik. Disse wienske Folkekomedier, der

i deres væsentligste og værdiefuldeste Bestanddele udføres i Wienerdialect, vise sig ikke sjelden polemisk stemte mod Heitøtiken. Naar Raymund ønsker, at en Persons Repliker skulle synes ret affecteerte, saa sætter han over dem i Parenthes: „Sehr hochdeutsch.“ De seer altsaa, at Burgtheatret i Wien og Folketheatrene godt kunne bemægtige sig det samme Stof, give det den samme Tilgift af det Underfulde og Komiske samt lade det spille i Nutiden, men Stykkerne og Udførelsen ville blive grundforskjellige, fordi det finere Burgtheater kun betjener sig af Sanscrit, Folketheaterne blande dette med og modsætte det Prakrit. Handlingen, Personernes Characteristik og Dialogen, saaledes Vittighedernes Art, ville herved blive aldeles forskjellige.

Borgeren.

Men paa denne Maade er jo Navnet „Folketheater“ slet ikke passende for Kjøbenhavn. Hos os taler jo enhver Nyboderspige, paa ganske faa Undtagelser nær, lige saa reent Dansk som en Conferensraads Datter, ja maaskee renere.

Den speculative Nattegjæst.

Ja, det forstaaer sig, det kan man ogsaa sige.

Borgeren.

Da jeg hørte tale om det udstrakte Privilegium, der var givet Overskou, saa troede jeg, at her virkelig var en stor Gevinst at vente for den dramatiske Kunst. Omsonst vilde jo Directionen ikke indrømme ham Grundstykken af sine Kunstarter og $\frac{2}{3}$ af sit Repertoire. Jeg selv blev indtagen af Navnet Folketheater. Nu derimod maa jeg antage, at det hos os er betydningsløst, og endog kan have skadelige Virkninger. Jeg vil ikke tale om, at et saadant Theater, der ovenikjøbet erklærer at ville begynde med det wienske Forraad, let kan lede til misforstaaede Forsøg i samme Retning. Men vor egen, nationale Scene kan skades derved, og rykkes fra sit folkelige Standpunkt, som om dets Maal var et andet, som om det lavere Folkeliv, hvoraf en Digter kan hente sin største Styrke, og som om Lunets og Phantasiens friere Flugt ikke passede for det, men hørte andensteds hen. Jeg seer ikke rettere end at det kongelige Theater just skal være et Folketheater, i dette Ords sande og eneste Betydning.

Den speculative Nattegjæst.

Det forstaaer sig, det kan man ogsaa sige. Men jeg udbeder mig Tilladelse til at komme til-

bage til Tydskernes Sanscrit. Dette Braminsprog er, uagtet dets dybe, næsten mageløse Udvikling, en væsentlig Hindring for, at der saa snart kan ventes nye og friske Kilder i deres Poesie. De store Aander have her som i Indien udtømt det rige, men i sin Grundvold afgrændsede Sprogs Skatte, og efter dets Natur kunne nye Strømninger fra Folkesproget ikke lettelig ledes hen dertil. Schillers Ytring, at for en Mængde Digtere er det „die Sprache, welche dichtet" er der nu næsten Intet at gjøre imod. Thi vel kan den nyere tydske Digters Tankeverden, som man har seet Exempler paa, være ny og beundringsværdig, men ikke hans inderste Livs-Yttring, uden forsaavidt den, hvad der ogsaa nu oftest er Tilfældet hos Digterne, bevæger sig i den abstractere Tænknings Regioner. For Lidenskaben, Smerten, Sorgen, Glædes- og Hævnfølelsen, saaledes som det virkelige Liv giver dem, for den lystige, overgivne Stemning, er Ordet allerede forbrugt, og han kan ikke tye til de evigrindende Kilder i Folkets Tale. Vilde en nordtydsk Digter tye dertil og recruttere sit lyriske Digt med Udtryk, hentede enten fra Menigmands Sprog i Berlin eller fra det skjønne og rige Plattydsk i Holsteen, Pommern og andre Lande, da vilde han

enten blive uforstaaelig for Sydtydskerne eller ingen Sympathie finde hos dem, og saaledes omvendt. Man kan være en ganske dannet Nordtydsker, og forstaaer dog ikke „die allemannischen Gedichte" uden et Lexicon. I denne Sprogforskjel finder jeg ogsaa Hovedgrunden til, at Tydskerne ikke kunne besidde et for hele Landet gjeldende nationalt Lyst-spil; thi et saadant kan slet ikke undvære Folkelivet, og altsaa heller ikke Folkesproget. Der er kun een Udvei for Tydskerne: ethvert Hovedland, som Østerrig, Preussen, Baiern o. s. v. maa isolere sin Poesie og i Sprog og Livsbevægelse paany arbeide den ud fra Landets egne, rige og eiendommelige Forraad, fra selve Folkelivet. Dette har man nu, hvad Folkecomedien angaaer, forsøgt i Wien, og med et Resultat, der ikke er at foragte. — Og hermed vil jeg sige Dem Godnat. Jeg takker Dem meget for at De har havt Taalmodighed til at høre saa længe paa mig. Thi jeg kan ikke nægte, at jeg holder meget af at tale.

(Han gaaer. Borgerne og de andre Tilskuere adsprede sig ligeledes. Kun en af Casinos Aander sees endnu høit oppe paa Bygningen, lænende sig tankefuld til Spidsen af Frontispicen.)

Aanden.

Vel er det ubestemt, om disse Mure
Vil vorde Glædens usortrødne Hjem,
Om Kjedsomheden ogsaa her vil lure,
Om gode Genier vil skride frem,
Og Livet, i dets tunge Strid og Møie,
Ved Poesie og dristig Skjemt forhøie.

Men engang skal en mægtig Røst gaae ud
Fra en Forsamling i de høie Sale.
Fra Folkets Ledere skal her gaae Bud,
Og herfra Folkets Ønsker frit gaae ud
Til Landets Drot i aaben, mandig Tale.

(Forsvinder. — Marionettheatrets Scene forandres til en Rets-Sal i Kjøbenhavn.)

(To Retsbetjente komme ind.)

Første Betjent.

Hvad læser du der?

Anden Betjent.

Det er en Casino-Plakat, der er et Par Maaneder gammel. Jeg havde dengang saa stor Lyst at gaae derhen, men min Kone satte sig derimod. Nu gaaer jeg og ærgrer mig over, at jeg ikke fik alle de Herligheder at see. Vil du bare høre. (Læser af Plakaten:) „Stor Festivitet i tre Afdelinger i An-

ledning af Casinos Opbud og Realisationen af dens Boes Eiendomme. Første Afdeling, fra Kl. 7—9: En brillant Subhastazione af Pergola med Tilbehør. N. B. Det Sted, hvor Pergola har staaet, forevises i de følgende Dage hver Formidag for 8 ß. Anden Afdeling: Stor, brillant Concert af Hr. Harpfs Selskab med følgende nye Nummere: Souvenirs de Casino ...." Naa, der er Assessoren.

(Dommeren kommer ind og sætter sig.)

Dommeren.

Lad Parterne træde ind.

(To Advokater komme og tage Plads hver paa sin Side af Skranken.)

Første Advokat.

(Sganarel.)

Høivise Dommer! Efter det skriftlige Indlæg, jeg har indleveret, vil Retten være underrettet om, at min Client, den danske Scene, troer sig høiligen truet af Forurettelse. Denne gamle, værdige og fornemme Frue maa med Sorg bemærke, at Casinos Bo har gjort Begyndelsen med at opføre eller lade opføre alleslags Skuespil, der ere hendes velerhvervede og dyrebare Eiendom, uden at de

rette Vedkommende tage sig af hendes Sag; haaber derfor, at Domstolens Viisdom vil kjende i dette Anliggende og afgjøre det i hendes Faveur.

Anden Advokat.

Naar min Vederpart taler om Forurettelse, da har han ikke vel valgt sine Ord. Thi Den, der støtter sig paa sin lovlige Ret, forurettter ikke. Jeg skal derfor blot have den Ære at fremlægge en Gjenpart af den Bevilling, der er mine Clienter allernaadigst meddeelt.

Første Advokat

(gjennemlæser Bevillingen, vender den og lugter til den).

Hvad skal den Bevilling bevise?

Anden Advokat.

Ei, at mine Clienter ere i deres gode Ret. Vil Hr. Collega høre. (Læser:) „Vi o. s. v. bevilge og tillade herved, at Bestyrerne for Actieselskabet Kjøbenhavns Casino maae i en Tid af for det Første 10 Aar, i det Selskabet tilhørende Locale, lade opføre Lystspil, Folkecomedier og Vaudeviller.“ Hvad siger Hr. Collega dertil?

Første Advokat.

Ja, værsgod, naar det kan fornøie Selskabet. Men hvad saa Mere?

Anden Advokat.

Hvad saa Mere? Ere ikke disse Ord uden al Indskrænkning?

Første Advokat.

Uden Indskrænkning ere de, men tillige saa vidtløftige, at de slet Intet sige.

Anden Advokat.

Ei, det er til at blive gal over! Saa sammenlign denne Bevilling med den for Overskous Folketheater. Ham har man kun tilladt at opføre de Skuespil, der i de sidste 10 Aar ikke have været givne paa den danske Scene.

Første Advokat.

Høivise Dommer! Jeg befinder mig i en aparte Forlegenhed. Jeg skal gjendrive en Sag, der er saa blottet for alt Fundament, at det ikke lønner Umagen at gjendrive den. Min Vederpart, der gjør Fordring paa alle den danske Scenes Skuespil af det beskrevne Slags, viser mig en Bevilling, hvori end ikke eet Skuespil omtales.

Anden Advokat.

Men har Collega da ikke læst —

Første Advokat.

Jeg har læst, at Bevillingens Ord kun omtaler de Kunstarter, der indrømmes Casino; hvorfra Selskabet skal erholde et Repertoire, der kan repræsentere disse Kunstarter, omtales derimod slet ikke. Selskabet, der har søgt om Bevillingen, maa antages at have vidst sig i Besiddelse af de hertil fornødne Skuespil som lovlig Eiendom. Har det ikke betænkt dette, saa bliver det dets egen Sag. — Hvad Overskous Bevilling angaaer, som min Modpart allegerer, da maa jeg allerførst herved bemærke Følgende. Naar Directionen, hvis Betænkning er bleven indhentet i denne Sag, har ruttet med Repertoiret og kun holdt paa Theatrets Inventarium, da maa der hertil have været særegne, for Andre uudgrundelige Motiver; og jeg skulde troe, at Skuespillerne og Forfatterne, hvem dette Spørgsmaal allermeest angik, men som desuagtet ikke ere blevne spurgte, endnu maae kunne nedlægge Forestilling herimod. Navnlig maae Forfatterne, der kun have modtaget Honorar, for at deres Stykker skulde opføres paa det kongelige Theater, kunne protestere imod, at dette i sin Betænkning troer at kunne tillade et andet Theater at opføre dem; thi Ingen kan overdrage en større Ret end der er indrømmet

ham. Men dette være som det vil, saa Meget er vist, at naar min Modpart vil støtte sig paa denne Bevilling, saa kan man anvende paa ham: Tu, si tacuisses o. s. v, — thi denne Bevilling beviser netop det Modsatte. Intet taler for, at Overskou som kongelig Skuespiller og yndet dramatisk Forfatter skulde være mindre begunstiget end Bestyrelsen for Casinos Opbudsbo. Naar man da har tilladt ham at benytte den danske Scenes Repertoire, men kun under visse Indskrænkninger, saa viser dette, at man har været sig Betydningen af et Theaters Repertoire fuldkommen bevidst, og det maa derfor antages, at man med rene Ord havde udtalt det i Casinos Bevilling, hvis et saa meget større Privilegium skulde indrømmes dette Selskab. At man har forbeholdt de kongelige Skuespillere Fripladser i Overskous Folketheater, men ikke i Casinos, viser ogsaa, at man har betragtet sidstnævnte som mindre betydende, og altsaa fornuftigviis ikke kunde indrømme dette en Tilladelse, man har nægtet hiint. — Til det Anførte maa jeg endnu føie Følgende: Her er ikke Tale om et i Penge-Interesse begrundet Afspærrings-System. Det er selve Kunsten, der holder paa sin Ukrænkelighed. Repertoiret er et Theaters Tilværelse, dets uafhændelige Eien-

dom. Det bestaaer ikke i en tilfældig Samling af Stykker, men der finder en idelig Vexelvirkning Sted mellem Theatret, Forfatterne og Skuespillerne, der gjensidig betinge hverandres kunstneriske Virksomhed. Eet Theaters Repertoire kan derfor i sin fulde Udstrækning aldrig gaae over til et andet, der mangler hiints Forudsætninger, dets Historie, Traditioner og eiendommelige Skuespillerskole. Skulde Nogen for Alvor beklage sig over, at han ikke kan faae det samme Stykke at see i Casino som paa det kongelige Theater, saa veed han ikke hvad han begjærer. Det skjønne Billed, han hidtil har bevaret, vil ved den dobbelte Fremstilling, under saa forskjellig Opfatning, eller maaskee ved en plat Copie, forstyrres for ham og profaneres. — Til Slutning maa jeg endnu støtte mig paa fremmede Landes Exempel. I alle store Stæder i Udlandet, navnlig i Paris, holde Theatrene med stor Jalousie paa de Stykker, de lovlig have erhvervet. Vaudeville-Theatrene besidde hvert sin Cyclus, der er deres Eiendom; Théâtre français ligeledes. I London have kun de to Hovedtheatre Privilegium paa at opføre Shakspeares Stykker, og have hyppig sagsøgt de andre Theatre, der vilde gjøre Indgreb

heri. Af alt dette vil den høiviſe Dommer kunne ſkjønne, at jeg er utvivlſom i min Ret, naar jeg paa min Client, den danſke Scenes Vegne, høitidelig proteſterer imod ethvert Indgreb i denne fornemme Frues lovlige Eiendom.

Anden Advokat.

Høiviſe Dommer! Min Collega raiſonnerer ſom en Thingſtud. Jeg inſiſterer...

(I det Samme høres Maſkinmeſterens Stemme mellem Couliſſerne. Sommertheatrets Forſide eller Enkyklema rykkes hurtig ind igjen, alle de Perſoner, der endnu befinde ſig paa Kunſtnerbakken, forſvinde, og Decorationen er igjen tom. Kort efter træde Directeurerne, Digteren og Maſkinmeſteren ind.)

En af Directeurerne.

Det er altſaa Kunſtnerbakken i Dyrehaven. Men hvad ſkal den ſtore Brædebygning derhenne foreſtille?

Digteren.

Aa, en Kunſtnerboutik, et Theater eller deslige.

Directeuren.

Nu seer jeg, det staaer skrevet derover. — Ja, denne Decoration maa da endelig være meget gunstig for Deres Ideer.

Digteren.

Jeg tænker det.

(Efterat have betragtet Decorationen endnu en Stund, forlade de Indtraadte Theatret.)

Tredie Decoration.

(Maskinfolkene ere i Begreb med at opstille den nye Decoration.)

Første Maskinkarl.

Hør, Anders, det kan nu aldrig være rigtig fat med den Decoration, vi stille op.

Anden Maskinkarl.

Sludder, lad du kun mig raade.

Første Maskinkarl.

Men hvor kommer denne hersens Orken til de andre Decorationer?

Anden Maskinkarl.

Ja, veed jeg det? I de nyere Stykker fare de jo fra det ene Sted til det andet, som paa Roeskilde Jernbane. — Naa, lad os nu rette paa

Lamperne. Det skal være Aftenbelysning — med de nye, røde Glas; har du forstaaet mig?

Første Maskinkarl

(ironisk.)

Ja, det er rigtignok svært at forstaae. Man skal tænke derover.

(Den nye Decoration, en Palmelund i Afrikas Ørk, er nu opstillet. Alle Folkene forlade Scenen. Ved den nu indtrædende, fulde Belysning gjør ogsaa her den kunstneriske Virkelighed sig gjældende. Gjennem Forgrunden, hvor en rig Vegetation med høie Palmer omgiver et Kildevæld, øines i uafseelig Længde Sandørkenen, endnu hist og her skinnende som Vandmasser i Straalerne af den nedgaaende Sol. Sandet hvirvles nu og da iveiret og synes at dampe. Solen bliver efterhaanden blodrød og indhylles i Taager.

En Karavane kommer fra høire Side dragende ind paa Kameler og opslaaer Leir ved Kilden.)

Karavanens Chor.

Nu hviler over Ørken Aftenens Fred,
Og Kjølighed af Allah sendes ned.
I Horizonten synker tung og rød
Den trætte Sol i Sandets aabne Skjød.

Salomons Ganger, Østenvinden, alt
Har bragt til Ro sin mægtige Gestalt.
Han sover, svøbt i sine Vinger ind,
Og Sandet hæves let af Nattens Vind.
Mens Sohre Anaïtis Luthen slaaer,
En Stjernehær til Dands paa Himlen gaaer.
Og Mahoms Maane langtfra skuer til,
Og Peris juble høit ved hendes Spil.

(En ny Karavane, ligeledes paa Kameler, drager ind fra venstre Side og leirer sig ogsaa ved Kilden.)

Chor af de Ankommende.

Vær hilset, skjønne, skyggefulde Sted!
I høie Palmer, værer hilset med!
Fra Ørken drager Vandringsmanden ind
I eders Ly med et bevæget Sind.
Paa Sandets grændseløse Sletter fandt
Hans Øie intet Punkt, der Tanken bandt.
Eensformig travede Kamelens Fod,
Og Sandets Skyer hvirvled' ham imod.
Hans tørre Læbe, smægtende af Tørst,
I eders Skygge føler Lindring først.
Vær hilset, Kildevæld! Som Den, der troer
I Verdens Ørken paa Prophetens Ord,

Skal vederqvæges af et kjøligt Væld,
Saaledes du forfrisker mildt min Sjæl.
Selam aleikum! skjønne, kjøle Sted!
I høie Palmer, værer hilset med!

(Arthur, en fransk Dandser og Balletmester, og Bernhard, en dansk Reisende, komme frem i Forgrunden.)

Arthur.

Dem, kjære, elskværdige Ven! Dem skal jeg træffe her i Afrikas Orken! Neppe har vor Karavane leiret sig ved Kilden, før en ny ankommer; og paa hvem falder allerførst mit Oie? Paa Dem, min kjære Bernhard, med hvem jeg i Paris har tilbragt saa mange glade Timer, og hvis Bekjendtskab allerede i Kjøbenhavn var mig dyrebart.

Bernhard.

Deres Overraskelse kan ikke være større end min. Den muntre, livsglade Arthur, Gratiernes Yndling, Damernes Afgud i Paris — hvad har kunnet føre Dem til Afrikas Sandmarker? En Virtuos i sin Kunst som De!

Arthur.

Ak, min Ven, det er desværre ikke saa forunderligt. Man taler nu saa meget om de Europatrætte. Om denne Benævnelse er passende i andre

Henseender, veed jeg ikke. Men saa meget synes vist, at man i Europa er træt af at høre og see paa Virtuoserne. Der er intet Marked mere for dem; selv i Rusland er det fordærvet. Vi maae derfor drage til Amerika og Afrika, og snart maaskee til Australien. Allermeest, frygter jeg for, vil det gaae ud over Balletten og Dandsen. I Paris har man alt i længere Tid søgt at trænge Balletten tilside og gjøre den til en blot Bestanddeel af Skuespillet eller Operaen, som i Brama og Bajaderen. Men Louis Philips Flugt og Republiken truer os aldeles med Ruin. I en Tid, hvor Ordet i alle Retninger er emanciperet, vil man ikke vide af en Kunst, der undværer Ordet. Man beskyldte os for, at vi tjente og smigrede Absolutismen. Denne, der frygtede det farlige Ord, understøttede en Kunst, der — tav. De seer, min Ven, at Tiden er heri som i saa meget Andet uretfærdig mod de ældre Interessers Støtter og Prydelser. — Nu, kort og godt, jeg saae, hvad Skjebne der ventede mig, og har nu, i Forbindelse med en udvalgt Troupe, søgt min Lykke hos Paschaen af Ægypten. Jeg har Grund til at være tilfreds med min Reise; jeg har opført mine Balletter for Hs. Høihed, og i Overværelse af Haremets Damer, der naturligviis

vare tilslørede og sad bag et forgyldt Gitter. Jeg og min Troupe ere blevne overøste med Kaftaner og Punge med Zechiner. Sandsynligviis var jeg bleven længere hos Paschaen, dersom ikke en ung Odalisk havde kastet sine Dine — og hvilke Dine! — paa min Ringhed. Hun var meget smuk, meget forelsket, og mit Hjerte er meget fængbart. Men min Hals er killen, og jeg holder ikke af Silkesnore. Jeg fandt det derfor rigtigst, at begive mig paa Hjemreisen. — Men, kjære Ven, fortæl mig nu Noget om Deres Fædreland — o, jeg erindrer endnu med Glæde den Maanedstid jeg opholdt mig i Kjøbenhavn paa Reisen fra St. Petersborg. Jeg lærte i Deres Balletmester en charmant Mand at kjende, med Aand, Poesie og Imagination — i alle Henseender en fortræffelig Mand. Hvad Skjebne har da nu Balletten havt i Deres Fædreland?

Bernhard.

Det er nok muligt, at man ogsaa hos os er bleven noget kjølnet for Deres smukke Kunst, skjøndt vel tildeels af andre Grunde. I Hovedsagen har vor Balletmester, for hvem jeg ellers ganske deler Deres Agtelse, misbrugt det Raaderum, der af

vore ikke meget langtskuende Theaterdirecteurer var ham indrømmet. Hans Balletter bleve tilsidst colossale, og truede med at fortrænge paa vort eneste Theater Talens Kunst; thi flere af dem fyldte mere end en Aftens Forestilling, saa at man maatte ængstes for, at de skulde reussere. Han har sjelden forstaaet at begrændse sig, og ved mindre, men indholdsrige Compositioner at lade sin Kunst underordnes de andre for vort Theater vigtigere Kunstarter. At han virkelig besidder Evne dertil, har han et Par Gange viist, saaledes ganske nylig ved en yndig Composition „Conservatoriet i Paris", hvori denne og andre vanskelige Opgaver med Held og Lethed ere løste. Hos os, som De maaskee veed, er det reciterende Skuespil Theatrets Grundpille og skaffer Hoved-Indtægten. Men hvad Skuespillet fortjente, er i Almindelighed bleven sat til paa Opera og Ballet. Heri ville Forfatterne og Skuespillerne ikke længer finde sig. Ønsker Staten en Ballet i saa stor Stiil, saa maa den bygge en egen Scene for den.

Arthur.

Paa den Maade har nok Balletten levet sin længste Tid hos Dem.

Bernhard.

Det vil jeg ikke haabe. Efter min Mening er det reciterende Skuespil vel tjent med, at et Ballet- og Operapersonale er forenet med Theatret, saavel for at kunne benytte dets skjønne Understøttelse, saaledes i Feststykker og romantiske Skuespil, som fordi Balletten overhovedet har en god Indflydelse paa Skuespillernes Holdning. Tager jeg ikke feil, saa er vort Theater for Dieblikket et af de faa, hvor de optrædende Herrer og Damer forstaae at repræsentere det gode Selskabs Tone og fine Anstand; og for en Deel skyldes dette Nærheden af en Ballet under en saa smagfuld Styrer. Heller ikke Syngestykket ønsker jeg bortfjernet. Dengang en af vore Digtere for en Snees Aar siden forplantede Vaudevillen paa vor Scene, da gjennemførte han dette med stor Originalitet, fra et nationalt Udgangspunkt, og med en for den danske Vaudeville ganske eiendommelig Udvikling af det musikalske Element. Men dette sidste vilde have været ham umuligt, hvis han ikke i Syngestykkets Personale havde forefundet de dertil fornødne Kræfter, og disse forstod han med Talent og rigtigt Blik at sætte i Virksomhed. Forresten maa man, hvad Balletten angaaer, ikke glemme, at den op-

rindeligt ingen nordisk Kunst er. Hos os var den aldrig bleven opfundet. I Syden derimod, hvor to Personer i lang Afstand ofte føre hele Samtaler ved pantomimiske Tegn, har den dannet sig af sig selv. Naar man altsaa hos os, kjære Ven —

(I det Samme høres fra Coulisserne et høirøstet Skjenderie mellem Maskinmesteren og hans Folk, og Arthur, Bernhard samt begge Karavanerne forsvinde, og Decorationen er igjen tom. Strax efter kommer Maskinmesteren ind, ledsaget af Folkene.)

Maskinmesteren.

Men er I forrykte, Mennesker? En afrikansk Ørken har I opstillet! Hvad skal vi med den?

En Maskinkarl.

Undskyld, Hr. Gynther — men jeg syntes nu saa vist, at De sa'e „Den øde Egn“ —

Maskinmesteren.

Aa Snak! Jeg talte om den øde Egn i Nærheden af Skrænten paa Klampenborg Vandanstalt. Skynder Jer nu! Der er ikke et Minut at spilde.

(Gaaer.)

Første Maskinkarl.

Der kan du see, Anders.

Anden Maskinkarl.

Ja, hvad kan jeg see! Med det Jav, man har idag, kan jo Enhver blive catholsk i Hovedet. — Naa, ta'er nu fat, Manne!

(Orken-Decorationen rykkes tilsire, og den nye opstilles.)

Fjerde Decoration.

(Maskinkarlene have lige endt Opstillingen af den nye Decoration.)

En Maskinkarl.

Bæk med de røde Lamper! Vi skal ha'e Maaneskin. — See saa!

(Alle Folkene gaae. Den nye Decoration, der ligesom de forrige, efterat Belysningen er ordnet, gaaer ind i Virkelighedens Ret, forestiller en øde Egn i Nærheden af Skrænten paa Klampenborg Vand-Anstalt. Vidt og bredt sees ikke en Cuurgjæst. Det er seent paa Aftenen og Maaneskin. Hele Baggrunden optages af Sundet, der ligger udbredt i et langt Perspectiv. Maanen kaster en bred Strime over Vandet. Enkelte Fiskerbaade med mørke Seil glide forbi. Længere ude gaae større Fartøier med alle Seil oppe, for at opfange den svage Vind. Yderst i Horizonten dæmrer Kysten af Sverrig.

Anselmus, den melancholske Digter, kommer ind i stor Sinds-Bevægelse, efterfulgt af Sganarel.)

Sganarel.

Men, Digtermenneske! hvor Fanden traske vi hen?

Anselmus.

Lad mig i Ro!

Sganarel.

Ja, i Ro skal jeg gjerne lade dig. Men du er i Uro, ja i Oprør og Revolution. Hvad gaaer der a' dig? Er det Altsammen, fordi man har pebet af dit Stykke iaften? Det er man jo vant til hos Jer; det hører med til det kongelige Theaters hellige Privilegier. Enhver Digter maa ved sine nye Stykker være forberedt derpaa. Eller er det, fordi Leander har revet dit Stykke ned i en lapset Anmeldelse? Skal man tage sig saadanne Sager nær?

Anselmus.

Tage sig nær? Hvad min Tilværelse som Forfatter beroer paa? Eller er jeg gjort af Steen og Træ, at jeg urørt skulde taale en saa pøbelagtig Behandling som en Udpibning, en offentlig Beskjæmmelse, som ingen Mand af Ære er udsat

for, undtagen den dramatiske Digter? Og af hvem dicteres denne utaalelige Haan? Naar en Pjalt som Leander frakjender mit Stykke al digterisk Værdie, kan man da ikke være vis paa, at 4, 5 Dagdrivere af hans Compagnie tage Piber med, næste Gang Stykket gaaer? Og disse fire, fem, ja lad det være ti eller tolv — hvor sjelden har hos os Pibernes Antal været saa stort! — dem indrømmer man Ret til at bestemme et Skuespils Skjebne! Og det uagtet den meest afgjorte Majoritet, ja ofte hele Huset med Raab og Klap og hyppig med et sandt Raserie hæver sig imod dem! Hvor i Verden finder noget Lignende Sted? Dersom i Paris Publikum selv, og ikke de leiede Claqueurs, saa utvivlsomt tilkjendegav sin Mening ligeoverfor Piberne, da vilde man betragte det som en afgjort Seir for Forfatteren og fra alle Kanter raabe: à bas! og kaste Piberne ud af Huset. Hos os taaler man det. Hos os maa Forfatteren finde sig i, at nogle faa Mennesker ved den gjennemtrængende Lyd af et kunstigt Middel dominere hele Huset. Og naar Directionen ikke vil lade Skandalen gjentages, saa henlægges Stykket. Dersom En, der ynder Stykket, vilde søge at forstærke sin isolerede Mening ved en Raaber

eller Klappermølle, vilde man da ikke kaste ham ud? Hvorfor skal da Piben taales? Man siger, det er Skik hele Verden over. Men det er ikke sandt. For ikke at tale om, at det hører til de største Undtagelser, ja i flere Theatre er noget ganske Uhørt, at denne Frihed drives saa vidt som hos os, saa haardnakket, saa forbittret, saa skandaløs, er den i Virkeligheden næsten ganske forsvunden fra de bedre Skuepladse, fra dem, hvor den bedste Deel af Publikum søger at repræsentere sig. I Paris er det kun de mindre Theatre, hvor Piben engang imellem høres, og meest med Udseende af at ville drille Claqueurerne. Derimod er dette, efter min Erfaring, meget sjeldent i Théâtre français, i den store Opera og selv i Opera comique. Skandalerne i de fremmede Theatre hidføres gjerne af Grunde, der Intet have med Skuespillets æsthetiske Værd at gjøre. Hos os er der derimod til alle Tider et Antal Personer, der ved et nyt Stykke, især af en bekjendt Forfatter, allerførst tænke paa Piben. Den er deres Palladium, deres Værn om den gode Smag — ja, jeg veed det, de slog allerhelst en Slagternæve ind i Digterens Værk, naar de ikke strax forstaae det. Raahed er deres Lyst, Trampen, Hujen og Skraal.

Gaae ind i vort Nationaltheater, naar der ved Tæppets Fald er den saakaldte „Meningskamp", og spørg dig selv, om dette kan være en Kamp mellem Meninger eller Lidenskaber, og om deslige Combattanter høre hjemme i et Tempel for den ypperste Kunst, Aandens Triumf.

Sganarel.

Min kjære Anselmus, vi Danske ere en meget dramatisk Nation. Dette maa noget tjene til Undskyldning for disse Optøier. Naar et nyt Stykke, der interesserer os, bliver opført, ønske vi en Rolle med, om det bliver en Pibers eller Klappers, er ganske tilfældigt, naar vi blot kunne komme til at agere paa en af Siderne. Især gjælder dette om Ungdommen, og meest om Russerne, til hvis første Vintercampagne en Udpibning gemeenlig hører.

Anselmus.

Sganarel, jeg kan ikke tage den Sag saa let som du. Bliver ikke denne Uskik snart afskaffet, saa maa jeg høre op. I en Digters Bryst er Cellevævet let at forstyrre; det brister ved en saa plump Medfart. I Verden er og gjælder Digteren Intet. Det er kun hans Poesie, der holder

ham i Veiret. Trædes den i Støvet, saa synker han sammen. — Jeg har engang havt en Vision eller Drøm, eller hvad du vil kalde det. Jeg havde dengang gjort Udkastet til et stort Drama: Evalds Liv og Lidelser, hans menneskelige Vildfarelser og hans Digtersendelse. En Nat, da jeg halv blundede, halv laae vaagen, forekom det mig, at jeg var tilstede ved hans Fødsel. Tre Norner stode ved hans Vugge. De Tvende forjættede ham en Digters Inspiration, Magt over Sprogets skjønneste Toner, Dybsindighed, lyrisk Flugt og et ømt, følende Digterhjerte. Den tredie Norne, høi, alvorlig, med sørgmodige, men ubønhørlige Miner, vendte Odden af sit Spyd mod den Sovendes Bryst og sagde: „Jeg vier dig til „Længsel og Savn, til Attraa og til Nød og Man„gel. Jeg vier dig til at miskjendes og forhaanes, „og til det Værste af Alt, til Ligegyldighed. Du „skal synge dine udødelige Sange for en sløv og „dorsk Forsamling. Du skal see Døgnfluerne æres „og belønnes, og du skal forbigaaes. Enhver i „sit Kald, Embedsmanden, Haandværkeren, Handels„manden, skal have sit Udkomme, men du ikke. „Selv Kunstnerne, hvis Fyrste du er, skulle have „Lykken med sig, men du ikke. Blandt Alle skal

„du have den meest higende Stræben, de fleste „Fornødenheder, blandt Alle meest trænge til gun„stige Kaar — og blandt Alle skal du være den „Hjælpeløseste, den meest Forladte. Enhver Anden „skal dømmes af sine Lige, domfældes af Indsigt „og Kundskab; Ingen skal lettelig forgribe sig paa „Tonekunstens Mestere, Ingen paa Malerens, Ingen „paa Billedhuggerens Værk. Men du skal døm„mes af Uvidende, domfældes af Ildesindede. Den „første, bedste Daare, der har Lyst, skal ansees „for god nok til at besudle dine inspireerte Sange. „Thi dette er din Arvelod: jeg vier dig til Be„geistring og Fortvivlelse, til at drømme med Gu„derne og til søvnløse Nætter —"

Sganarel.

Men Anselmus —

Anselmus.

Sganarel, det er min Historie.

(Kaster sig ned og trykker Ansigtet i Græsset.)

Sganarel.

Herregud, skal man tage saadan afsted —

Anselmus.

Gaae fra mig — jeg kommer imorgen op til dig. Nu trænger jeg til Eensomhed.

Sganarel.

Godt; saa venter jeg dig. (Afsides.) **O, genus irritabile vatum!**

(Sganarel gaaer. Anselmus sætter sig ned ved Strandbredden og seer ud over Søen.)

Anselmus.

For dig, o Hav, der stille
I Maanelyset zittrer,
Jeg aabner Sorgens Kilde,
Der mig mit Liv forbittrer.

For eder, tause Vande,
Min Harm jeg ikke dølger.
Med eder vil jeg blande
Min Klage, blanke Bølger!

I dette Hjem for Muser,
Det skjønne, rige Landskab,
I mange Aar alt huser
Et vildt, uvorent Mandskab.

En Sværm, der blindt bedømmer,
Og der i Taaget laster,
I Vind og Veir berømmer,
I Vind og Veir forkaster.

Et Mundsveir over Læben,
En sneverhjertet Stemning,
Der mod en dristig Stræben
Vil daarlig sætte Dæmning.

En Villie uden Retning,
En Travlhed uden Mening,
Der har sin Sammensætning
I Tankernes Forstening.

Til Folket ud det stirrer
Med en Gorgones Øie,
Bedaarer og forvirrer,
Naar ei man skjelner nøie.

— Og under hiin Medusas
Uskyrlige Gemeenhed
Jeg frygted' for min Musas
Og hendes Tempels Reenhed.

Af Rædsel, at os gjæsted'
Igjen en Flok Vandaler,
Jeg tog mit Sværd og fæsted'
Om Fødderne Sandaler.

Og kasted' over Barmen
Og Skulderen Talaren.
Med Lyren høit i Armen
Jeg rusted' mig mod Skaren.

Og iled' ud — o Himmel!
Og saae med Eet forfærdet,
At denne travle Brimmel
Betvang man ei med Sværdet.

At ei med Lyrens Toner,
Og ei med Staalets Egge
Hiin Mylr af Myrmidoner
Til Jorden lod sig strække.

Ei kan med Bajonetter
Ægyptens Pascha jage
Fra sine Bomulds-Sletter
Græshoppens Landeplage.

Og ei med blanke Vaaben
Og inspireerte Sange
Man kjæmpe kan mod Hoben,
Der smitter Musers Vange.

Som Landeplage ruger
Den over Mark og Haver;
Og Spirerne den sluger,
Og Frugterne den gnaver.

— Til eder jeg mig vender,
I Bover og I Vande!
En kraftig Hjælp os sender
Til vore piinte Strande!

I lære mig at bruse
Med eders Magt og Vrede!
I hjælpe mig at knuse
Med Vælde Løgnens Rede!

Forsamler Jer at rense
Den Sump, der os tør true!
Den Magt, man ei kan ændse,
Og som man dog maa kue.

— Jeg seer, I komme mod mig,
Fra Sundet ind I rulle,
Som om I godt forstod mig
Og vidste hvad I skulde.

I lange, tunge Vover
I følge paa hinanden,
Og skylle langsomt over
Smaastenene ved Stranden.

See, Bølge blødt paa Bølge...
I Synet jeg beruses!
Og altid flere følge,
For ved min Fod at knuses.

Chor af Bølgerne.

Vi komme, Sundets Vande,
Nu styrtende, nu glidende.
Fra fjerne, skjønne Lande
Vi bringe selsom Tidende.

Vi drage Dybet over,
Nu løftede, nu dukkende,
Som skumbedækte Vover
Paa blanke Strømme vuggende.

Blandt os med Stemmer klare
Paa vore Vande syngende,
Kan sees en Havfru-Skare,
I Maaneglandsen gyngende.

Men snart med høie Master
Og med forgyldte Brande
Et herligt Fartøi kaster
Til Siden vore Vande.

Og snart iblandt os farer
Med sønderrevne Klude
Og med forbudne Varer
En ussel Smuglerskude.

Og atter blandt os skyde
Snart Hvalerne, de mægtige,
Snart Crustaceer flyde,
De dorske, de seendrægtige.

Snart Sildeskarer stimle
I endeløse Linier,
Mens underneden vrimle
Mollusker og Aktinier.

Og Stormen mægtig drager,
Vort rene Vand den plumrer,
Og Dyndet opad jager,
Der dorsk i Dybet slumrer.

Men som en evig Tanke
Til Grundmotiv blev sat os,
Vi rulle lige blanke,
Naar Stormen har forladt os.

I os til Eet forener
Sig Evighedens Billede,
Hvor Tidens Phænomener
Momentviis synes stillede.

Men Evigheden sluger
Dem ubarmhjertigt alle.
Det tunge Stof, den bruger,
Den lader atter falde.

I os vil Stoffet spille,
Ved os det hænger klæbende.
Men Stoffet vi udskille,
Til Klarhed atter stræbende.

Det Hæslige forgjæves
I os sin Form vil tvinge.
Til hver en Form vi hæves,
Men ingen med os bringe.

Om Alt vi kan os slutte,
Det Skjønne som det Stygge.
Det Ringe, det Forskudte
Vi give Glands og Smykke.

Men som vi Alt forklare,
Os selv kan Intet smitte.
Vort Væsen vi bevare
I Afgrunds-Dybets Midte.

— O, Digter med det bløde,
Det bøielige Hjerte,
Dit Liv du vil forøde
I din forsagte Smerte?

I dine Tanker synger
En Evighed forklaret,
Og nu mod Døgnets Klynger
Er du saa slet forvaret?

Og nu Gorgonens Øie,
Til Folket livløst stirrende,
Din egen Sjæl tør bøie,
Dit eget Jeg forvirrende!

En Villie uden Retning,
En Travlhed uden Mening,
Der har sin Sammensætning
I Tankernes Forstening —

Af den du lader presse
Dit Digterbryst, det rene?
Du, som kan Sværdet hvæsse
Og Pladsen den formene.

Opmand dig, du Forsagte!
Og stol kun paa din Sendelse!
Kan du ei høit foragte
En daarlig Tids Forblændelse?

Som vore blanke Bover
Sig vugge let paa Dybet,
Du svæve rolig over
Forfølgelsen og Krybet!

Thi du skal Alt forklare,
Men Intet skal dig smitte.
Dig selv du skal bevare
Urørt i Sletheds Midte!

Anselmus.

Forunderligt mig trøster
Hiin Susen over Vandet,
De dybe, fjerne Røster,
Der føres ind mod Landet.

I mine Tanker gyder
Sig uformærket Stilhed.
Det strenge Sind forflyder
I Sagtmod og i Mildhed.

(Bliver endnu en Stund siddende, hvorpaa han reiser sig og gaaer.)

Efterspil.

1849.

Parabase.

Forfatteren træder frem foran Tæppet ledsaget af et Chor.

Forfatteren.

Landsmænd! Hvis I hidtil have fulgt os med Opmærksomhed, med et aabent, digterisk Die og i velvillig Stemning, da ville I snart have bemærket, at vore Muser indtil nu tumlede sig paa Phantasiens frieste Arena, men at de ikke benyttede denne Frihed til kaade Bukkespring, men som et Middel til at belyse og forherlige vor Kunst og værne om dens Rettigheder. Den Arena, vi nu agte at samles paa og gaae ud fra, er af samme

letfærdige Art: det er Rygternes ubestemte Territorium.

Chor

(af Venner af Sandhed og Orden.)

Men det hover mig lidt, at du bygger din Kunst
paa et tomt, et letsindigt Rygte.
Hvad der baader vor Tid er Sandhed og Ret;
lad vor Kunst da støttes paa Sandhed!
At jeg lyder din Røst, at jeg agter dit Bud,
som vor Mesters og Herres, det veed du.
Men som Borger mig binder en borgerlig Pligt:
jeg er „Ven af Sandhed og Orden."

Forfatteren.

Jeg troer at kunne berolige saavel eder, mine samvittighedsfulde Venner, som Publikum. Men lad mig dog i Forbigaaende føre et lille Forsvar for Det, I saa ubetinget angribe. Rygterne ere Begivenhedernes Poesie, deres Folkepoesie, det poetiske Stof, der uudtømmeligt udvikler sig ved Siden af den langsommere Virkelighed. De udgjøre et af Folkets rastløse Indbildningskraft dannet historisk Stof, der vel ikke giver den factiske Sandhed, men meget ofte den høiere. Under hine kommende og svindende, travle og hvileløse Rygter

vugger sig min Sjæl som Guldæbler paa Vand-spring-Straalen. Jeg veed vel, at Vandet, der løfter mig, ikke altid er reent, men kun synes saaledes i den tynde, letsindige Straale. Men denne Synken og Stigen sysselsætter paa en behagelig Maade mine Tanker, som et aandeligt Hazardspil, hvor Indsatsen kun er ringe. Men som sagt, dette bemærker jeg kun i Forbigaaende. Vi ville kun bruge Rygtet som Udgangspunkt, og derfra søge at bane os Vei til selve Sandheden; om det vil blive den factiske, skal jeg ikke saa bestemt kunne sige, men, som jeg haaber, den høiere Sandhed, eller Sandheden i Principet. — Og hermed ville vi Alle gaae til vort Værk, idet vi udbede os vore Landsmænds Gunst for den ringe Deel af samme, der endnu staaer tilbage. (Pan og Choret gaae.)

Efterspil.

1849.

Prøvevalget.

(Klampenborg Concertsal. Foran dens Büffet er en Talerstol og andre Accessoria anbragte. Salen fyldes efterhaanden af Folk af alle Samfunds-Classer.)

(To Borgere komme frem i Forgrunden.)

Første Borger.

Har du ikke hørt det? Saa lad mig fortælle dig. Seer du, der skal endelig skee en radical Omvæltning ved Theatret. Hele den gamle Suurdeig skal væk, og en tidssvarende Reform indføres. Det vedbliver at være kongeligt, og kommer til at sortere under et af Ministerierne, men det skal bestyres constitutionelt og paa en reent demo-

kratisk Grundvold. Landet og Stæderne skulle i deres Valgdistricter vælge et Antal habile Mænd, der skulle ordne det hele Væsen og af deres egen Midte vælge Directeurer, Regisseurer o. s. v.

Anden Borger.

Men er det troligt?

Første Borger.

Det er det almindelige Rygte, der ansees for aldeles paalideligt; og det er just derfor, at endeel virksomme og patriotiske Mænd, og iblandt dem jeg, have faaet denne Forsamling istand, for itide at foranstalte Prøvevalg. Vort Distrikt, hvortil Dyrehaven med Kunstnerbakken, alle Landsbyer i Omegnen og Strandveien hører, ansees med Grund i dette Anliggende for det meest betydende, som det, der ret egentlig kan repræsentere de kunstneriske Interesser. Jeg har megen Indflydelse her, deels som Eier af et Lyststed, deels ved at levere Varer til de fleste Telt-Eiere herude. Jeg agter nu at forelægge Valgcandidaterne adskillige meget bestemte Spørgsmaal. Jeg regner mig selv til det alleryderste Venstre og forlanger uindskrænket Frihed. Jeg forlanger Frihed til at sidde med Hat paa i Theatret, at pibe ikke blot efter, men under Stykket —

Anden Borger.

Du forlanger maaskee ogsaa Frihed til at gaae frit paa Comedie.

Første Borger.

Hvorfor ikke det? Saaledes var det hos de Gamle. Naar man svarer sine Skatter og Afgifter, kunde denne Ret nok indrømmes, — saa meget mere som Staten understøtter Theatret, og det skeer jo med Borgernes Penge. Men, Apropos, er det sandt, at din Fætter, Juristen har isinde at udgive en Nytaarsgave for Vælgere?

Anden Borger.

Jeg bryder mig ikke om, hvad den Nar, min Fætter har isinde.

Første Borger.

Ideen er ikke saa gal. Jeg har selv betænkt at udgive en Katechismus for Valg-Candidater med tydelige Spørgsmaal og Svar. Der hersker stor Forvirring i, hvad man skal spørge en Valg-Candidat om, og især hvad han skal svare. Det er ikke Alle, der veed det.

(**Dirigenten** kommer med tvende **Valg-Candidater** og nogle **Andre.**)

Første Valg-Candidat
(til Dirigenten.)

Jeg kan forsikkre Dem, at de Anskuelser om dette Anliggende, der deles af Districtets Beboere, netop ere mine, og har været det i lang Tid. De kan spørge min Kone, mine Folk, om det ikke er i den Aand, jeg har udtalt mig i disse Dage. Skræddermester Accurat, der staaer der, vil som en af Vælgerne kunne bevidne det, alene fra i Søndags, da han spiste til Middag hos os.

Skræddermester Accurat.

Jo, po min Seel — jeg husker vel ikke sine Ord so didelig — men det er en stur Sandhed, han har sagt det.

Første Valg-Candidat.

Der kan De høre. Altsaa indseer jeg ikke, at der kan være Noget iveien for at vælge mig.

Dirigenten.

Men Deres Concurrent har erklæret, at han ogsaa i Eet og Alt har samme Anskuelse som Vælgerne.

Første Valg-Candidat.

Ja, det er jo forbandet — jeg vil sige, det er meget forunderligt. Det er just ikke meget længe

siden, da han yttrede sig i en ganske anden Aand. Det kan min Kone bevidne.

Anden Valg-Candidat.

Men husk paa, at De dengang var af samme Mening som jeg.

Første Valg-Candidat.

Men det var Dem, der paastod —

Dirigenten.

Ja, mine Herrer, af den Dispüt kommer der Intet ud.

(En Bondeven træder ind i Salen, ledsaget af 25 Bymænd. De følge efter ham overalt, staae og sætte sig, vende og dreie sig, alt som han vender og dreier sig, staaer og sidder, og stemme i, naar han taler. En Mængde af Forsamlingen nærmer sig Forgrunden.)

Bondevennen
(til Dirigenten).

Har De modtaget det Brev, jeg har havt den Ære at tilsende Dem?

Dirigenten.

Jo, og jeg seer deraf, at De og Deres Venner stille Væver Hansen fra Mehrn som Valg-Can-

didat. Men fra et tidligere Valg maa det være Dem bekjendt, at denne Mand har den offentlige Stemme imod sig, at man ikke anseer ham en saadan Post voxen, og heller ikke antager ham for ganske uberygtet.

Bondevennen.

Ja, hvad gjør det? Han er en god Mand. Jeg svarer for ham.

Chor af de 25 Bymænd.

Det var Ret! Det var bra'! Han vil svare
for ham. Det var myrderligt godt sagt.

Bondevennen.

Og desuden — Andre kunne altid komme i en Vei; men saadan en stakkels, fattig Huusmand, ham maa man tage sig af.

Chor af de 25 Bymænd.

Han vil tage sig a' ham; vi hørte det nok.
Det er kjønt og rielt tænkt.

Chor af de Omstaaende.

Hvilket selsomt Syn i den bølgende Sværm,
naar i Klump de samlede Bymænd

Stikke Ho'det iveiret med qvækkende Røst
og forvirre den Lyttendes Tanker.
Jeg maa tænke ved dem paa Latonas Nød,
paa de lyciske Bønder, der plumred'
For den Tørstiges Læbe det kjølige Vand,
og blev omskabt alle til Frøer.

De 25 Bymænd.

Brekekex koax! Brekekex koax!

Chor af de Omstaaende.

Men, o Himmel! de qvække for Alvor!
For mit Blik spidses til deres Næse og Mund,
og med Øiet de stirre som Frøen.
Under Kosten jeg seer dens slimede Hud,
i den barkede Næve dens Svømfod,
Og Gudinden, de nægted den qvægende Drik,
med et Smiil sig hæver fra Kjæret.

(Dirigenten og alle de Øvrige begive sig til Baggrunden af Salen og stille sig om Talerstolen. — Philemon og Gilbert træde ind og tage Plads afsides i Forgrunden.)

Gilbert.

Kjære Ven, forklar mig dog, hvad denne Forsamling skal betyde.

Philemon.

Ja, det kunde man vel spørge om; thi den synes aldeles taabelig. Og dog hørte jeg med megen Interesse, at den var paatænkt og besluttede strax at indfinde mig. Det forekom mig, at i denne, som i saa mange andre Folkebevægelser, en sand og rigtig Opfatning af Forholdene laae til Grund for Bevægelsen, og at man under alle de Selsomheder, man er faldet paa, har søgt at arbeide sig hen dertil. Aabenbart er man gaaet ud fra, at hvad det hidtil har skortet vort Theater paa, er at Indsigten ikke har siddet tilroers; og man har nu tænkt, at denne maatte kunne erhverves ved samme Midler for Theatret som for Landsthinget, ved middelbare Districtsvalg. Som De vil lægge Mærke til, ere flere af vore Forfattere og Skuespillere tilstede her, og det var da heller ikke usandsynligt, at Nogle af disse kunde vælges.

Gilbert.

Men nu ere jo disse Bevægelser overflødige. Theatrets Skjæbne er jo allerede afgjort ved en kongelig Resolution, grundet paa Cultusministeriets Indstilling.

Philemon.

Men denne Resolution er endnu saa godt som slet ikke bekjendt. Den kommer først imorgen i Departements-Tidenden.

Gilbert.

Ja, saa kan jeg forklare mig det. Men hvad er nu Deres Mening om denne Reorganisation af Theatret? De er da uden Tvivl tilfreds dermed.

Philemon.

Nei, oprigtig talt, det er jeg ikke.

Gilbert.

Men det er dog en udmærket Personlighed, der er sat i Spidsen for Theatret.

Philemon.

Derom kan der kun være een Mening. Man tør være forvisset om ganske ualmindelige Resultater af Heibergs Bestyrelse, af hans kunstneriske Blik, hans dybe Kjendskab til den dramatiske Literatur og af hans urbane Smag. Vor nationale; dramatiske Literatur vil under ham ganske anderledes repræsenteres paa Scenen, det Middelmaadige vil holdes borte, og Oekonomiens og Kunstens Fordringer sættes i et ganske andet, og, som

jeg skulde troe, rigtigere Forhold til hinanden. Han vil ikke betragte Skuespillere og Forfattere som nødvendige Onder, der ere skabte for at gjøre en Directeur Livet suurt; han vil vide rettelig at vurdere deres Betydning for Theatret og med Humanitet og Indsigt komme deres Fordringer imøde.

Gilbert.

Og alligevel —?

Philemon.

Og alligevel kan jeg forsikkre Dem, at ikke ret mange af den nyere Tids Nyheder (der forresten, som bekjendt, ere forbausende nok) har forbauset mig saa meget som Cultus-Ministerens Indstilling til Hs. Majestæt, saa store Forventninger gjorde jeg mig om hvad denne med Kunst og Videnskab saa fortrolige Mand vilde bringe i Forslag. Men jeg ventede en Reform i Systemet, og vi have erholdt en Forandring i Bestyrelsens Personale.

Gilbert.

Men den collegiale Bestyrelses-Form er dog opgivet.

Philemon.

Og er bleven afløst af en anden, der i det Væsentlige ikke er forskjellig derfra. Theatret skal

nu som før bestyres udenfra, ikke fra dets egen Centrum. I Spidsen for samme skal der sættes en souverain Directeur; Souveraineteten, der bortvises fra Staterne, har nu søgt en Tilflugt her. Man har gjennemført dette saa conseqvent, at Censuren over nye Stykker er overladt til Directeuren alene. Men dette er uden al Analogie hos os; Bedømmelsen af literaire Produkter er altid overgivet en Fleerhed. Heller ikke finder dette Sted ved fremmede Theatre. I Paris overgives nye Stykker til en Comité de lecture, i Tydskland til en Prüfungs-Commission. Endelig har man — og dette synes mig at smage noget af den collegiale Form — rangeret under Directeuren en Committeret og en paa et Aar valgt Scene-Instructeur.

Gilbert.

Ja, men ogsaa det her trufne Valg forekommer mig heldigt, idetmindste hvad Scene-Instructeuren angaaer. Den anden Embedsmands Capacitet til den ham betroede Post kjender jeg ikke saa nøie; heller ikke er det mig ret klart, hvilke Functioner der skulle lægges under ham.

Philemon.

Det gaaer mig ligedan, og om Overskou deler jeg ganske Deres Mening. Som dramatisk Forfatter, som forhenværende Skuespiller, og med den flereaarige Øvelse, han har erhvervet sig ved at deeltage i Sommerskuespillenes Arrangement, berettiger han til ikke ringe Forventninger. Ogsaa af ham tør man i alle Retninger være forvisset om et stadigt kunstnerisk Hensyn, ledsaget af Humanitet og Velvillie, og af Kjærlighed til Digterens Værk. Men De vil let indsee, at vi hidtil kun have med Personligheder at gjøre. Dersom Heiberg om nogle Aar, enten træt af denne byrdefulde Post, eller af Længsel efter Otium til digteriske og videnskabelige Arbeider, træder fra, skal da Systemet endnu opretholdes? Man tør formode det. Men kan De nævne mig en eneste Mand, der da turde være skikket til at beklæde en Enedirecteurs Post? En maa ligefuldt vælges; og med ham vil al den Tilfredshed, den nye Bestyrelsesform har vakt hos Dem, synke sammen. Skulde den Opgave, der var stillet Cultus-Ministeren, virkelig ikke have været en anden end at udfinde een eller flere duelige Directeurer? Ja, det er sandt, Valget af en i den dramatiske Kunst indviet Mand til Di-

recteur og af en dramatisk Forfatter til at besørge den fornødne mise-en-scène er et Fremskridt, der under den forrige Regjering vilde have været er overordentligt. Men af den nuværende Regjering venter man ikke saa meget noget Mere, som noget ganske Andet. Under alle Statens Livsyttringer indrømmer man nu den Enkelte Myndighed til at varetage sine Interesser, middelbart eller umiddelbart, og respecterer hans naturlige Rettigheder. Den nye Grundlov giver paa hver Side Vidnesbyrd derom. Kan man da billige, at de Forfattere og Skuespillere, der ere den dramatiske og sceniske Kunsts sande Bærere hos os, nu som før staae udenfor Theatret, og nu som før ikke have et Ord at sige med i denne Verden, der er deres Værk? at man ved Theatrets Reorganisation ikke har troet det nødvendigt at indhente deres Betænkning angaaende denne Sag, uagtet den havde den største Interesse for dem, og man af dem kunde vente den største Indsigt? Det sidste er især paafaldende, da Ministeren i samme Indstilling erklærer at ville opsætte Bestemmelsen om Kunstacademiets fremtidige Bestyrelse, indtil han havde modtaget Medlemmernes Forslag desangaaende, men, hvad Theatret angaaer, ikke har tænkt sig en lignende Mulighed.

Gilbert.

Jeg tør ikke modsige Dem; men jeg tvivler dog paa, at Mange have tænkt sig en Løsning af Opgaven som den, De synes at have for Øie.

Philemon.

Jeg frygter selv derfor. Der gives en Mængde Institutioner, der ved Misforstaaelser og successive Indgreb ere blevne saaledes forqvaklede, at den forkeerte Opfatning af dem nu falder Folk langt lettere end den nærmeste eller den, der ligefrem flyder af deres Begreb. Theatret hører til saadanne; og man er nødt til at gaae tilbage til en ældre Tid, naar man vil skaffe sig den rette Indsigt. For eet eller to hundrede Aar tilbage, inden Staten tog sig af Theatrene, træffe vi Trouper, der opførte Skuespil, som et af dens Medlemmer sædvanligviis forfattede eller hele Troupen improviserede. Over disse reent kunstneriske Bestræbelser faldt det Staten aldrig ind at sætte Bestyrere. Men Trouperne trængte til Beskyttelse og søgte den hos Staten. Denne har vel ogsaa tidlig af politiske Grunde anseet det for nødvendigt at controllere de opførte Skuespil. Herved gaves det første

Stød til et Afhængigheds-Forhold, der i Begyndelsen var af blot politisk Natur, men efterhaanden gik over til Indgreb i det Artistiske. Hos os har dette været Tilfælde omtrent lige fra det nuværende Theaters Indstiftelse, altsaa i et Seculum. Man har ikke bluedes ved at gribe med myndig Haand ind i de Frembringelser, der skyldtes Andres Genie; man har ikke engang fundet det Umagen værdt at lade dem lede og styre af Mænd af Faget, men har hertil næsten i Reglen ansat Mænd, der vare uindviede i Kunsten. Disse skulde dømme om de indleverede Stykkers Kunstværd og raade for deres Udførelse paa Scenen. Dette var, selv om de paatvungne Styrere havde hørt til de Indviede, visselig et unaturligt Forhold. Naar en Forfatter leverer Skuespillerne et dramatisk Værk, saa kan der fornuftigviis ikke blive Spørgsmaal om Andet, end om disse (Skuespillerne) ansee hans Værk for skikket til, ved Anvendelsen af deres Kunst, at berede Tilskuerne en kunstnerisk Nydelse. Dette maa afgjøres af dem, og hvad der kan være at aftale, forandre, forberede og overhovedet tjenligt til det tilsigtede Diemeds skjønnest mulige Fremtræden, bliver en Sag mellem dem og Forfatteren; Trediemand har her Intet at gjøre. Skulde den nye

Tid virkelig bringe noget Nyt for Theatrets Fremtid, saa var det en Gjenindsættelse af dette oprindelige, men ved Tidernes Ugunst fordunklede Forhold. Man turde med Føie have ventet, at Statens constitutionelle Regjeringsmænd i den sceniske Kunst havde respecteret alle de Kræfter, der frembringe Resultatet, og alle de Personligheder, hvem Kræfterne skyldes.

Gilbert.

Men er det da Deres Mening, at vort Theater skulde gaae over til at være en privat Entreprise?

Philemon.

Ingenlunde. Det vilde jeg ikke ansee for heldbringende.

Gilbert.

Men naar det er en offentlig Institution og tilmed nyder betydelig Understøttelse af Statskassen; naar Staten fremdeles, saavidt jeg veed, indestaaer for Skuespillernes Lønning og Pensionering, saa synes den ogsaa at have Ret til en indgribende Control.

Philemon.

Det kommer da an paa, af hvilken Grund Staten skjænker Theatret sin Autoritet og Understøttelse. Det er dog vel kun, fordi dets Formaal er en skjøn Kunst, der ønskes vedligeholdt som saadan, under alle de Betingelser, dens Udøvelse fordrer, altsaa nærmest kunstnerisk Frihed. Men jeg kan, hvad dette angaaer, lykkeligviis henholde mig til en Passus i Cultus-Ministerens Indstilling, der har glædet mig særdeles, men heller ikke er Andet end hvad man af denne udmærkede Mand kunde vente sig. Han indrømmer nemlig, „at Theatret er et Institut, der skal bringe Poesiens og Musikens Frugter paa en særlig virksom og indtrængende Maade ud i Folket og yde et vigtigt Bidrag til Udviklingen af Folkets Skjønheds-Sands, og at denne Theatrets Betydning bør afgive Reglen for Alt hvad der fra Statens Side foranstaltes for samme." I disse Ord læser jeg et beroligende Svar paa Deres Bemærkning. Men der forekommer en anden Passus i Indstillingen, der maaskee kunde tale mod mine Anskuelser og vel ogsaa har skullet motivere Ministeriets Forslag. Der siges nemlig, „at Thea-

tret, hvor en stor Mængde af Personligheder skulle holdes i en uafbrudt Virksomhed og Samarbeiden, kræver andre Former for Bestyrelsen end de bildende Kunster og videnskabelige Institutter, saavel naar der hensees til deres Formaal som de Midler, hvorved dette søges opnaaet." Men hvis disse Ord skulde anvendes imod mig, da maa jeg paaminde om, at de forskjellige Personligheders Samarbeiden til et kunstnerisk Maal er utænkelig, naar der ikke indrømmes dem en udstrakt Frihed og Ret til at indflyde paa Værkets Tilblivelse. Forholdet er navnlig ikke her som i et Orchester, hvor Hoved-Resultatet beroer paa een og samme Tact og Tempo, et og samme Forte og Piano. I den sceniske Kunst kan Enhver, indenfor sin Kunsts naturlige Grændser, overlade sig til Geniets frieste Flugt, saaledes Forfatterne, saaledes Skuespillerne. Denne Kunst, der ligesom fornyer sig ved hver Forestilling og er uendelig, kan derfor i Virkeligheden kun styres af dens egne Mestere, d. e. Hoved-Deeltagerne i det fremstillede Kunstværk.

Gilbert.

Ministeriet har maaskee ogsaa mere tænkt paa

den administrative end den reent artistiske Side af Bestyrelsen.

Philemon.

Men ved et Theater som overhovedet ved enhver Kunst-Anstalt befinder man sig altid i Centrum. Er f. Ex. Talen om en Decoration, om Costümet, da er dette af den største Betydning for de Spillendes Kunst. En Decorations stærke Farver kan saaledes ganske slaae et Costüme ihjel, og Costümerne indbyrdes ophæve hverandres Virkning. Her maae altsaa Skuespillerne kunne afgjøre, om de ældre Decorationer og Costümer kunne benyttes eller om nye maae anskaffes. Spørges der om en Aftens Sammensætning, da have Forfatterne og Skuespillerne Ret til at høres, for at ikke Sammensætningen skal forstyrre det tilsigtede Resultat. Tænk Dem saaledes Kotzebues „Sladderhank" opført efter „Geert Westphaler", hvad der virkelig engang har fundet Sted paa vort Theater. Selv Ugerepertoirets Sammensætning er af indgribende Vigtighed for de Spillende og for Forfatterne; et lille Exempel kan oplyse det. Göthe siger etsteds i sin Brevvexling med Schiller, „at i den Verden,

hvori han lever, er der intet Nyt i Literaturen, der giver enten Forklang eller Efterklang; det Dieblik, hvori Tonen anslaaes, er det eneste, der bemærkes af Publikum." Dette er kun altfor sandt og ofte stadfæstet hos os. Men ifjor, da man første Gang opførte „Ninon", et Drama, der havde optaget saa mange af Theatrets Kræfter, udviklet saa store sceniske Talenter, og ved at bevæge sig baade paa Tragediens og Conversationsstykkets Grund gjorde saa store Fordringer til Publikum, udsatte man det for den farlige Concurrence med en ny Vaudeville, hvis hele Personale bestod af Amagere. Løverdag gik „Ninon" første Gang, Søndag og Mandag „En Søndag paa Amager" første Gang, og Tirsdag igjen „Ninon". Hvem er det ubekjendt, at naar Massen af vort Publikum har et saadant Valg, saa lade de baade Shakspeare og Molière ligge. Man indvende ikke, at deslige Stykker have hvert sit Publikum, og at dette ogsaa viste sig her. Det er i Theatrets sande Interesse, at lokke de mindre Dannede til at tage Deel i de Dannedes Nydelser, og ikke at gjøre hine det vanskeligt ved samtidig at anslaae Toner, der sprede Deeltagelsen. Men hverken Forfatteren eller Skue-

spillerne bleve spurgte, uagtet alt Sligt henhører i den sceniske Kunst til det samme som i Malerkunsten Lys-Effecterne, hvilke Ingen vilde falde paa at bestemme i Kunstnerens Sted.

Gilbert.

For Fremtiden vil da vel ogsaa Skuespillernes og Forfatternes Mening blive hørte ved alle slige Spørgsmaal.

Philemon.

Ikke ved alle. Men hvorfor har man da ikke strax in limine erkjendt dette og givet det Retsgyldighed?

Gilbert.

Fordi man sandsynligviis har næret en Frygt, som i det mindste jeg ikke kan undertrykke. Naar man indrømmer Skuespillerne en afgjørende Stemme i Bestyrelsen, er det da ikke at befrygte, at Jalousie og andre smaa Lidenskaber ideligt ville forstyrre Resultatet og omsider medføre Theatrets Opløsning?

Philemon.

Bournonville i sin Piece om Theatret peger i det

mindste paa noget Lignende. Men naar jeg nu forsikkrer Dem, at det er Skuespillerne og andre af dets Artister, der under den nu ophævede Bestyrelse i Virkeligheden have styret Theatret? De vil allerbedst kunne indsee dette, naar De spørger Dem selv, om det ogsaa er rimeligt, at de ældre Directeurer have selv udført de Functioner, der hørte under deres Embed. Prøvernes Ledelse, Scene-Instructionen, Forslag til muligviis ønskelige Forkortninger eller Modifikationer i et Stykke var overladt til Andre. Repertoirets Bestemmelse uden-tvivl ogsaa; thi den afhænger af en Detail-Kundskab til Theatrets daglige Liv, som man kun ved stadig personlig Tilstedeværelse kan erhverve. Om hele Decorations-Væsnet gjælder det samme. Regisseuren, Theatermaleren, Scene-Instructeuren og Costümier'en (naar Theatret har havt en saadan) vare da de rette Raadende. Men paa dem have vore første Skuespillere altid havt en stor Indflydelse, der meer end eengang har endevendt en Uges Repertoire og bragt en Prøve til at kantre; — en Indflydelse, hvorved meget Godt er blevet bevirket, men upaatvivleligt ogsaa endeel Galt. Thi den virkede spredt, efter Enhvers particulaire

Interesse, og, som De yttrede, dicteredes stundom af smaa Lidenskaber. Er derimod Indflydelsen overgivet de første Skuespillere (og kun om de første kan der være Tale) ved Lov, da vil Enhver snart blive sig dettes Betydning bevidst, og de Enkeltes Interesser balancere hverandre. — Jeg veed meget vel, at Deres Frygt næres af flere; men jeg har ofte undret mig derover. Det er jo slet ikke noget saa Uhørt. Théâtre français har alt en Tid været styret af Skuespillere. Hos os kunne Sommerskuespillene, der under de Deeltagendes egen Bestyrelse altid har udfoldet en mærkelig Virksomhed, godtgjøre Muligheden deraf. Overskou har derfor ogsaa i den Plan for Folketheatret, han har udgivet, udtrykkelig omtalt de Spillendes Ret til Medvirkning i Bestyrelsen. Vistnok indrømmer han dem kun en raadgivende; men her var ogsaa Talen om et nyt Theater, hvis Personale i længere Tid maatte bestaae af Begyndere. Havde Talen været om det kongelige Theater, da vilde Overskou med sit praktiske Blik vist ikke have nægtet sine forrige Colleger en besluttende Myndighed.

Gilbert.

Men tillad mig endnu et Spørgsmaal: Er det Deres Mening, at vort Theater ene og alene skulde styres af Skuespillere, kun at vedkommende Forfatter tog Deel i Forhandlingerne, hvad hans eget Stykke hver Gang angik?

Philemon.

Nei, det mener jeg ikke. Det kommer nemlig her i Betragtning, at vort Theater er et staaende, et nationalt, der har sin Fortid, og paa hvis Fremtid der stadig skal bygges. Men Skuespillerne tilhøre Dieblikket, leve og virke kun for dette, og tør ogsaa kun af dette vente deres Løn. Anderledes er det med Forfatterne. Disse have Haab om at tilhøre Eftertiden, og kunne ikke rive sig løs fra Fortiden. Disse (jeg mener dem blandt Forfatterne, hvis Værker høre til Theatrets faste Støtter) maae da træde til som Repræsentanter for Fortiden og Eftertiden, for Theatrets fuldstændige Formaal, der ikke bestaaer i en enkelt Aftens, men i dets hele fortløbende Virksomhed. Jeg har uden at ville foregribe Nogens bedre Forslag tænkt mig Theatret bestyret af en Plenar-Forsamling, bestaaende af

12 Skuespillere og Forfattere, ni af hine og tre af disse. Af denne Forsamling skulde alle Princip-Spørgsmaal afgjøres, og Theatrets Virksomhed for større Tidsrum, saaledes en Maaned, et Qvartal og en heel Saison, bestemmes. Den skulde for visse Tilfælde dele sig i tre Sectioner, hver paa tre Skuespillere og een Forfatter. Et nyt indleveret Stykke maatte gjennemgaae alle tre Sectioner, og dets Forfatter under Censuren optages i en af dem, hvis han ikke allerede var Medlem deraf. Denne Plenar-Forsamling skulde af sine egne Medlemmer for en længere eller kortere Tid vælge de artistiske Embedsmænd, der kunde være Spørgsmaal om. Theatermaleren, Maskinmesteren, Kapelmesteren og lignende maatte tiltræde Forsamlingen, saa ofte deres Nærværelse gjordes fornøden, og erholde Sæde og Stemme. Endnu maa jeg tilføie, at jeg til de valgbare Skuespillere ogsaa henregner Damerne. Nu for Tiden, da vi i Mad. Nielsen og Fru Heiberg besidde tvende ved Intelligens og kunstnerisk Dannelse saa udmærkede Personligheder, vil dette nok almindeligt bifaldes. — See, det er omtrent det Vigtigste af Det, jeg har at bemærke ved Cultus-Ministerens Indstilling. De veed,

hvor stor Hoiagtelse jeg nærer for denne Mand, og hvor lykkelig jeg skatter mig ved hans Venskab og Velvillie. Men — amicus Plato, amicus Socrates, sed magis amica veritas. — Et lille ganske characteristisk Beviis paa, at det gamle System endnu spøger, og at Skuespillere og Forfattere staae i samme Afstand nu som før fra Theatret, levere de dem tilstaaede Fribilletter. Den ikke noksom priselige Ophævelse af Fripladser for Folk, der Intet have med Theatret at gjøre, maatte, som man skulde troe, paa den anden Side medføre den Erkjendelse, at de første Skuespillere og Forfattere burde erholde ikke Fribilletter, men en almindelig Adgang til at gaae ud og ind i det Huus, der er deres Hjem. Men dette er ikke bleven Tilfældet. Nu som før erholde de Billetter sendte til 4 Forestillinger om Ugen. Søndag, Onsdag og Løverdag er Theatret lukket for dem ligesaa godt som for Skomagere og Skræddere, der ikke ere forsynede med Indgangs-Billet. Ved nye Trækkestykker, der efter de senere Aars Skik opføres først saa tidt som muligt udenfor Abonnementet, kan altsaa en Forfatter vente længe, inden det nye Stykke falder i hans Lod, uagtet han,

med Hensyn til Udøvelsen af sin Kunst, har størst Interesse ved at lære det at kjende, og hans Dom ogsaa maa være af Interesse for Theatret.

Gilbert.

Det Rigtigste var sikkert, at Forfattere og Skuespillere kunde, saa ofte de vilde, gaae ind paa de staaende Pladser, men naar de ønskede siddende, da maatte reqvirere samme om Formiddagen.

Philemon.

Herved vilde Theatret maaskee endog vinde. Thi flere af de Vedkommende vilde sandsynligviis mangen Aften ikke reqvirere deres Billet, og deres Pladser behøvede da ikke at holdes aaben. — Men, kjære Ven, hvad mener De nu om mine reformatoriske Ideer?

Gilbert.

Ja, det seer jo Altsammen ret plausibelt ud. Men det forekommer mig dog, at Deres Plenar-Forsamling kunde være vel tjent med en af Staten indsat Dirigent eller hvad man vilde kalde ham, der ledede Forretningerne og concilierede de stridige Meninger.

Philemon.

Jeg vil ikke aldeles benægte det, skjøndt jeg herom ikke er ganske enig med mig selv. En saadan Embedsmand kunde da i Forening med Comptoir-Chefen ordne og lede Theatrets Finance-Væsen.— Men jeg seer, at der med Eet er kommen stor Uro og Bevægelse i denne underlige Forsamling, og at man flokker sig om vor Dirigent. Jeg tør vædde, at man allerede har erholdt Efterretning —

(En Borger kommer i Hast farende.)

Borgeren.

Har De hørt den store Nyhed, at Theatret —

Philemon.

Vi have allerede erfaret den.

(Dirigenten kommer frem i Forgrunden, ledsaget af hele Forsamlingen.)

Dirigenten.

Mine Herrer, da Theatrets nye Organisation, efter den til os i dette Øieblik indløbne Meddelelse, allerede er bestemt ved en kongelig Resolution, saa hæver jeg Forsamlingen. Et Prøvevalg er nu overflødigt.

Anmærkninger.

Ved at gjennemgaae nærværende Bog, efterat en Afskrift af Manuskriptet var overgivet til Bogtrykkeriet, have adskillige supplerende Bemærkninger meldt sig, som Forfatteren her, i Forbindelse med et Par oplysende Noter, vil lade medfølge.

Første Decoration.

Pag. 28. Den Yderlighed, hvortil Petronius gaaer i sin Omtale af dramatiske Begyndere, synes at kunne trænge til nogle Modificationer eller dog til nærmere Bestemmelser. Blandt Skuespillerne vil Begynderen (naar denne modsættes den fuldendte Kunstner) paa Grund af det talrige Personale i et Skuespil ikke vel kunne undværes, og kan ogsaa ved god Anvendelse af hans Evner og ved Instruction udfylde sin Plads i Birollerne. Om derimod Begyndere blandt Forfatterne skulle gives Adgang til Scenen, beroer paa, om man vil tiltræde den af Heiberg i hans Intelligens-Blade (II. 149.) udtalte Mening, at der ved et Theaters Forestillinger maa tages Hensyn ikke blot til

Qvaliteten, men ogsaa til Qvantiteten. Men da han selv advarer mod Misbrug af dette farlige Princip, saa maa jeg for Øieblikket aquiescere ved det af Petronius Anførte.

Parabase.

Ved dette Ord, der betegner et Overgangsdigt, forstod man i den gamle Comedie et Mellemspil, i hvilket Digteren, ledsaget af sit Chor, henvendte sig umiddelbart til Publikum for at lægge dette adskillige Sandheder paa Hjertet, især betræffende selve Skuespillet eller Digterens Kunst i Almindelighed, og dennes Forhold til Tilskuerne. I „Skyerne" omtaler Aristophanes saaledes sit første Skuespil „Den Dydige og den Liderlige" (der er gaaet tabt) og sin dengang jomfruelige Muse, der tvang ham til at træde frem under en Andens Navn. Man maatte nemlig være 30 eller 40 Aar gammel, inden man turde lade et Skuespil opføre og styre Choret. I „Ridderne" omtaler han ogsaa sin Digter-Virksomhed og hegler Tilskuerne igjennem for deres ustadige Gunst. — Naar man læser disse Parabaser hos Aristophanes, og sammenholder dem med hele, store Partier i hans Comedier, saa veed man ikke, om man meest skal forundre sig over Digteren eller over det Folk, der var hans opmærksomme Tilhører og Beundrer. Flere af Aristophanes's Comedier ere i det Væsentlige kun plato-

niske Dialoger med Chor, der forvandlede Theatret til et Academie. Meest fremtrædende er dette i „Frøerne“, hvor Euripides's poetiske Svagheder fremstilles under Form af en æsthetisk Critik i en Ordkamp mellem ham og Æschylos. I andre af hans Stykker bliver paa lignende Maade i en sindrig Udvikling af Pro og Contra, snart Fredens Velsignelser forsvarede imod Krigens Elendighed, snart Qvindernes Rettigheder mod Mændene udviklede, snart Folkets og dets Styreres svage Sider blottede. Vistnok ere alle disse Samtaler (fremfor alle Kleons med Pølsekræmmeren i „Ridderne“) gjennemtrængte af en skarp attisk Saltlage og rigeligt forsynede med dristige Allusioner. Men Stykkernes Handling, der i og for sig ikke er meget righoldig, synes under dem at staae aldeles stille. I vor Tid vilde man opløste et Skrig og fortælle Digteren, at hans Personer burde handle og ikke tale. Men tiltrods for dette evige Raab om Handling, have de meest udmærkede Skuespil-Forfattere ofte betragtet Handlingen som Stykkets massivere Deel, som et Underordnet, eller kun som en Vehikel for den poetiske Idee og de forekommende Characterers Gjennembrud. Gode Forfattere have ligesom en Sky for Stoffet. Middelmaadige derimod kunne ikke dynge Begivenheder nok paa hverandre. Naar Stoffet først er der, troer de, vil Guds Aand nok svæve over Vandene og gjøre Resten.

Anden Decoration.

Pag. 50. Jeg maa med stor Skamfuldhed bekjende, at jeg heller ikke er vis paa den her omtalte tydske Sangerindes Familienavn. Den skjønne Angelique (hvis hun hed saaledes) kom første Gang hertil for en halv Snees Aar siden, indfandt sig hvert Foraar, naar Guldregnen stod i Blomster, og drog bort, naar Høsten var forbi. Men dette gjælder om alle hine flygtige Sangfugle. Et Aarstid før Krigen forsvandt hun.

Pag. 55—56. Den her omhandlede Uskik har oftere været Gjenstand for offentlig Paatale, see saaledes Ny Portefeuille af 15 December 1844 og et paa samme Tid existerende Theaterblad, omtrent af samme Datum.

Hans Mule, der var Borgermester i Odense († 1602) havde en Hund, der var vant til at hente Kjød i Slagterboden, men en Dag blev overfaldet af Byens Hunde. Da Kjødet var revet fra den, og der Intet mere var at gjøre ved den Sag, saa aad den selv med.

Enkyklema. Sceneriet i de os bekjendte, ældre Theatre var overmaade simpelt. Coulisser, Luft- og Bagtæpper, Changements og vexlende Lampebelysning, hvormed den nyere Kunst kan frembringe saa magiske Virkninger, vare dengang ubekjendte. Den shakspearske Scene, der synes at gjøre saa store Fordringer til de theatralske Midler, var for alle Situationer, al den

hyppige Forflytning af Handlingen fra Sted til Sted, bestandig uforandret. Efter den Beskrivelse af samme, der skyldes Tieck*), bestod den af et Proscenium for Hovedhandlingen og af en derfra skillet, noget ophøiet Scene hen mod Baggrunden. Fra denne sidste tiltalte Julie i den maaneklare Nat sin Elsker, der befandt sig paa Prosceniet. I de historiske Stykker var den engelske og den franske Hær eller deres Anførere fordeelte paa disse to Steder. Man seer da, at der over dette Theater med Føie kunde have staaet som Indskrift eller Tilraab til Publikum:

„I bringe Phantasie med Jer! Hvis ikke,
Er det omsonst, en Digters Phantasie
Forsøger, eders Sandser at bestikke."

I vort Theater bringer man svære Kikkerter og mange andre skjønne Sager med sig; men Phantasie og den Resignation og Hengivelse til Digterværket, uden hvilke det ikke kan nydes, derpaa skorter det hos Adskillige.

Det græske (attiske) Theater besad, uagtet det, især hvad Changements angik, udfordrede meget Mindre end det shakspearske, dog endeel flere Midler. Hertil

---

*) I Novellen „Der Tischlermeister". Men da jeg i disse hurtig nedskrevne Anmærkninger for det Meste er nødt til at citere efter Hukommelsen, saa kunne mine Citater ikke være ganske nøiagtige.

hørte Enkyklema eller Ekkyklema (af κυκλέω), et stort praktikabelt Sættestykke, eller en let Væg, der kunde dreies tilside, og aabnede da et Indblik i et Huus, et Værelse eller deslige. Ved Hjælp af et saadant fik man i Aristophanes's „Acharnerne" det Indre af Euripides's Huus og ham selv at see, dengang Dikaiopolis ønskede at udrustes hos ham med nogle af hans „tragiske Pjalter." Enkyklema (som jeg var nødt til at anvende i min Comedie, da selve Decorationen ikke turde changeres) sammenblandes undertiden med Exostra, men dette tjente nok snarere til at bringe forskjellige Gjenstande op af en Gulv-Fordybning, som hos os i de yndige Drømmescener i „Syvsoverdagen", hvor Valdemars Slot oftere løftes op af og igjen synker ned i Gulvet. — Forøvrigt kunde den græske Scene ligesom den shakspearske virke fra to Steder, fra Proscenium og fra det dybere-liggende Orchestra. I „Lysistrate" af Aristophanes stod de gamle Mænds Chor paa sidstnævnte Sted og blev overøst med Spande Vand af de paa selve Scenen staaende, oprørske Qvinder, der havde indesluttet sig i Akropolis.

Pag 124. Casinos Ret til at afbenytte det kongelige Theaters Repertoire er, haaber jeg, i den her indførte Procedure tilstrækkelig modbeviist. Derimod vil der neppe kunne indvendes Noget mod de rene og tydelige Ord i det Privilegium, der er forundt Over-

skous Folketheater. Alle det kongelige Theaters Lystspil, Vaudeviller (altsaa for Tiden dets Grundstyrke) Farcer, Folkecomedier og burleske Sangstykker, alt dette er overdraget en privat Entreprise at skalte med, naar Stykkerne kun ikke have været opførte i de sidste 10 Aar og der heller ingen forberedende Skridt er gjort til deres Opførelse. Directionen, hvis Betænkning blev indhentet, har forsmaaet at erhverve sig de rette Vedkommendes, Forfatternes og Skuespillernes, Erklæring, og givet en Betænkning, der er et bedrøveligt Beviis paa dens Ubekjendtskab til den Kunst, til hvis Værge den var indsat. Man høre blot, hvorledes Overskou selv yttrer sig om dette Privilegium, hvorledes han griner i Skægget over disse Bestemmelser. „Det er en Indrømmelse — siger han i en Opsats i „Fædrelandet" for 1846 Nr. 210 — der er i den Grad gunstig, at jeg ikke havde ventet at opnaae den. De meest begunstigede Privatskuepladse i Udlandet er det strengt forbudt at give Stykker, som opføres paa de Theatre i samme Stad, der staae under en af Regieringen indsat Administration; ethvert af de private Theatre i Paris er endogsaa indskrænket til det Repertoire, der særlig skrives for det. Ogsaa jeg havde ventet en eller anden saadan virkelig Restriction, og navnlig Forbud imod at give Stykker, som vare givne paa det kongelige Theater; min Plan er udkastet under denne

Forudsætning. Ved Bestemmelsen er det imidlertid forundt Folketheatret Tilladelse til at benytte det kongelige Theaters Repertoire i en meget betydelig Udstrækning."

Men, hvis et saadant Privilegium er uden Exempel i andre National-Theatres Historie, saa er det ogsaa aldeles nødvendigt, at det fortolkes saa indskrænkende som muligt. Foruden hvad der er anført af Sganarel l. c. angaaende Forfatternes og Skuespillernes Beføielse til at nedlægge Protest, anseer jeg det endvidere for utvivlsomt: at Privilegiet kun kan medføre personlige Rettigheder, og altsaa ikke kan afhændes eller overdrages til Andre, eftersom kun Hensyn til Overskou som Skuespil-Forfatter kan have foranlediget en saa utrolig Begunstigelse; at han kun er gjort til Eier af Privilegiet, og at derfor hans Theaters hensigtsmæssigste Bestyrelses-Form, hvorom Bevillingen Intet melder, endnu maa kunne ordnes af Regjeringen. Thi naar denne giver en Privatmand Tilladelse til at afbenytte dens kostbare Kunstskatte, saa maa den stiltiende have forbeholdt sig Ret til at paasee, at der ikke handles ilde med dem under Brugen. Endelig mener jeg, at Bevillingens Restriction angaaende de forberedende Skridt, der ere gjorte til et Stykkes Opførelse, bør overholdes med minutiøs Nøiagtighed.

Tredie Decoration.

Første Chor. Ifølge den persiske Mythologie hørte Sohre Anaïtis til de himmelske Hærskarer. Efter hendes Sang og Spil bevægede sig Stjernerne i Dands.

Andet Chor. Selam aleikum ↄ: Hil være dig!

Pag. 134—135. Det her Fremsatte har Forfatteren, for en 4, 5 Aar siden udviklet udførligere i en Artikel i et af vore Blade.

Fjerde Decoration.

Pag. 140—144. I en Afhandling i Intelligensbladene kommer Heiberg til det Resultat, at Piben kun kan tillades som Værn mod en aabenbar Fornærmelse fra Theatrets Side, enten en Præstations mageløse Slethed, eller en decideret Krænkelse af en hellig Følelse, f. Ex. Nationalfølelsen. — Til det af Anselmus Yttrede kan tilføies: I constitutionelle Stater, hvor Forskjellen mellem Majoritet og Minoritet er det Bestemmende i alle Spørgsmaal, hvis Afgjørelse overlades Folket, er Pibning i Theatret utilladelig; thi den ophæver denne Forskjel, og giver (saaledes som især hos os er Tilfældet) Seiren i den absolute Minoritets Hænder. Piben daterer sig fra en Tid, hvor et anmassende Aristokratie havde revet Magten til sig,

ogsaa i Theatret. Den Haan mod Kunstneren, den lægger for Dagen, grundede sig i den Ringeagt, man troede at maatte vise Personer, der stillede sig offentlig frem og gjorde Folket til Dommer over deres Værk og Tale. Men denne offentlige Fremstillen og denne Appel til Folkets Dom er netop Livsnerven i en constitutionel Stat, saa hiin haanlige Behandling er ogsaa af den Grund antiqueret. — Det følger iøvrigt af sig selv, at Mishags-Yttringer ikke kunne ønskes fjernede fra Theatret, naar de blot ikke træde frem i en, Kunsten og Kunstneren saa føleligt krænkende Form.

Efterspillet.

Pag. 172. Den Committeredes Post er senere, efter hvad der antages, gaaet ind. Forsaavidt den i Indstillingen er motiveret ved, „at Theatrets Directeur ikke maatte drages ind i et for stort Detail og derved udsættes for at tabe det høiere Overblik og den fornødne Aandsfrihed og Friskhed“, synes denne Post heller ikke at være vel beregnet. En Directeur maa, ved at beskjæftige sig med al Theatrets Detail, ligesaa lidt kunne tabe Aandens Frihed og Friskhed, som en Digter ved at samle og ordne Forarbeiderne til sit Værk, eller ved den smaalige, hæmmende Udførelse af Enkelthederne. Hans Genie maa netop vise sig i at

kunne vende hver Gang friskt, styrket og med usvækket Begeistring tilbage til en Totalstyrelse af Værket og til et objectivt Overblik. Færdes en Directeur ikke midt inde i Detaillen, da vil en af hans vigtigste Functioner, Ugerepertoirets Bestemmelse, meget let kunne unddrages hans Styrelse. (Cfr. Philemons Yttringer herom Pag 183.)

Pag 185. Imod Philemons Plenar-Forsamling vil der maaskee gjøres den Indvending, at dens Medlemmer, ved at deeltage i Censur osv., ville erholde et forøget Arbeid, der billigviis bør erstattes dem, og at dette vil medføre en forøget Udgift for Theatret. Hvad dette angaaer, da er der i Bogen peget hen paa, at de Indtægter, Theatret erhverver ved det reciterende Skuespil, bør komme selve Skuespillet tilgode, og blandt Andet ikke sættes paa Operaen og Balletten. Jeg er da af den Formening, at, naar alle Udgifter, det reciterende Skuespil, men ogsaa kun dette, medfører, ere udredede, vil der af dets egne Indtægter være et Overskud for den omtalte Gagering, naturligviis under Forudsætning af, at Statens aarlige Tilskud deles mellem Skuespillet, Operaen og Balletten i et passende Forhold.

En saadan, af Forfattere og Skuespillere sammensat Plenar-Forsamling vilde iøvrigt kunne virke i flere andre, for mere end Theatret gavnlige Retninger. Jeg skal her kun omtale den Indflydelse, den kunde

have paa vort Sprogs vaklende Udtale ved at aftale og bestemme for samme faste Regler, som alle de Spillende skulde holde sig efterrettelige, i det mindste i den høiere Comedie. Herved kunde Theatret blive for det danske Sprog hvad Théâtre français allerede længe har været for det franske.

Endnu kan tilføies, at Spørgsmaalet om Skuespillernes og Forfatternes Medvirkning i Bestyrelsen er i den nyeste Tid allerede sat i Bevægelse i Tydskland ved Pressen. I Frankrig, hvor Vilkaarene forresten hidtil have været de meest gunstige, er man nu beskjæftiget med at ordne Theatrets Forhold til Staten. Hvis en beklagelig Reaction her skulde indtræde, da maa Grunden søges i det fængbare Stof, der ligger i Paris's Folkebevægelser, og den Letsindighed, hvormed man fra Scenen har søgt at virke derpaa. For vore Forhold kan ingen Analogie drages deraf.

Slutnings-Bemærkning.

Adskillige for Theatrets Fremtid meget vigtige Spørgsmaal kunne reises i Anledning af det Forhold, hvori det nu er sat til Cultus-Ministeriet. Efter Indstillingens Ord skal Ministeriet blandt Andet udøve en almindelig Control med Hensyn til Theatret, som et det underlagt Institut; ved Saisonnens Begyndelse skal en almindelig Plan for Theatrets Virksomhed i denne og en Oversigt over de indlebede Ar-

beider indleveres til Ministeriet, og ved Saisonnens Slutning en lignende Beretning. Hvis Alt dette ogsaa har Hensyn til Theatrets artistiske Virksomhed, da befinde vi os omtrent paa samme Punkt som under den nu ophævede Direction. Theatret skal gjøre Indberetninger og indhente Resolutioner hos Mænd (thi jeg sigter ikke blot til den nuværende Cultus-Minister, men ogsaa til hans eventuelle Efterfølgere) angaaende en Mængde Gjenstande, som man kun ved et specielt Studium og ved dagligt Samliv med Scenen kan danne sig en Mening om. Er dette Tilfældet i Frankrig, hvor Theatret jo i længere Tid har sorteret under et Ministerium? og mon ikke dettes Indgriben kun omfatter det reent Politiske, samt Religion og Sædelighed? For en halv Snees Aar siden saae Forfatteren paa Théatre des Variétés i Paris en Vaudeville, der indeholdt et meget nærgaaende Raillerie med alle Ministrene. Opførelsen deraf blev først efter den 5te Forestilling forbudt. Indgrebet fandt altsaa, i Analogie med Loven om Presseforseelser, først Sted efter Forestillingen. Hos os forlanges derimod forud en Plan for Theatrets Virksomhed i en heel Saison. Fremdeles erklæres der, at Ministeriet nærmest vil beskjæftige sig med Princip-Spørgsmaal. Hvis der nu ved Theatret opstaaer Qvæstion, om Operaen eller Syngestykket, om den burleske eller høiere Comedie skal fornemmelig fremmes, om Ballet-

ten skal stilles i et andet Forhold til det reciterende Skuespil og Operaen, da er dette lutter Princip-Spørgsmaal, men reent kunstneriske. Vil Ministeriet gribe ind heri? Og, hvis dette maa besvares bekræftende, agter da Ministeren ligeledes at gjøre sin Mening gjældende, dersom Kunst-Academiets Medlemmer fatte en Beslutning angaaende hvorvidt en vis Stiil i Kunsten, om f. Ex. den düsseldorfske eller den ældre tydske eller den nyere franske Malerskole bør modarbeides ved Academiet eller ikke? Vi kunne sandsynligviis vente meer end een Cultus-Minister, der aldrig har seet et Düsseldorfer-Malerie.

